

Møte tirsdag den 4. desember 2007 kl. 10President: **T h o r b j ø r n J a g l a n d**

D a g s o r d e n (nr. 26):

1. Innstilling fra forsvarskomiteen om bevilgninger på statsbudsjettet for 2008, kapitler under Forsvarsdepartementet mv. (rammeområde 8) (Budsjett-innst. S. nr. 7 (2007-2008), jf. St.prp. nr. 1 (2007-2008))
2. Innstilling fra forsvarskomiteen om endringer i statsbudsjettet for 2007 under Forsvarsdepartementet (Innst. S. nr. 62 (2007-2008), jf. St.prp. nr. 22 (2007-2008))
3. Innstilling fra forsvarskomiteen om endringer i statsbudsjettet for 2007 under Justis- og politidepartementet (Innst. S. nr. 43 (2007-2008), jf. St.prp. nr. 18 (2007-2008), kap. 451)
4. Interpellasjon fra representanten Kenneth Svendsen til arbeids- og inkluderingsministeren:
«I Norge har vi bedre velferdsordninger enn i mange andre land vi sammenligner oss med. Vi har en gunstig sykelønnsordning, vi har en arbeidsmiljølov som beskytter arbeidstakerne, vi har et arbeidstilsyn som skal bidra til å forebygge arbeidsrelaterte sykdommer, skader og ulykker, og vi har HMS-ordninger som også skal bidra på disse områdene. Vi har relativt lange ferier og feriepengene som bidrar til at de fleste har anledning til å ta ferie minst en gang i året. Samtidig er vi blant dem som har de høyeste uføretalene i vår del av verden. I NOU 2007:4 påpekes det at andelen sysselsatte som går over på sykepenge og uføreytelser, er blant de høyeste i OECD. Ikke noe OECD-land bruker så mye penger som Norge på rehabilitering og attføring. Likevel er andelen som kommer tilbake i arbeid, ekstremt lav.
Hvordan mener statsråden vi best kan sørge for å bringe flere tilbake til arbeidslivet og få ned tilgangen på nye uføre?»
5. Referat

Presidenten: Presidenten vil først meddele Stortinget det triste budskap at vår gode kollega Petter Løvik døde i går.

Presidenten vil komme tilbake til minnetalen, men presidenten vil be representantene reise seg en kort stund i ærbødighet for Petter Løvik.

Representantene reiste seg og ble stående en kort stund.

Presidenten: Takk!

Den tidligere vararepresentant for Møre og Romsdal fylke Elisabeth Røbekk *Nørve* har tatt sete som representant.

Representanten Anne Margrethe *Larsen*, som har vært permittert, har igjen tatt sete.

Det foreligger to permisjonssøknader:

- fra Fremskrittspartiets stortingsgruppe om sykepermisjon for representanten Ulf *Leirstein* fra og med 4. desember og inntil videre
- fra representanten Trond *Lode* om omsorgspermisjon i tiden fra og med 5. desember og til og med 19. desember

Etter forslag fra presidenten ble enstemmig besluttet:

1. Søknadene behandles straks og innvilges.
2. Følgende vararepresentanter innkalles for å møte i permisjonstiden:
For Rogaland fylke: Magnhild *Eia*
For Østfold fylke: Per Egil *Evensen*

Presidenten: Per Egil Evensen er til stede og vil ta sete.

S a k n r . 1

Innstilling fra forsvarskomiteen om bevilgninger på statsbudsjettet for 2008, kapitler under Forsvarsdepartementet mv. (rammeområde 8) (Budsjett-innst. S. nr. 7 (2007-2008), jf. St.prp. nr. 1 (2007-2008))

Presidenten: Etter ønske fra forsvarskomiteen vil presidenten foreslå at debatten blir begrenset til 2 timer og 5 minutter, og at taletiden fordeles slik på gruppene:

Arbeiderpartiet 45 minutter, Fremskrittspartiet 25 minutter, Høyre 15 minutter, Sosialistisk Venstreparti 10 minutter, Kristelig Folkeparti 10 minutter, Senterpartiet 10 minutter og Venstre 10 minutter.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til replikkordskifte på inntil tre replikker med svar etter innlegg fra partienes hovedtalere og inntil fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av Regjeringen innenfor den fordelte taletid.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Jan Petersen (H) [10:03:27] (komiteens leder): Neste år er siste året i inneværende langtidsplanperiode, og det betyr at vi da skal ha en ny debatt om langtidsplanen. Det betyr at denne budsjettbehandling kanskje blir litt annerledes enn de øvrige, fordi det ikke er naturlig å gi for mange føringer for selve den behandlingen. Allikevel er det nødvendig å oppholde seg ved det mest grunnleggende, nemlig den økonomiske rammen for Forsvaret. Om vi i neste års budsjett ikke ville legge den på det riktige nivået, er det i hvert fall viktig om vi går i gal retning eller ikke. Dessverre vil neste års budsjett gå ytterligere i gal retning, ved at det også til neste år blir en liten nedgang i forsvarsbudsjettet.

Det er ikke slik at denne nedgangen er dramatisk, isolert sett. Det har vel ingen av neddragningene vært. Problemet er bare at de kommer hvert eneste år, slik at dette blir en akkumulert effekt som slett ikke er uvesentlig.

Hvis vi nå ser på neste års budsjett, ser vi at bevilgningen nå er 3,2 pst. under det gjennomsnittet den burde være

på, hvis man skulle holde forutsetningen fra Stortingets siste vedtak om langtidsprogrammet. Det kommer i tillegg til at det er en viss forsinkelse i omstillingene, slik at ikke alle effektene er tatt ut, selv om mange effekter er tatt ut. Det betyr altså at beløpet til neste år blir liggende noe under det det burde ha vært. Akkumulert blir det milliardbeløp ut av slikt, og det merkes.

Nå har det aldri vært problemer med å saldere budsjetter på kort sikt. Problemet er jo at slike salderinger alltid går ut over det som virkelig burde settes fremst, nemlig investeringer og øvelser. Vi ligger nå 4 milliarder kr etter når det gjelder investeringer, og når det gjelder øvelser, burde det vært mer til neste år. En ting er at Cold Response er utsatt, noe annet er at Heimevernet ikke får øvd i den grad det ville være ønskelig – er det noe som knytter personellet til Forsvaret og til sin oppgave, er det nettopp at de øves – og det er uheldig. Det er klart at fortsetter dette, kommer vi i en vanskelig og dramatisk situasjon.

Jeg har lagt merke til at Regjeringen ofte selger inn sin nordområdesatsing. Jeg vil gjerne minne om at det på sikt ikke vil være mulig å opprettholde en nordområdesatsing i nedadgående budsjetter.

I Høyres alternativ forsøker vi i hvert fall å stoppe denne nedgangen ved at vi også i år sier nei til nedtrekket. Vi legger inn et beløp som kompenserer både for nedtrekket i 2007 og nedtrekket i 2008. Det viser seg faktisk at bare på disse to årene har det blitt et beløp på henimot 1 milliard kr. Som det fremgår av innstillingen, ønsker vi å benytte disse midlene til større investeringer, mer til bygg og anlegg, og så ønsker vi altså å bruke mer penger på å øve Heimevernet.

Den beskjedne om bevilgningene som neste års budsjett gir, nemlig at bevilgningene blir for lave, er også så langt jeg kan lese det, noe av hovedtesen i de to utredninger som nå ligger til grunn for langtidsplanen. Det betyr at når vi kommer inn i det arbeidet, er det ikke tvil om at bevilgningspilene igjen må peke oppover. Det vil også være mitt mål med det arbeidet vi går inn i.

Nå har den sittende regjering vært så heldig at den har enormt mye større skatteinntekter enn det den regjeringen jeg var medlem av, hadde. Det er hyggelig, og en liten del av dette må det da være mulig å bruke på å få forsvarspilene oppover igjen, ellers blir utviklingen i Forsvaret dramatisk. Hvor mye, får vi komme tilbake til. Det er litt avhengig av om det blir et bredt forlik eller ikke, og det må det regnes på, men det er ikke noen tvil om i hvilken retning dette må gå.

Nå er det klart at i en tid hvor det er rolig rundt oss, har vi et grunnleggingsproblem overfor befolkningen når det gjelder hvorfor vi skal bruke så mange milliarder som vi tross alt gjør på Forsvaret. Der synes jeg det forsvarspolitiske utvalget har funnet en interessant formulering når den snakker om Forsvarets tidløse oppgave for å sørge for statens sikkerhet. Ja, det er en interessant formulering. Det krever også mye lederskap for å fortelle hvorfor det er viktig å gjøre noe med denne tidløse oppgaven hvert eneste år og ikke bare skyve det ut.

Når det gjelder den langtidsplanen vi skal arbeide med, føler jeg meg allerede – etter å ha snakket med en del av

dem som føler seg berørt av noen av forslagene som flyter rundt i debatten – ganske sikker på at vi kommer til å komme inn i en ny diskusjon om regnestykker. Det skulle bare mangle. Forutsetningene for regnestykker vil jo ofte være styrende for hva resultatet av dem blir. Derfor må forutsetningene drøftes, og det må være tilstrekkelig åpenhet om dem.

Jeg vil håpe og tro at deler av dette kan sorteres ut før saken kommer til Stortinget. Det betyr altså at Regjeringen i sin prosess nå må etablere en prosess med alle de som har alternative regnestykker, for å få diskutert dem ordentlig igjennom, og være mer åpen med premissene, slik at vi kan få en prosess hvor vi senere kan bli fortalt hva vi er enige om, og hva vi er uenige om, slik at ikke Stortinget må bruke tid på å finne ut av de mer faktiske forhold. Det er noe Stortinget ikke er spesielt velegnet for, uten å etablere et stort apparat. Det betyr at Regjeringen må etablere det apparatet, og den må vise den åpenheten som gjør at alle som føler seg urolige over de regnestykkene vi hittil har sett, i hvert fall kan føle at de er blitt hørt på en skikkelig måte, og at det er mulig etterpå å finne ut av hva diskusjonen har dreid seg om.

Det er en del begreper som er solgt inn i forbindelse med langtidsplanen, og som jeg vil bekjenne meg til. Det ene er begrepet kritisk masse. Det er grenser for hvor mye man kan skjære ting ned før det er poenngløst å ha dem. Det andre er balansebegrepet. Jeg har lyst til å legge til når det gjelder det siste, at dette er slett ingen eksakt vitenskap. Det å bestemme seg for hva balansen f.eks. mellom drift og investeringer er, er i høyeste grad et spørsmål om skjønn. Derfor er det så viktig å få lagt åpent grunnlaget for hvordan skjønnnet er utøvd. Jeg tror det vil ha ganske stor betydning for en del av de resultatene vi skal nå.

Så noen ganske få ord om internasjonale operasjoner. Det er et par stykker som kaller på bemerkninger. Den ene er Sudan-operasjonen, som vi også vil få et forslag om en tilleggsbevilgning til senere i dag. Jeg er enig i at den ikke er beregnet og budsjettert med i inneværende års budsjett, men det betyr ikke at vi kan gjøre som vi gjorde med UNIFIL i fjor, nemlig å vente med bevilgningene til alle utgifter var pådratt, summere og så komme til Stortinget og be om bevilgningen. Det er klart at når det er rimelig sikkert hva bevilgningen kommer til å måtte være, så ikke bare bør, men skal den saken etter reglementet komme til Stortinget.

Jeg er klar over at det er usikkert om det i det hele tatt blir noe av den, men jeg har lagt merke til at statssekretær Barth Eide har vært ute i pressen og sagt at han regner med at vi kan starte deployeringen allerede i januar måned. Det ville være interessant å vite om statsråden er enig i den vurderingen. Hvis det går som en del av oss frykter, nemlig at sudanerne kommer til å trenere dette, vil vi på et eller annet tidspunkt til neste år nå det punktet hvor vi må bestemme oss for å kaste kortene, rett og slett fordi det vil koste betydelige beløp å ha en styrke stående på vent til å utplasseres. Når det er, får vi komme tilbake til, men vi må se i øynene at dette på ingen måte er sikkert.

Så et lite spørsmål om operasjonen som det ble redegjort for, for en tid tilbake, nemlig en mulig operasjon i

Tsjad. Jeg skjønnte av redegjørelsen fra forsvarministeren at det var en operasjon som lå forholdsvis langt frem i tid og var meget usikker. Mitt inntrykk av debatten i de andre landene som skal bidra til den nordiske styrken, er at dette diskuteres vesentlig mer aktivt der. Mitt spørsmål er hvor stor sjanse statsråden regner med det er for at vi kommer til å bidra. Begge disse operasjonene tror jeg er meningsfylte – jeg ikke bare tror det, jeg er ganske sikker på det – selv om de blir vanskelige. Derfor vil det være interessant å få vite det.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Signe Øye (A) [10:13:51]: I budsjettinnstillingen viser Høyre til sitt alternative budsjett, der man sier at man øker forsvarsbudsjettet med 550 mill. kr, og at man stopper det nedtrekket som Petersen viste til i innlegget sitt. Men går man inn i innstillingen, ser man at Høyre reelt øker bare med 450 mill. kr. Går man nærmere inn i de 100 millionene, finner man at Høyre legger inn disse ved å forskuttere salg av forsvarseiendommer. Men som representanten Petersen er kjent med, er det store inntektspotensialet for salg av forsvarseiendommer allerede tatt ut. Jeg kan heller ikke se at komitelederen i innstillingen har argumentert for at det kan tas ut et større potensial på dette området. Mitt spørsmål blir da: Hvorfor er det slik at man i Høyres alternative budsjett mener at det er uproblematisk å innhente 100 mill. kr ved salg av eiendommer til neste år?

Jan Petersen (H) [10:14:55]: Jeg har ikke sagt at det er uproblematisk. Jeg har sagt at det er mulig å få det til. Jeg er glad for at Signe Øye nå bekrefter at vi har et pluss i forhold til det budsjettet som Arbeiderpartiet går inn for, men jeg tror vi begge må erkjenne at hvis vi skal komme i nærheten av å nå opp til de studiene som ligger til grunn for det langtidsplanen forutsetter, må vi begge være med på å dra dette betydelig opp. Det er det som er den reelle utfordringen, ikke en finregning nå.

Bjørn Jacobsen (SV) [10:15:42]: Dersom eg skal tolke Høgres representant Petersen i gal retning, i verste mening, så seier han at det skal vere automatikk mellom høge skatteinntekter og løyvingar til Forsvaret. Eg tolkar det som ei positiv innstilling til høgare skattleggjing. Men det han påviser i innlegget sitt, er at det er 3,2 pst. nedgang. Det er då ingen tvil om at det har vore stor føreseielegheit i forsvarsløyvingane heilt sidan 1990, heilt sidan den kalde krigen var over. Eg vel å tolke innlegget hans som at vi skal berre løyve på autopilotar utan å utvikle nordisk samarbeid, utan å ordne opp i økonomisk rot, utan å ordne opp i feilinvesteringar. Det kan verke som at ein berre skal løyve utan å sjå på kva ein skal løyve til. Ein skal ikkje først bestemme seg for kva slags forsvar ein vil ha, og så finansiere dette forsvar.

Jan Petersen (H) [10:16:37]: Slik kan det ikke virke. Realiteten er jo at både departementet og Stortinget har bestemt seg for hvordan en plan skal henge i hop. Spør-

målet er rett og slett om vi da greier å følge opp våre egne vedtak eller ikke. Det er der problemet har ligget på bevilgningssiden, nemlig at selv det Stortinget har definert som det riktige beløpet etter å ha prøvd alle faktorene bak regnestykket, har man ikke greid å følge opp i de årlige budsjettene. Det er noe vi alle sammen har ansvaret for, men det betyr ikke at vi da bør la være å adressere det. Da bør vi adressere det, slik bl.a. Høyre gjør det i sitt alternative budsjettforslag.

Ellers interesserer jeg meg atskillig for Jacobsens skatteresonnement, for det er åpenbart at han tror at skatteøkningen skyldes at man har fått en høyere beskatning under den rød-grønne regjeringen. Vel, mye av det skyldes rett og slett at det har blitt så mye fart i økonomien, som ikke minst skyldes de skattelettelsene som den forrige regjeringen introduserte, og at man nå har fått en inntekt man kan bruke, og min appell er at man bruker i hvert fall lite grunn av den til å øke forsvarsbudsjettet.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til replikk.

Signe Øye (A) [10:18:13]: Regjeringen følger opp Soria Moria-erklæringen ved å bevilge 31,5 milliarder kr til Forsvaret for neste år. Dermed videreføres et fortsatt høyt budsjettnivå for Forsvaret. Men det skal samtidig ikke underslås at 2008-budsjettet vil bli utfordrende og vil kreve stramme prioriteringer, ikke minst innenfor FLO. Men likevel, alle dystre spådommer om at det kom til å bli lave forsvarsbudsjetter fra en rød-grønn regjering, der SV er med, er dermed nok en gang gjort til skamme. Dette er et budsjett til å leve med, og alt i alt er det også stor enighet om forsvarsbudsjettet, med unntak av Fremskrittspartiet.

Opposisjonen derimot spriker i alle retninger også her. Fremskrittspartiet vil øke rammeområde 8, Forsvar, med 2 milliarder kr, mens Høyre har reelt plusset på 450 mill. kr. Kristelig Folkeparti og Venstre på den andre siden har kuttet henholdsvis 160 mill. kr og 221,2 mill. kr i forhold til Regjeringens forslag, det som kommer til å bli vedtatt. Derfor er det i år, som i fjor, grunn til å stille spørsmål ved om ikke en borgerlig regjering ville ha landet omtrent der vi er i dag.

Statsråden har igjen fått kontroll over økonomien i Forsvaret bl.a. ved å styrke økonomistyringen vesentlig. Det er bra, og det var nødvendig. Omstillingen er så langt fulgt opp i henhold til forutsetningene. Det har resultert i at den operative evnen er blitt bedre i samtlige forsvarsgrener, i Heimevernet og i felleseenhetene.

Samtidig erkjenner Arbeiderpartiet at Forsvaret fortsatt står overfor store utfordringer. Det er derfor viktig og avgjørende at den planlagte omstillingen i Forsvaret videreføres. På driftssiden er det helt nødvendig å fortsette arbeidet med moderniseringen gjennom den nye langtidsplanen som kommer neste år.

Arbeiderpartiet mener vi må ha et robust og sterkt forsvar, som kan møte et bredt spekter av ulike oppgaver i Norge. Men samtidig skal det også legges til rette for økt deltakelse i internasjonale operasjoner som er forankret i et klart og utvetydig FN-mandat eller annet anerkjent folkerettslig grunnlag.

Arbeiderpartiet er tilfreds med at Norges betydelige militære bidrag i Afghanistan vil fortsette i 2008, og at Norge i samarbeid med Sverige har tilbudt en ingeniørvdeling til FN-/AU-operasjon i Darfur-provinsen i Sudan.

Vi vet ikke helt sikkert ennå om det blir deployering av denne styrken. Derfor er jeg fornøyd med – og mener det er riktig også – at Regjeringen legger opp til å komme tilbake til Stortinget med tilleggsbevilgninger for ikke-påregnelige internasjonale operasjoner, dersom bidrag som f.eks. til Sudan iverksettes.

Som jeg sa tidligere i innlegget, prioriterer Regjeringen fortsatt modernisering av Forsvaret og den operative virksomheten. Det er derfor verdt å merke seg at effektiviseringer og redusert behov for avgangsstimulerende personelltiltak nå gir rom for en samlet netto driftsinnsparing på 0,6 pst. sammenlignet med saldert budsjett for 2007. Det kommer alle forsvarsgrenene til gode.

På den andre siden vet vi at de ansatte er slitne etter mange år med omstillinger. Nå må det snart skapes ro i organisasjonen. Derfor er det bra at tilsetningsstoppen er opphevet, og at det nå ikke lenger skal være årsverksstyringen som skal være det viktigste styringsmålet, men de økonomiske forholdene. Det er vel ikke noen grunn til å anta at innleie ikke er dyrere enn fast ansatte.

Av prioriteringer for 2008 vil jeg vise til at Hærens budsjett prioriteres og foreslås gitt en betydelig reell styrking sammenlignet med 2007. Hærens samlede operative evne, inklusiv reaksjons- og stridsevnen, er i dag antakelig bedre enn noensinne.

Det er samtidig grunn til å være fornøyd med at det gis rom for igangsetting av flere nye og viktige prosjekter, bl.a. for å fortsette den utstyrmessige fornyelsen av Hæren. Det foregår nå en omfattende soldatmodernisering, med utskifting av bekledning, beskyttelsesutstyr, samband og våpen. Det er anskaffet lettpansrede kjøretøyer, utstyr for å forhindre utløsning av bomber plassert langs vei m.m. Dette er viktig. Arbeiderpartiet mener at når vi sender ut soldater i krevende operasjoner, som f.eks. i Afghanistan, må de ha det beste utstyret.

Støttefunksjoner, som bl.a. Forsvarets sanitet, gis også en betydelig reell styrking neste år. For øvrig innebærer Regjeringens forslag til budsjetter for de øvrige forsvarsgrenene, inkludert Kystvakten og Heimevernet, at alle vil få reelle økninger på grunn av billigere tjenester.

Fremskrittspartiet mener dette ikke er nok. Da blir det merkelig at Fremskrittspartiet i innstillingen mener Kystvakten får for små bevilgninger, samtidig som de i finansinnstillingen ikke bevilger en eneste krone mer til nettopp Kystvakten.

Investeringsbudsjettet styrkes også. Regjeringens forslag til samlet investeringsbevilgning er nå på 9 473 mill. kr. Dette innebærer en styrking på 1,7 pst. sammenlignet med 2007.

Investeringsaktiviteten i 2008 rettes inn mot større pågående prosjekter, som f.eks. nye fregatter, nye missil-torpedobåter, nye sjømålsmissiler, nye transportfly, nye maritime helikoptre, nye pansrede kjøretøyer, oppdatering av P-3 Orion maritime overvåkningsfly samt F-16-fly m.m.

Også når det gjelder investeringer i EBA, gjennomføres det betydelige bygningsmessige tiltak, bl.a. militært treningsanlegg på Haakonvern, flerbrukshall på Skjold og undervisnings- og ledelsesbygg på Setermoen.

Budsjettet for 2008 innebærer at antall mannskaper til førstegangstjenesten videreføres på 2007-nivå. Antallet jenter som stiller til sesjon i 2008, forutsettes å bli minst like høyt som i 2007, noe som betyr at kvinneandelen i førstegangstjenesten kan øke.

Når det gjelder soldatgodtgjørelse, er dimisjonsgodtgjørelsen i 2008 foreslått økt til 25 000 kr fra og med neste år for mannskaper som har gjennomført tolv måneders førstegangstjeneste. Dette innebærer dermed at godtgjørelsen har økt med hele 67 pst. siden 2005. Det er bra og er et viktig bidrag til våre vernepliktige.

Av annet positivt ved budsjettet vil jeg framheve Forsvarets Musikk, som er en viktig tradisjons- og kulturbærer i Forsvaret. Det er derfor bra at Forsvarets Musikk får en ytterligere økning i bevilgningen på 2 mill. kr i forhold til revidert nasjonalbudsjett for inneværende år.

Når alt det positive er sagt, er det også viktig å framheve at vi står overfor betydelige utfordringer når det gjelder Forsvaret i årene som kommer.

Dette bringer meg over på langtidsutfordringen for Forsvaret, nemlig det å få samsvar mellom Forsvarets struktur, oppgaver og finansielle rammer. Problemet er at det hele tiden har vært et gap mellom de opprinnelige forutsetningene i langtidsplanene og de faktiske, vedtatte budsjetter, uavhengig av hvem som har sittet i regjering.

Jeg vil i den anledning vise til at det både i Forsvarssjefens studie og i Forsvarspolitisk utvalg pekes på at det å fortsette med den budsjettutviklingen for Forsvaret som vi har hatt fra 1990 og fram til i dag, vil bety en gradvis nedbygging og avvikling av Forsvaret, som følge av synkende kjøpekraft.

Av den grunn vil jeg understreke behovet for et langsiktig og forutsigbart løft for Forsvaret, dersom Norge fortsatt skal kunne ha handlefrihet til å møte et spekter av utfordringer med nasjonale militære enheter.

Jeg håper derfor at vi neste år kan få til et bredt politisk forlik, der vi sørger for langsiktighet og forutsigbarhet for et robust og sterkt forsvar, et forlik som vil skape ro og trygghet rundt Forsvaret, både internt og, ikke minst, i samfunnet for øvrig.

Avslutningsvis vil jeg igjen si at jeg er meget tilfreds med Regjeringens budsjettforslag for 2008. Jeg er stolt av å tilhøre det rød-grønne flertallet, som leverer det de har lovet, også på dette området.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Per Ove Width (FrP) [10:28:16]: Representanten Øye innledet med å forherlige Soria Moria-erklæringen. Det må hun gjerne gjøre, men når det gjelder Forsvaret, kan vi fra Fremskrittspartiet ikke se at det har skjedd noe overhodet i de to årene som har gått.

Representanten Øye nevnte også at budsjettet var til å leve med. Ja, men det er neimen ikke mer enn det heller. Denne regjeringen skulle jo, i henhold til Soria Moria-er-

klæringen, løfte budsjettet. Det er ikke blitt gjort. Da må jeg spørre representanten om Arbeiderpartiet kan forklare hvorledes Sjøforsvarets aktivitetsnivå skal kunne øke, når det ikke er bevilget penger til utdanning av personell til våre nye fartøyer. Jeg går ut fra at Arbeiderpartiet er vennlig innstilt – for å si det slik – til en innfasing av de nye MTB-ene, men det er altså ikke satt av penger til bl.a. personellutdanning.

Signe Øye (A) [10:29:21]: Når det gjelder MTB-ene, vet vi at det både i Forsvarspolitisk utvalg og i FS 07 sies at MTB-ene skal termineres.

Når det gjelder behandlingen i Arbeiderpartiet, har vi ikke tatt stilling til dette overhodet. Vi vil behandle denne saken grundig. Vi har her investert 5 milliarder kr, og det er ikke enkelt å si at disse båtene skal termineres etter at de er blitt bygd. Men dette er ting som vi vil komme tilbake til når langtidsplanen, som skal behandles til våren, blir lagt fram.

Når det gjelder personell til båtene, har jeg forstått det slik at man nå har god kontroll med å få utdannet det personellet som trengs, og at det ikke er noen krise på det området.

Når representanten Width sier at vi ikke har prioritert budsjettet, er jeg helt uenig i det. Jeg vil bl.a. vise til nordområdesatsingen, der vi hvert år har styrket bl.a. Kystvakten med vesentlige millioner kroner.

Jan Petersen (H) [10:30:52]: Jeg lyttet med stor interesse til særlig slutten av Signe Øyes innlegg, som jeg ikke kunne oppfatte på annen måte enn at også hun mener at bevilgningspilene må gå oppover igjen. Det synes jeg er bra, og det synes jeg er et sterkt og klart signal til Regjeringen, når den nå går inn i behandlingen av det spørsmålet.

Mitt spørsmål dreier seg imidlertid om følgende: Siden Signe Øye er så fornøyd med årets budsjett, ser hun det ikke som et problem at Stortinget ikke greier å følge opp sine egne vedtak? Vil ikke det sende et signal til neste periode? Problemet er jo ikke å få vedtatt en langtidsplan; problemet er å få fulgt den opp hvert eneste år. Hadde det ikke vært bedre for troverdigheten om hun hadde fulgt meg i den smule selvkritikk jeg har vært villig til å utøve, nettopp fordi vi ikke har greid å følge opp langtidsplanen? Det tror jeg må være en forutsetning for at vi neste gang skal kunne greie å gjøre dette vesentlig bedre.

Signe Øye (A) [10:31:48]: Jeg er helt enig med representanten Jan Petersen i at det er et problem. Men som jeg også sa i innlegget mitt, har dette vært et problem under mange regjeringer. Det er faktisk slik at nå klarer vi å følge opp langtidsplanen med 98 pst. Det har vært et større gap i de foregående perioder, så her er man inne i et område der man er ganske lik, uansett om man er i Høyre, eller om man er i Arbeiderpartiet. Men det betyr ikke at vi skal fortsette den trenden. Jeg tror at etter så mange år der vi har sett at det har skjedd en nedbygging, står vi ved et valg: Enten må vi ta inn over oss at det trengs mer penger for å beholde et forsvar som vi ønsker, eller så får vi ta det

andre valget. Jeg mener da at pilene bør peke oppover, som Jan Petersen også sa at de burde.

Jan Sahl (KrF) [10:33:03]: Som representanten Signe Øye selv uttrykte det, er det stor enighet om forsvarsbudsjettet, slik som det er lagt fram, med unntak av Fremskrittspartiet og av spørsmål om økonomi i noen saker.

Men i innstillingen knyttes det en del bekymringer til enkelte deler ved Forsvaret, og da spesielt til utviklingen for Heimevernet, der også Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti uttrykker bekymring over at operativ virksomhet ikke videreføres på samme nivå i 2008 som i 2007. Når vi kobler dette opp mot Forsvarsstudien 07 og også opp mot Forsvarspolitisk utvalg, kan det se ut som om vi kan gå i retning av en kraftig nedprioritering av Heimevernet. Da er mitt spørsmål til representanten Signe Øye: Hva er Arbeiderpartiets syn når det gjelder å ivareta Heimevernets funksjon i Forsvaret?

Signe Øye (A) [10:34:06]: Det er ingen tvil om at omstillingen i Heimevernet er blant de mest vellykkede omstillingene vi har foretatt i de siste årene. Vi har nå et HV som er bedre enn noensinne. Det er også slik at det i stor utstrekning skjer øvelser. At man nå har lagt seg på et nivå der man fortsatt, også i 2008, skal ha en vekst i HV, støtter vi. Vi mener at dette vil gjøre at omstillingen i HV også kan fortsette til det gode for neste år.

Når det gjelder bekymringer, har ikke jeg gitt uttrykk for at vi har bekymringer i forhold til HV. Mine bekymringer gikk mer i forhold til FLO. Men jeg synes jo det er merkelig at Kristelig Folkeparti, som har kuttet i forsvarsbudsjettet, mener at HV skulle hatt mer.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Per Ove Width (FrP) [10:35:30]: I forsvarssjefens årlige tale i Oslo Militære Samfund for kort tid siden kom det uttalelser som vitner om hvor raskt sikkerhetspolitiske situasjoner kan endre seg. Forsvarssjefen sa noe slikt som at når det gjelder russisk maktdemonstrasjon og påvirkning overfor Norge, vil det kunne tilsi en kortvarig og begrenset militær operasjon, som kunne være intens nok på det taktiske nivå, men som antakelig ville bli terminert når den hadde tjent sitt formål – før man risikerte eskalering til et omfang der den politiske og økonomiske risikoen ikke lenger stod i forhold til gevinsten.

Dette er for meg nye signaler fra forsvarssjefen. Etter min erindring er det ikke mer enn et år siden han uttalte i generelle vendinger at det ikke fantes noen form for militær trussel mot Norge i overskuelig framtid. «Overskuelig framtid» må da bety «under et år». Dette bør vi ha i mente når vi uttaler oss om hva slags utfordringer det norske forsvar må kunne møte.

Norge har tradisjonelt hatt et forsvar med fokusering på forsvar av Norge. Samtidig har vi vært klare på at vi har en sterk alliansetilknytning til NATO, og derved har forpliktelser overfor våre allierte. I de senere årene har vi vært vitne til en dreining i norsk forsvars- og sikkerhetspolitikk. Forsvaret har undergått store organisasjonsend-

ringer, og sikkerhetspolitikken har fått en mer offensiv vinkling, på den måten at Norge nå er mer engasjert enn tidligere i situasjoner utenfor vårt nærrområde.

Det er en kjensgjerning at Forsvaret er sterkt underfinansiert. Dette skjer under denne regjering, slik det har skjedd under mange foregående regjeringer. Hvis Regjeringens forslag til budsjett for 2008 skal være et forhåndsvarsel om hvordan den forestående langtidsproposisjonen vil bli, er det grunn til alvorlig bekymring.

Regjeringens forslag til forsvarsbudsjett for 2008 ligger reelt under saldert budsjett for 2007. Sammenliknet med de finansielle forutsetninger som langtidsplanen for 2005–2008 legger til grunn, ligger forsvarsbudsjettet for 2008 3,2 pst. under det planlagte årlige gjennomsnittsnivået for perioden. Fremskrittspartiet ser derfor på den økonomiske situasjonen i Forsvaret som kritisk. På en rekke områder er det betydelige mangler i investeringer og drift. Vi ønsker derfor å øke bevilgningene til driften av forsvarsgrenene med til sammen 2 milliarder kr utover Regjeringens budsjettforslag i vårt alternative budsjett.

I denne forbindelse vil jeg nevne de områder vi prioriterte spesielt. Nasjonal sikkerhetsmyndighet representerer en sentral del av vår beskyttelse mot dataangrep og angrep på infrastruktur. Vi er av den oppfatning at Norge må stå sterkt rustet mot trusler rettet mot infrastruktur og myke mål. Vi mener derfor det er nødvendig å heve den generelle kompetanse og forståelse for dagens og morgendagens trusselbilde innenfor nasjonal sikkerhetsmyndighets ansvarsområde. Fremskrittspartiet ønsker derfor å øke driften med 5 mill. kr i vårt alternative budsjett.

Vi er svært opptatt av at Hæren nå må få forutsigbarhet i sine budsjetter, slik at Hæren kan løse de oppgaver de blir pålagt av Stortinget. De senere års budsjetter har undergravd Hærens mulighet til å løse de pålagte oppgaver. Det er derfor behov for økt trening og innkjøp av materiell i øvings- og utdanningssammenheng. Det er urovekkende å se at Regjeringen ønsker å kutte ut «Cold Response» i 2008 som en viktig øvelse for øving og trening i samvirke med ulike våpengrener og nasjoner.

Det er en klar dreining mot et større fokus mot nordområdene i den generelle sikkerhetspolitiske debatt. Dette fordrer at Forsvaret har en vesentlig tilstedeværelse i Nord-Norge, inklusiv Finnmark. Hæren har i så måte en viktig oppgave og må derfor sikres ressurser nok til å ha den nødvendige struktur i nordområdene. Dette er nødvendig for å vise våre allierte og andre at vi har vilje og evne til å sikre en reell tilstedeværelse i nord. Videre er Fremskrittspartiet derfor opptatt av at det akutte behov for 500 nye befal til Hæren blir løst. Vi ønsker derfor å øke driftsbudsjettet med 300 mill. kr i vårt alternative budsjett.

Den senere tids utvikling i russisk aktivitet i nordområdene, både til havs, under og over vann, vitner om havområdenes betydning strategisk og økonomisk. Den styrkede russiske tilstedeværelse fordrer at også Norge øker sin tilstedeværelse i nordområdene, spesielt vil våre ubåter være nyttige etterretningsverktøy i denne sammenheng. Våre nye fregatter vil i årene som kommer være en stor ressurs i vår suverenitetshevdelse og overvåking av nordområdene. En øket aktivitet medfører store krav til

dyktighet, fleksibilitet og materiell. Det økede behov for tilstedeværelse og innføring av nye fregatter medfører en kraftig økning i behovet for driftsmidler. Kombinert med forberedelsen til innfasing av nye MTB-er vil òg dette belaste Sjøforsvarets budsjett. Det er derfor etter vår mening nødvendig å styrke driftsbudsjettet, slik at disse oppdrag kan løses på hensiktsmessig og forsvarlig måte. Videre har Sjøforsvaret utfordringer i forbindelse med utdanning av mannskaper til en stadig voksende flåte. Fremskrittspartiet ønsker derfor å øke driftsbudsjettet med 600 mill. kr i vårt alternative budsjett.

Russlands stadig økende aktivitet i luftrommet rundt Norge har medført at Luftforsvaret har måttet gå på vingene et titalls ganger det siste året. Den økende flyaktiviteten vil påføre ekstra kostnader i form av midler til drift og vedlikehold. Det er derfor underlig at Regjeringen ikke har tatt høyde for dette i det fremlagte budsjettforslag. I forbindelse med den økende russiske flyaktivitet og flåteaktivitet så vel som troppeaktivitet, er Fremskrittspartiet opptatt av å styrke den maritime overvåkingen i nordområdene. Det er nødvendig å øke patruljevirkosomheten med Orion overvåkingsfly.

Luftforsvaret benyttes i dag mye i forbindelse med utenlandsoppdrag. Dette medfører et høyt krav til dyktighet, fleksibilitet og materiell. Det er etter vår oppfatning viktig å ta høyde for økede kostnader i forbindelse med innfasing av nye transportfly. Vi mener det derfor er nødvendig å styrke driftsbudsjettet, slik at nødvendig trening, operasjoner og materiellanskaffelser kan gjennomføres, og foreslår derfor i vårt alternative budsjett å styrke driftsbudsjettet med 500 mill. kr.

Fremskrittspartiet ser et klart behov for å få en bedre tilstedeværelse av Kystvakten i våre nordområder og ellers langs vår langstrakte kyst. Det er svært viktig at antall operative tjenestedøgn øker, spesielt med tanke på den økede aktivitet i nordområdene. Det er viktig for norsk suverenitetshevdelse og ressursforvaltning at Kystvakten har ressurser til å gjøre en god jobb, bl.a. med fiskerioppsyn. Dette fordrer at de økonomiske ressurser sikrer et høyt antall helikoptertimer i operativ tjeneste. Vi mener det må bevilges mer penger til drift, slik at tilstedeværelse i større grad kan sikres i våre havområder. Vi ønsket derfor å styrke driftsbudsjettet med 300 mill. kr i vårt alternative budsjett.

Vi ser med bekymring på at Forsvarets logistikkorganisasjon ikke er i stand til å levere det materiell og de tjenester de operative avdelinger etterspør. Riksrevisjonen skriver i Dokument nr. 1 at de er bekymret for norsk forsvarsevne som følge av FLOs manglende driftsmidler til å ansette personell til å foreta innkjøp av andre oppgaver i forbindelse med logistikk til Forsvarets avdelinger. I forbindelse med de forestående store materiellanskaffelser, er det helt nødvendig at FLO har ressurser nok til å effektivisere disse bestillinger. FLO har et ansvar for at anskaffelsesprosesser går forsvarlig for seg og etter kvalitative kriterier som sikrer at det norske forsvar får det rette materiell til rett tid, til riktig pris på rett sted. Dersom ikke FLO har ressurser nok, vil dette ramme alle forsvarsgrener. Vi ser det derfor som viktig at de økonomiske rammer

styrkes slik at organisasjonen kan ansette nødvendig personell for å løse sine oppdrag, og ønsket derfor å øke driftsbudsjettet med 295 mill. kr i vårt alternative budsjett.

Det er ikke bare på driftssiden det er mangel på midler i Regjeringens forslag til budsjett. Spesielt med tanke på store materiellanskaffelser, er situasjonen vanskelig. Som vi har nevnt flere ganger tidligere, ønsker vi derfor – for å lette presset – å fordele innkjøp av nye kampfly i to blokker, uavhengig av valg av type kampfly. I Regjeringens budsjettforslag for 2008 er materiellinvesteringer redusert med 3,7 pst. sammenliknet med saldert budsjett for 2007, og er 1,9 milliard kr under det 2008-nivå som er lagt til grunn for gjeldende langtidsplan. Akkumulert underdekning for materiellinvesteringer i langtidsperioden vil utgjøre om lag 4 milliarder kr.

Fremskrittspartiet mener denne utviklingen er uansvarlig. I proposisjonen fra Regjeringen kan vi lese at Regjeringen har vurdert å foreta ytterligere økt tildeling på en ytterst kritisk driftssituasjon utover det nivået som er lagt for 2008, ved å omprioritere fra investeringer, investeringer som Regjeringen selv peker på som nødvendige, og som vil øke i årene som kommer. Alle våpengrenene står overfor omfattende fornyelse av sitt materiell. I hele langtidsperioden 2005–2008 er materiellinvesteringene blitt vesentlig nedprioritert. Regjeringen har altså valgt å nedprioritere bevilgninger til drift for å forsøke å opprettholde nivået på investeringer. Vi vet at Forsvaret er sterkt kritisk til både drifts- og materiellinvesteringer. Dette foreslår Regjeringen istedenfor å øke bevilgningene, slik Fremskrittspartiet foreslår.

I øyeblikket ser det ut til at det bare er Fremskrittspartiet som er villig til å øke bevilgningene til Forsvaret og til å innfri dette. Jeg kan ikke se at noen andre partier i denne sal ønsker det.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Bendiks H. Arnesen (A) [10:45:54]: De fleste vil kunne være misunnelige på Fremskrittspartiet for at de har mye mer penger enn oss andre når det gjelder alle gode formål. I sitt alternative budsjett har Fremskrittspartiet plussert på forsvarsbudsjettet med 2 milliarder kr. I budsjettinnstillingen viser partiet til sitt alternative budsjett og henviser til finansinnstillingen når det gjelder bl.a. Heimevernet og Kystvakten. Vi har også hørt representanten Width omtale det fra talerstolen i dag. Går man inn i selve finansinnstillingen og ser på Fremskrittspartiets prioriteringer, finner man ikke et eneste ord verken om kystvakt eller om heimevern. Der omtales hær, luftforsvar og sjøforsvar.

Hvorfor gir Fremskrittspartiet inntrykk av at de tilsynelatende satser mer på Heimevernet og Kystvakten, når de i virkeligheten ikke gjør det? Dersom jeg mot formodning skulle ta feil, ber jeg representanten Per Ove Width redegjøre for hvor i Fremskrittspartiets budsjettforslag den økte satsingen på Heimevernet og Kystvakten er nedfelt.

Per Ove Width (FrP) [10:47:02]: Hvis representanten leser Fremskrittspartiets alternative forsvarsbudsjett,

vil han finne – som riktig nok sies – at vi foreslår å øke dette budsjettet med 2 milliarder kr. Jeg har nevnt en hel rekke summer og hvor vi har tenkt å plassere dem, og det skulle ikke være så vanskelig å forstå at vi også nevnte Kystvakten i denne sammenheng. Det forundrer meg at ikke Arbeiderpartiet har oppdaget at vi har prioritert Kystvakten i vårt alternative forsvarsbudsjett.

Når det gjelder Heimevernet, er det klart at det er en viktig utfordring, men også der vil representanten finne at vi har satt av penger, om ikke i så stor grad som i de eksemplene som jeg nevnte tidligere i mitt innlegg.

Bjørn Jacobsen (SV) [10:48:04]: Framstegspartiet og Width seier at Forsvaret må vere i stand til lett å kunne tilpasse seg ulike trusselbilette. Eg trur Forsvaret er i god stand til det. Eg er faktisk meir usikker på om Framstegspartiet er i stand til å take inn over seg nye, ulike trusselbilette. Vi veit at Forsvaret gjer det, ikkje minst gjennom Kystvakta sine ulike roller, t.d. Kystvakta si rolle i fredstid og Kystvakta si rolle i forhold til miljø- og ressursomsyn. Vi ser òg at når Framstegspartiet roper på fleire øvingar, har Forsvaret snudd om. I staden for å køyre «Cold Respons», køyrer ein «Barents Rescue», som sjølv sagt er ei militær og sivil øving i forhold til dei nye truslane vi ser i samband med oljeulykker osv.

Korleis kan vi forvente at Framstegspartiet vil sjå at Forsvaret òg må tilpasse seg dei nye klimautfordringane som vi ser dagleg i nordområda?

Per Ove Width (FrP) [10:49:06]: Dette er jo det vanlige spørsmålet fra representanten Jacobsen i SV, og fra SV generelt. SV har en underlig evne til å ville blande klimaspørsmål inn som en vesentlig del av Forsvaret. At det er en del av Forsvaret – ja, det er det, men det er nei men ikke den vesentligste delen. Der har vi andre arenaer å operere på. Hvorfor skal representanten Jacobsen alltid prøve å prioritere penger fra Forsvaret, et budsjett som han selv har vært med på å kjøre så langt ned at det ikke finnes rom for noen forsvarsaktiviteter utover det som allerede er? Som Jacobsen helt riktig nevner, står vi foran store utfordringer, men å blande inn disse aktivitetene som Jacobsen til stadighet gjør, finnes det ikke rom for i forsvarsbudsjettet. Da måtte SV være villig til å øke bevilgningene på forsvarsbudsjettet.

Jan Sahl (KrF) [10:50:19]: Fremskrittspartiet har sterk fokusering på Forsvaret, og de skal ha ros for at de også har midler til å gjennomføre det de tenker omkring Forsvaret, sett ut ifra sitt synspunkt. Så vidt jeg kan lese av innstillingen, vil Fremskrittspartiet først og fremst bruke sine penger til å styrke den spisse delen av Forsvaret, ut fra sine tanker omkring det trusselbildet som foreligger.

Når det gjelder de utfordringene vi har i nordområdene, er de pr. i dag i veldig stor grad knyttet til samfunnssikkerhetsaspektet. Mitt spørsmål går litt i retning av det. Vi får en samfunnssikkerhetsmelding til neste år. I Kristelig Folkeparti er vi sterkt opptatt av hva vi kan oppnå i et samarbeid mellom Forsvaret og det sivile samfunn, og på den måten skape større samfunnssikkerhet. I hvor stor

grad er Fremskrittspartiet villig til å bruke midler på å styrke Forsvarets satsning i retning av å samarbeide med det sivile samfunn?

Per Ove Width (FrP) [10:51:25]: Det er Forsvaret naturligvis veldig opptatt av – nei, Fremskrittspartiet veldig opptatt av. Og også Forsvaret, jeg ser det smiles her. Forsvaret er også opptatt av dette, det er det ingen tvil om.

I hvilken grad vi er villige til å satse på det, hvor mange kroner osv. vi skal satse, kan jeg ikke svare på her og nå. Men som representanten helt riktig sier, kommer det en egen melding om det til neste år. Fremskrittspartiet vil som vanlig være veldig aktiv i forhold til en slik melding, og vil der vise hva vi er villige til å investere. Jeg kan love at i likhet med den spisse enden i Forsvaret, vil dette oppta oss og ha sterk fokusering.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Bjørn Jacobsen (SV) [10:52:29]: Via TV-en på kontoret mitt hadde eg i går gleden av å følge med på den same typen debatt som vi har i dag, i Riksdagen i Sverige. Der var veldig mange opptekne av det som hadde komme ut av det svensk–norske samarbeidet, som kan vere ein gryande start på meir nordisk samarbeid. Ein skrytte av dei norske fagmilitære og den norske statsråden for at det her er lagt eit godt grunnlag for samarbeid. Ein gjekk inn på det gode når det gjeld materiellsamarbeid, øving og utdanning. Ein nemnde også moglegheitene for medivac, som i internasjonale operasjonar kan gje våre soldatar endå meir sikkerheit. Her er det lagt eit verkeleg godt grunnlag, og det var godt å sjå at det var grunnlaget for debatten i Riksdagen.

Når det gjeld økonomien i Forsvaret, som vi diskuterer, vil eg understreke at Sverige og Noreg kan få til mange lønsame samarbeidsmodellar i samband med materiellanskaffingar. Tek vi stridsvogner, f.eks. midtlivsoppgraderingar av Leopard 2 og CV90 stormpanservogner, har Forsvarets forskningsinstitutt, saman med svenske kollegaer i det såkalla Totalforsvarets forskningsinstitutt, føreteke ein grovanalyse av innsparingspotensialet ved eit eventuelt samarbeid om desse oppgraderingane. Konklusjonen er at vi kan spare 5 pst. av utgiftene til dei midtlivsoppdateringane, reoveringane og modifiseringane som allereie er planlagde, ved eit samarbeid over Kjølen. I kroner og øre vil dette seie at vi på norsk side kan spare ca. 120 mill. norske kroner, medan ein på svensk side vil kunne spare 350 mill. svenske kroner. Dersom samarbeidet utviklar seg til å omfatte heile materiellprosessen, dvs. utvikling, anskaffing, drift og avvikling, indikerer analysen eit innsparingspotensial samanlikna med dagens nasjonale løysingar på heile 800 mill. svenske kroner for begge landa. Dette er store pengar å spare ved relativt enkle grep, og det arbeidet må fortsetje. Vi ser at svenskane er gira på dette. Eg vil frå mi side seie at det også kan vere med på å styrkje det framtidige nordiske sikkerheitspolitiske samarbeidet.

Vi veit alle saman at etterretning er grunnlaget for å halde oppe nasjonale avgjerder. Det er kanskje skam å

seie det, men vi bruker omtrent like mykje i Noreg på etterretning som vi gjer her i huset. Vi er omtrent like kostbare som E-tenesta. Det viser kor viktig dette er.

I dag kom meldinga om at 15 ulike amerikanske etterretningsorganisasjonar seier at det ikkje er noko grunnlag for å seie at Iran innan fem–ti år vil vere i stand til å kunne utvikle atomvåpen. Ein seier ikkje at det er umogleg utover den tidsramma, men det er ingen akutt trussel. Så veit vi at det akkurat no går føre seg ein krig i Irak som heilt klart var grunngeven i feil bruk av etterretningstenesta. Ein sette i gang ein krig som har skapt så enorme lidningar, som skaper enorme lidningar, og som vil skape enorme lidningar, på grunn av heilt feil bruk av etterretning. Det skal vi take med oss, for det viser kor nøye det er å vere grundig når ein skal definere truslar. Har ein brukt politiske bakteppe for å gå til åtak i staden for å finne forhandlingsløysingar, vil misbruk av etterretningstenesta vere det som kan få oss på gal veg.

Vi veit at i desse dagane startar eit av verdas viktigaste møte, nemleg klimaforhandlingane på Bali. Eg har allereie blitt kritisert, og eg vil sikkert bli kritisert fleire gonger, for å trekkje klima inn i forsvarspolitikken. Vi skal vere klar over at for mange menneske, både i Noreg og i utlandet, er klimaet den store trusselen, og det som folk faktisk fryktar. Forsvarets hovudoppgåve er å vere med på å skape fridom frå frykt. Då må ikkje vi vere opphengde i gamle trusselbilete. Vi må sjå på korleis Forsvaret kan bidra til at folk faktisk føler seg trygge. Ingen andre plassar er det meir naturleg å trekkje fram den satsinga vi gjer i nordområda. Eg er sikker på at Forsvaret har vist at dei i praksis køyrer på. Eg ser også ut frå den innstillinga som ligg føre, at Forsvarets opplegg når det gjeld miljø i interne operasjonar osv., begynner å komme seg. Eg trur ein må vere flink til å ordne opp i eigen organisasjon før ein er i stand til å definere seg inn i nasjonens eigen miljøpolitikk. Eg synest Forsvaret her er på god veg, og eg håper at dette arbeidet vil fortsetje i endå større grad. Så blir det opp til oss politikarar å definere kva som skal vere Forsvarets rolle i den viktige miljøpolitikken i nordområda.

Så er det dessverre for Noregs del slik at Russland, med president Putins endelege underskriving, har sagt opp og ikkje lenger føler seg forplikta av CFE-avtalen. Etter mitt skjøn er det ein tragedie for Noreg. For oss som eit flankeland vil dette kunne bety at vi får meir opprusting på Kola enn vi på noko vis ønskjer. Det kan nesten sjå ut som om 15 års arbeid med nedrusting har vore mislykka. Vi får håpe at det ikkje går den vegen. Men vi må ta inn over oss at det kan vere eit press i forhold til rakettskjold, for det kan synast som om dette er eit russisk svar på NATOs og USAs rakettskjoldplanar. Håpet ligg i at ein har fått ei ny regjering i Polen, og motstanden i Tsjekkia er også stor. Eg registrerer òg at den amerikanske Kongressen i den seinare tida har nekta å løyve meir pengar til rakettskjoldplanane, som teknologisk sett på ingen måte er oppe og går. Det er vel kanskje der hunden ligg gravlagd, at det er teknologiindustrien og militærindustrien som aller mest ønskjer dette. For Noreg er dette alvorleg. Det er ikkje i Noregs interesser at den alliansen

vi er med i, på nokon måte irriterer vår gode nabo i aust meir enn høgst nødvendig, iallfall ikkje unødig.

Når det gjeld internasjonale operasjonar, synest eg vi skal ta inn over oss at afghanske kvinnelege parlamentarikarar seier rett ut: Vi liker ikkje dei utanlandske soldatane, men vi vil ikkje at dei skal dra. Dei er på ein måte mellom barken og veden. Dei ser at dei utanlandske soldatane skaper sikkerheit, men samtidig ser dei at det på lang sikt ikkje er heldig at utanlandske soldatar er der med sitt nærvere. I denne omgangen vel dei at soldatane skal vere der, for dei skaper den sikkerheita som er nødvendig i dagleglivet. Her må vi bli enda flinkare til å innrette internasjonale operasjonar på det viset at vi ikkje berre skaper sikkerheit, men også utvikling og styresett og sjølv-sagt på lang sikt legg grunnlaget for at vi kan dra heim. Eg er glad for at vi i den norske debatten no har begynt å snakke meir og meir om exit-strategiar, korleis vi på sikt skal komme oss heim, slik at afghanarane sjølve kan styre sitt eige land. Eg er veldig glad for at både forsvars- og utanriksministeren begynner å diskutere, å ta denne debatten, for det er berre på den måten vi kan lykkast i internasjonale operasjonar og sjølv-sagt bidra framover i andre ulike operasjonar, ut frå FN sitt heilt klare mål om R2P, Responsibility to Protect. Frå SV si side er det ingen tvil om at vi skal ha eit nasjonalt forsvar, men vi skal også ha eit forsvar som skal ut og kunne forsvare folkeretten. Men då skal det gå føre seg på ein skikkeleg og sjølv-sagt best mogleg legitimert måte.

Eg er freista til å seie at det vi treng aller mest no, er opprusting. Då snakkar eg ikkje om opprusting av militærbudsjett eller av våpenarsenal, men av menneskerettar. Først og fremst snakkar eg då sjølv-sagt om Russland. Der vil eg gje ros ikkje minst til leiaren i Bellona, Frederic Hauge, som har samarbeidd med russiske NGO-ar i årevis. Hans rapportar derifrå er veldig illevarslende. Ser vi på dei siste valresultata frå Tsjetsjenia, var det 99,9 pst. som hadde stemt på president Putins parti. Dei fleste vil tru at dette ikkje kan vere noko reelt, demokratisk valresultat. Der er det vi treng opprusting for å få frivillige organisasjonar, alle moglege slags politiske grupperingar, til å stå opp og jobbe for demokrati og for menneskerettar. Dette vil sjølv-sagt kunne ta både ein og to generasjonar for Russland, men der vil vi trenge opprusting og ikkje, som vi ser av ulike forslag, at vi må ruste opp meir militært. Vi veit at Noregs tarv ligg meir trygt i Utanriksdepartementets rettsavdeling, dei oppgangane og dei framtidige forhandlingane som skal vere om folkerett og havrett i nord.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Henning Skumsvoll (FrP) [11:02:40]: Det er vanskelig å kommentere de fleste områdene som representanten Jacobsen tar opp, for han sprer seg nokså mye, fra miljø til storpolitikk. Det som er interessant, er samarbeidet med Sverige på materialsiden. Det kan sikkert utvikles. Det som imidlertid er tilfellet, er at med oss som NATO-medlem og Sverige som EU-medlem er det vanskelig å forene norsk-svensk samarbeid, tror jeg, særlig på

mer kompliserte tekniske områder, som etterretning. Mitt spørsmål til representanten Jacobsen vil derfor være: Ser han ikke at det blir vanskelig å videreutvikle dette samarbeidet og få det til å bli noe positivt utover rent enkelt materiell, nettopp på grunn av at vi tilhører NATO, og Sverige ikke er medlem av NATO?

Bjørn Jacobsen (SV) [11:03:36]: Eg ser representanten Skumsvoll si bekymring, men eg trur ikkje det er slik lenger. Eg trur det hørde med i det gamle, kalde krigsbiletet. Eg trur det biletet er borte. Eg trur ein må samarbeide, først og fremst om å få ned forsvarsutgiftene, for det er jo ingen tvil om at vi kunne ha gjort mykje, mykje meir på dette området. No har statsråden starta opp, og dei fagmilitære har starta opp. Eg trur vi berre ser starten på eit enormt viktig samarbeid.

Så skal ikkje eg gå så langt – sjølv om alle veit at eg er NATO-motstandar – som å lage ein slik nei til NATO-parole ut av dette, men eg trur heller ikkje NATO har noko imot at vi i Norden samarbeider mest mogleg, sjølv om det er med eit såkalla ikkje-medlemsland. Finland er heller ikkje medlem i NATO, men begge to er medlemmer i EU. Vi ser også at vi har ein liten fot innafor ESDP og EDA si europeiske linje. Eg trur Noregs rolle her vil vere – som eit lite land – å ha egg i fleire reir. Det kan verke litt forvirrende undervegs, men eg trur det er vår lagnad som småstat.

Jan Petersen (H) [11:04:45]: Arbeiderpartiets hovedtaler Signe Øye bekreftet at hun mente at bevilgningspilene nå igjen bør peke oppover når vi kommer til den nye langtidsplanen. Det er et viktig utsagn og et viktig mål. Jeg forstod hennes innlegg også slik at hun mente at regjeringsfraksjonen var godt samkjørt. Da er spørsmålet om det betyr at Jacobsen vil være behjelpelig når det gjelder å få bevilgningspilene igjen til å peke oppover.

Bjørn Jacobsen (SV) [11:05:21]: Det trur eg ikkje eg vil vere så veldig behjelpelig med før vi har gjort ein del andre ting. Mi store utfordring her er at teknologien går framover, som vi veit, for Forsvarets del. Vi veit at dei nye flya vi eventuelt kjem til å kjøpe i framtida, med all den teknologien dei har, vil vere i stand til å drive suverenitetshevding og territorialovervaking. Kanskje eitt fly vil ha kapasiteten til ti fly. Vi veit altså at den teknologiske utviklinga også taler til Forsvarets fordel, på den måten at ein ikkje treng så mange fly – og ein treng ikkje å drifte så mange fly. Dette var berre eitt eksempel.

Vi ser også at truslane endrar seg totalt. Vi ser ikkje for oss at vi skal kunne trenge eit invasjonforsvar. Vi skal bort med ein masse slagmarkskapasitetar. I staden skal vi ruste opp rettsavdelinga i Utanriksdepartementet, dei forhandlingsvegane og moglegheitene som diplomatiet gjev. Derfor trur eg ikkje at behovet for store forsvarsløyvingar er der.

Jan Sahl (KrF) [11:06:39]: Det kan ikke være tvil om at med SV i regjering har vi et sterkere forsvarspolitisk samhold i Stortinget enn vi har hatt på lenge. Vi kan

også se det av komiteens merknader. Jeg viser til fellesmerknad fra hele komiteen der en er opptatt av at NATO skal spille en helt spesiell rolle for Norges sikkerhets- og forsvarspolitik i framtiden, og man sier videre:

«Deltagelsen i ISAF i Afghanistan er den viktigste operasjonen, og komiteen vil fastholde at Norge har et langsiktig perspektiv på sin deltagelse.»

Nå gav representanten uttrykk for fra talerstolen at han er NATO-motstander, men det kan jeg ikke se av innstillingen. Det jeg nå har sitert her, betyr det at SV står for det samme i innstillingen som en gjør utenfor når vi i framtiden skal diskutere langtidsmeldingen?

Bjørn Jacobsen (SV) [11:07:48]: Sjølv sagt gjer vi det. Alle veit at denne regjeringa kviler på ei sjølv mords-erklæring der det heiter «ikkje ut av NATO og ikkje inn i EU», så Sahl kan jo ta det som måtte passe han.

Sahl refererer frå innstillinga, men det står jo meir enn NATO – det står også FN. Men det som er aller mest interessant, er at det faktisk også står AU, African Union, og at vi ser for oss at vi vil hjelpe kontinentet Afrika til sjølv å bli betre når det gjeld dei sikkerheitsutfordringane dei har. Eg vil gå så langt som å seie at eg ikkje skal henge meg opp i kva slags hjelm soldatane har på seg, sjølv om det ikkje er nokon tvil om at vi sjølv sagt ønskjer at vi skal tilbake til FN-soldatar med blå beretar. Men i den grad vi med våre dyktige soldatar klarer å delta i internasjonale operasjonar, i opplæring av folk, vere med i samband, sanitet, kommunikasjon, ingeniørtroppar – kva det måtte vere – for å bidra til at andre kontinent får moglegheit til betre å take vare på sikkerheita si, vil det vere det viktigaste for SV.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Jan Sahl (KrF) [11:09:20]: Forsvarspolitiske spørsmål har stått høyt på dagsordenen både i Stortinget og i ulike media den siste tiden. Behandlingen av en ny langtidsplan står for døren, og både forsvarssjefens Forsvarsstudie 07 og innstillingen fra Forsvarspolitisk utvalg har skapt stor debatt.

Forsvaret har dype røtter i det norske folk, og for norske politiske myndigheter er det krevende å stake ut Forsvarets framtid. Forsvaret skal sikre og fremme nasjonale interesser, suverenitet og territoriell integritet. Forsvars- og sikkerhetspolitikken skal sikre trygghet for norske borgere, norsk territorium og norske interesser i en tid der trusselbildet er diffust og uforutsigbart.

Vårt høyteknologiske samfunn er også sårbart. Kabelbrannen på Oslo sentralbanestasjon den 28. november ble en tankevekker både for det sivile og det militære samfunn. Dersom en slik hendelse kan slå ut viktige funksjoner i Norges terrorberedskap, er det avslørende og viser hvor sårbare vi egentlig er overfor terror.

Vi har alle et ansvar for å sørge for gode og fungerende ansvarssystem i slike situasjoner og for at det eksisterer tilstrekkelige backup-løsninger som sikrer at vitale samfunnsinstitusjoner har driftskapasitet i reserve. Det er derfor behov for et nært samarbeid mellom Forsvaret og sivi-

le institusjoner. Dette samarbeidet må danne grunnlaget for et nytt totalforsvarsbegrep, der de militære og de sivile ressursene ses i større sammenheng. Dette er nødvendig for å opprettholde et organisert og funksjonsdyktig samfunn og for å beskytte befolkningen og samfunnets verdier.

Kristelig Folkeparti ser fram til å få den kommende stortingsmeldingen om samfunnssikkerhet på bordet. Det gir oss en mulighet til å gjennomdrøfte og legge til rette for et sterkere militært-sivilt samarbeid, som igjen styrker vårt totalforsvar.

De nye sikkerhetspolitiske utfordringene, grenseoverskridende terrorisme og den teknologiske utviklingen krever et annet militært forsvar enn tidligere. Norske styrker må ha høy kvalitet og være relevante og effektive i forhold til de utfordringene de står overfor. Forsvaret må ha innsatsstyrker som kan reagere raskt. Forsvaret har derfor de siste årene vært gjennom en stor omstilling, som skal gi Norge et moderne, fleksibelt og alliansetilpasset forsvar. Norsk forsvarspolitik er basert på et bredt flertall i Stortinget, noe også budsjettinnstillingen bærer preg av. Fremskrittspartiet avviker noe fra flertallet, Høyre vil bruke noe mer penger, og Sosialistisk Venstreparti er vel plassert i regjering og flyttet inn i flertallsfolden. Dette lover godt for debatten om langtidsmeldingen til våren. Et bredt flertall vil sikre stabilitet og forutsigbarhet for Forsvaret framover. Den endringsprosessen som er i gang, men ikke fullført, er nødvendig for å få et tidsriktig forsvar, tilpasset dagens trusselbilde. Det er viktig å ha et troverdig nasjonalt forsvar, et forsvar som på kort varsel kan bidra i internasjonale operasjoner for å skape fred.

Kristelig Folkeparti vil også understreke at beredskapen langs vår langstrakte kyst skal prioriteres høyt, og at Forsvaret må innrettes mot å håndheve suverenitet og sikre stabilitet i våre havområder i nord. Det er ingen tvil om at de store nasjonale utfordringene for Forsvaret i framtiden vil ligge i nordområdene. Den økte aktiviteten fra Russlands side i den siste tiden og den stadig økende terrorfaren må føre til økt beredskap for å ta vare på de rike naturressursene i nordområdene. Vi har videre uavklarte grense- og ansvarsforhold i disse områdene, som øker risikoen for konflikter og kriser.

Det er derfor gledelig at Hæren er blitt betydelig styrket i nord. Det er ingen stor overraskelse at Kristelig Folkeparti vil være sterkt opptatt av å ta vare på og styrke Forsvarets framtidige tilstedeværelse i nordområdene, også i Finnmark, som i Forsvarsstudien 07 kommer noe svekket ut.

Stortinget har et viktig oppdrag når det gjelder å sikre at forsvarsbudsjettet gir en høyest mulig operativ evne. Det er viktig med balanse mellom investeringsmidler og driftsutgifter. Forsvarets oppgaver, struktur og ressurstilgang må stå i forhold til hverandre. Vi er kjent med at både forsvarssjefen og det forsvarspolitiske utvalget peker på nødvendigheten av å øke de årlige forsvarsbevilgningene. Denne utfordringen vil Kristelig Folkeparti også ta i forbindelse med behandlingen av langtidsmeldingen. Men innenfor stramme rammer og fordi vi måtte rette opp kutt på områder som Kristelig Folkeparti prioriterer høyt

i budsjettet for 2008, har vi ikke prioritert å øke forsvarsbudsjettet i denne omgang.

Norge har også et ansvar for å bidra til internasjonal fred og stabilitet, og de erfaringer våre militære styrker gjør seg i fredsbevarende operasjoner utenfor landets grenser, bidrar til styrking av Norges sikkerhetspolitiske stilling totalt sett. Norske styrker som deltar i internasjonale operasjoner, bidrar med en viktig innsats og får anerkjennelse for sin dyktighet. Flernasjonale militære operasjoner i utlandet demonstrerer Norges solidaritet med det internasjonale samfunn og bidrar til å oppfylle de forpliktelsene vi har påtatt oss som medlem av FN og NATO.

Kristelig Folkeparti vil understreke den nøkkelrollen som FN spiller som basis for norsk forsvars- og utenrikspolitikk. Internasjonale sikkerhetsutfordringer må finne sin løsning basert på FN-pakten, og internasjonale operasjoner må være folkerettslig forankret gjennom FNs sikkerhetsråd.

Både diplomatiske, økonomiske og militære virkemidler må utnyttes i arbeidet for internasjonal fred og forsoning. Flernasjonalt samarbeid vil få økt betydning for Forsvaret. Sikkerheten for norsk personell må ha høyeste prioritet, jf. den pågående debatten om tilstedeværelse av helsepersonell. Norsk deltakelse i internasjonale operasjoner må være folkerettslig forankret. I tillegg er politisk og moralsk legitimitet nødvendig.

For å forankre norsk utenriks- og forsvarspolitik i folket er det for Kristelig Folkeparti viktig med en bred og åpen debatt om militært engasjement i utlandet. Norge må avstå fra deltakelse i preventiv krigføring og forkjøpsangrep som ikke har klar forankring i folkeretten.

Innenfor den overordnede ramme som legges av FN, er NATO hjørnesteinen i norsk sikkerhetspolitikk, og vi er glad for at Regjeringen, inkludert Sosialistisk Venstreparti, vil videreføre Norges medlemskap i NATO og bruke organisasjonen aktivt til å utvikle transatlantisk dialog, partnerskap, fredsbevaring, nedrustning, rustningskontroll og konfliktforebygging. Norge har et forpliktende alliansesamarbeid i NATO, som er av overordnet betydning. Det er grunnleggende viktig for Norge at samarbeidet mellom EU og NATO forblir konstruktivt og baseres på åpenhet, samarbeid og gjensidig koordinering.

Kristelig Folkeparti støtter ikke mindretallsforslagene fra Fremskrittspartiet. Vi gir vår støtte til innstillingen, slik den foreligger.

Presidenten: Presidenten vil, før replikkordskiftet starter, gi ordet til Per Ove Width for å ta opp de forslag Fremskrittspartiet har i innstillingen.

Per Ove Width (FrP) [11:18:09]: Jeg har ikke bedt om ordet til replikk, men i tilknytning til mitt innledende innlegg framsetter jeg de forslag fra Fremskrittspartiet som er inntatt i innstillingen.

Presidenten: Representanten Per Ove Width har tatt opp de forslag han refererte til.

Da blir det replikkordskifte.

Bendiks H. Arnesen (A) [11:18:42]: Også i neste års budsjett kan vi se at Kristelig Folkeparti foreslår kutt i Forsvaret i forhold til Regjeringens opplegg. I en tid med nordområdesatsing og økt fokus på internasjonalt engasjement er dette noe uventet fra et tidligere sentralt regjeringsparti.

Det kan være nærliggende å spørre hva Kristelig Folkeparti egentlig vil med Forsvaret i årene som kommer, til tross for det innlegget vi nettopp hørte fra representanten Sahl. Har Kristelig Folkeparti fått med seg de klare og enstemmige signalene fra Forsvarspolitisk utvalg om behovet for økte økonomiske ressurser til Forsvaret? Er partiet på linje med utvalget i det spørsmålet?

Jan Sahl (KrF) [11:19:33]: Jeg kan forsikre representanten Arnesen om at Kristelig Folkeparti har tatt inn over seg de utfordringene som Forsvaret står overfor. Vi skal ta vårt ansvar når den kommende langtidsmeldingen skal diskuteres i Stortinget.

Når man sitter overfor et budsjett framlagt av en flertallsregjering, er det jo slik at et mindretallsparti som Kristelig Folkeparti har en del områder som vi, ut fra våre prioriterte saker, ønsker å fokusere på, og som vi ønsker å rette opp i forhold til kutt fra flertallsregjeringen. Når man går i gang med det, og man vil forholde seg til de rammer som ligger – for det vil Kristelig Folkeparti – er man nødt til å foreta noen omprioriteringer. Kristelig Folkeparti har ikke tatt penger fra den operative siden i Forsvaret. Vi har tatt et kutt på Forsvarsbygg på 100 mill. kr, der vi utsetter noen byggeprosjekter, og så har vi bedt om forsert salg for 60 mill. kr, til sammen 160 mill. kr.

Men jeg kan berolige representanten Arnesen med at det er andre områder som hadde fått betydelig større kutt for at vi skulle få vist vår profil i budsjettet.

Per Roar Bredvold (FrP) [11:21:02]: Representanten Sahl sier mye positivt om Forsvaret, som det ikke er noe problem å være med på – så jeg takker for det! Men det som er litt synd, er at Kristelig Folkeparti har en reduksjon på forsvarsbudsjettet på 160 mill. kr, som vi nå hørte forklaringen på.

Det som i hvert fall ikke jeg oppfattet at representanten Sahl snakket noe særlig om, var Heimevernet. Heimevernet har jo vært inne i en omorganisering i lang tid. Det var 83 000 mann, så ble det skåret ned til 50 000 – antallet heimevernsdistrikter ble redusert fra 18 til 12–13 – og i Forsvarsstudie 07 er det foreslått at Heimevernet kanskje skal helt ned i 30 000 mann. Hva blir da igjen? Jeg ønsker å høre litt fra Kristelig Folkeparti om hva de mener om Heimevernets framtid.

Jan Sahl (KrF) [11:21:48]: Når det gjelder kuttet, har jeg allerede redegjort for det. Innenfor stramme rammer ønsker Kristelig Folkeparti å prioritere en del andre områder, og vi har foretatt noen kutt på ulike rammeområder i budsjettet.

Når det gjelder Heimevernet, kan jeg fra Kristelig Folkepartis side gi uttrykk for at vi er sterkt opptatt av å ivareta det. I replikkordskiftet med Arbeiderpartiets represen-

tant viste jeg til nedgangen når det gjelder Heimevernets muligheter, både for å trene personell og for å delta i øvelser. Når vi nå skal ta for oss langtidsmeldingen for Forsvaret, er det ett av de områdene der Kristelig Folkeparti ikke vil være med på større kutt. Vi er opptatt av at vi skal beholde et heimevern som har en realistisk størrelse i forhold til de oppgavene som de har ansvar for når det gjelder å ta vare på sikkerhet for ulike samfunnsinstitusjoner.

Alf Ivar Samuelsen (Sp) [11:23:10]: Jeg synes det var gledelig å høre at Kristelig Folkeparti er på linje med det store flertallet i Stortinget når det gjelder Forsvarets betydning. Det ble understreket her at vi trenger velkvalifisert mannskap og godt utstyr, vi skal forsvare vår kyst, vi skal ha beredskap mot terrorfare mot det sivile samfunnet, og vi skal være operative internasjonalt. Men så til realitetene: Når man går inn i budsjettet, ser man, som tidligere replikanter har vært inne på, at man har valgt å kutte i Forsvaret. Det er gitt en forklaring på det. Men hvis vi ser framover og ser på muligheten for et bredt forlik der vi sannsynligvis må øke Forsvarets budsjett, har Kristelig Folkeparti beredskap for det? Og vil ikke det gå på bekostning av eventuelle hjertesaker for Kristelig Folkeparti?

Jan Sahl (KrF) [11:24:19]: Jeg kan berolige representanten Samuelsen med at Kristelig Folkeparti vil ha en offensiv holdning til den langtidsmeldingen for Forsvaret som kommer. Vi har i lengre tid vært sterkt opptatt av at vi må ha samsvar mellom struktur og midler. Så får vi se hva som eventuelt skal skje på det strukturelle området. Vi har hatt vår representant i Forsvarspolitisk utvalg, som har vært med i flertallet og anbefalt at vi minst må øke forsvarsbudsjettet med 1 milliard kr. Det betyr at der har Kristelig Folkeparti vært med og gitt et signal for framtiden.

Samtidig er vi sterkt opptatt av det som forsvarssjefen understreket i sin forsvarsstudie, at det handler om økte midler, men det handler ikke minst om å legge til rette for at man har en realistisk påplussing hvert år framover. Det vil også Kristelig Folkeparti ta hensyn til og vurdere når langtidsmeldingen skal behandles i Stortinget.

Presidenten: Replikordskiftet er over.

Alf Ivar Samuelsen (Sp) [11:25:56]: La meg starte med å gi uttrykk for at Senterpartiet er tilfreds med at Regjeringen legger opp til en betydelig styrking av Hæren i 2008. Bevilgningen til Hæren styrkes reelt med 3,9 pst., eller 146 mill. kr, sammenlignet med 2007. Den reelle budsjettøkningen for 2007 og 2008 blir dermed samlet på 455 mill. kr. Over to år vil Hæren derfor ha økt antall årsverk med over 40 pst., noe som må sies å være en betydelig styrking. Dette nivået på årsverk som et minimum videreføres etter år 2008. Styrkingen vil bidra til økt evne til operativ aktivitet og utdanning til deltakelse i flernasjonale freds- og stabiliseringsoperasjoner i FN- og NATO-regi.

Cold Response 2008 vil ikke bli gjennomført neste år. Årsaken til dette er at Forsvarsdepartementet og forsvarssjefen prioriterer gjennomføringen av Økonomiprojektet i LOS-programmet i Forsvaret. Dette vil nok være et unntak fra regelen for denne årlige øvelsen. Det er samtidig viktig å se på den store øvingsaktiviteten til utenlandske avdelinger som kommer til Norge på trening. Denne aktiviteten vil neste år ligge på omtrent samme nivå som tidligere.

Det er avsatt om lag 7,7 milliarder kr innenfor nyan-skaffelser av materiell, nybygg og nyanlegg. Dette nivået sikrer gjennomføring av pågående prosjekter som nye fregatter, MTB Skjold, nye sjømissiler, oppdatering av P-3 Orion, nye maritime helikoptre, nye pansrede kjøretøyer, oppdatering av F-16 m.v.

Fortsatt modernisering av Heimevernets materiell har høy prioritet i dette budsjettet. Regjeringen vil utvide ordningen med frivillige heimevernssoldater for å støtte forsvarsgrenenes deltakelse under operasjoner i utlandet. Senterpartiet ser på heimevernssoldater som en stor ressurs for Forsvaret og er positiv til at disse på frivillig basis deltar i operasjoner i utlandet der dette er hensiktsmessig. Regjeringen legger stor vekt på kvalitetsreformen i Heimevernet og prioriterer derfor Heimevernet også i 2008. Modernisering av Heimevernets materiell må ha høy prioritet. Samtidig må det være et mål å fullføre kvalitetsreformen for Heimevernet.

Sjøforsvaret skal fokusere på å opprettholde operativ aktivitet i nord på et høyest mulig nivå. Hovedutfordringen for Sjøforsvaret i 2008 vil være å sikre personell og kompetanse til Sjøforsvarets godkjente struktur med fokus på bemanning av nye fartøyer. Senterpartiet forventer at det iverksettes tiltak for å lette situasjonen og sikre operative kapasiteter til det stadig gjeldende behov for Sjøforsvaret.

Kystvaktens sentrale oppgaver i fredstid er å hevde norsk suverenitet i vårt sjøterritorium og våre suverene rettigheter i havområder under norsk jurisdiksjon. Gjennom tilgjengelighet, tilstedeværelse og kompetanse skal Kystvakten medvirke til troverdig norsk suverenitetshevdelse og ivaretagelse av norske rettigheter og forpliktelser i disse områdene. Kystvaktens struktur moderniseres gjennom planmessig utskiftning av eldre fartøyer, og inntil 15 fartøyer skal seiles i 2008. En forsinket innføring av NH-90-helikoptre medfører at Lynx-helikoptre fortsatt må operere, noe som dessverre vil gi redusert helikopter-tilgjengelighet i 2008. Kystvakten må i 2008 tilpasse aktivitet og seilingsmønster til de nye fartøyene som skal settes i drift, og som er noe dyrere å drifte enn de gamle. Dette kompenseres i noen grad av at de nye fartøyene har økt kapasitet og økt rekkevidde.

Likevel, det behovet vi har for tilstedeværelse og suverenitetshevdelse i våre nordområder tilsier at vi må ta en diskusjon på antallet skip som snart skal erstatte Nordkapp-klassen – tre stykker i dag, KV «Nordkapp», KV «Senja» og KV «Andenes» – og på byggingen av et eventuelt nytt isbryterforskningskip, som vil gjøre at KV «Svalbard» settes bedre i stand til å fokusere på sin primæroppgave, nemlig kystvakt.

(Samuelsen)

Vi står overfor store utfordringer og en spennende debatt i tiden som kommer. Jeg håper, som jeg har gitt uttrykk for tidligere, at vi kan nå fram til bred enighet om Forsvarets struktur og Forsvarets økonomiske rammer i tiden framover. Det har nasjonen krav på, og jeg håper at Forsvaret kan ha en forutsigbarhet å jobbe innunder som tjener de store oppgavene vi har foran oss.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Per Roar Bredvold (FrP) [11:32:49]: Senterpartiet er et regjeringsparti og står bak flertallet i det budsjettet som blir vedtatt i dag. Representanten Samuelsen nevnte at det blir noen færre øvelser, men at dette er unntak fra regelen. Ja, la oss håpe det. I tillegg sier representanten at det er en økning i utenlandske øvelser her. Men hva hjelper det de norske soldatene? Spørsmålet blir da: Er ikke representanten redd for at færre norske øvelser vil være negativt for de norske soldater, og spesielt for dem som skal ut i krevende utenlandsoppdrag?

Alf Ivar Samuelsen (Sp) [11:33:21]: Jo, det er en tilsvarende bekymring også hos Senterpartiet på dette området, jeg skal være ærlig nok til å si det. Men jeg oppfatter situasjonen slik at vi er inne i en mellomperiode. Vi skal diskutere Forsvarets framtidige struktur og økonomiske rammer, så den diskusjonen får vi ta i forbindelse med de framtidige debattene. Håpet er at vi kommer ut på den andre siden med forutsigbarhet, gode økonomiske rammer og et forsvar som er i stand til å ivareta de prioriterte oppgavene som vi er enige om.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til replikk.

Odd Einar Dørum (V) [11:34:14]: Sist sommer diskuterte vi åpent i denne forsamlingen en rapport som vi hadde vært med på å avlevere for Vestunionens parlamentarikerforsamling. Det var en rapport som på bred basis drøftet sikkerhetsutfordringer i nordområdene på basis av klimaendringer, på basis av ressursituasjonen. I den rapporten siterte vi fra en rapport fra Forsvarets forskningsinstitutt fra ca. ett år tilbake, som starter med å si at vi er ikke helt politisk korrekte, vi regner ikke med at vi ut fra de ulike scenarioer som handler om Norge, skal bli utsatt for et stort eller et begrenset angrep på landet som helhet, men vi kan ikke utelukke, selv om det ikke er det mest sannsynlige, at vi kan bli utsatt for et militært press i nord for å oppnå et politisk formål.

Jeg oppfatter at det var noe av det samme forsvarssjefen sa på sin måte, og med sitt ansvar og sin bakgrunn, i sitt omfattende foredrag i Oslo Militære Samfund. Jeg opplever også at i den runden vi hadde i spontanspørretimen sist uke, hadde forsvarsministeren en tilsvarende vurdering – hvis ikke ville jo dette vært svært bemerkelsesverdig.

Når jeg starter med å si dette, er det ikke for å si at dette er en retur, som vi kan se av noen aviskommentarer, tilbake til den kalde krigen, men det er kanskje, som en forsker

sa det ganske nøkternt, slik at forsvarssjefen åpenbart håper på det beste, men må forberede seg på det verste, gitt en rekke vilkår som er beskrevet. Når jeg starter slik, er det for å minne om at Forsvarets utfordringer i årene som kommer, er geopolitiske, i den forstand at vi åpenbart påtar oss og utfører oppgaver langt borte fra Norge, bl.a. i Afghanistan, med stor styrke, men geopolitikken har også stor betydning i våre egne nærområder. Det betyr at det vi gjør, har en type alvor over seg som jeg regner med at vi alle sammen er nødt til å ta inn over oss. Samtidig har vi fått forsvarssjefens klinisk tydelige kommentarer i Forsvarsstudie 07, som ikke etterlater noen tvil om hvilke valg en står overfor, og som på presist norsk forteller hvordan vi er nødt til å handle dersom vi har trange økonomiske rammer. Både dette arbeidet og det arbeidet som er gjort i Forsvarspolitisk utvalg, tar Venstre inn over seg. Vi er beredt til å gå inn i en drøfting for å sikre Forsvaret forutsigbare rammevilkår framover, men vil gjerne gå inn i den drøftingen åpent og se på hvordan vi kan bidra til det. Jeg vil gjerne spørre statsråden om hvordan hun har tenkt å følge opp det som står i Forsvarspolitisk utvalgs tilråding om hvordan man skal jobbe, og også minne om hva komiteens leder, Jan Petersen, har sagt tidligere, nemlig at vi ikke må risikere å komme i en situasjon hvor vi kommer i et helt urimelig tidspress når vi skal behandle langtidsmeldingen for Forsvaret. For bak denne langtidsmeldingen ligger forsvarssjefens studie, som er klar, åpen og kjent, og innstillingen fra Forsvarspolitisk utvalg.

Jeg velger å vende tilbake til de alminnelige betraktningene omkring et lands forsvar, fordi et lands forsvar på mange kan måter ses på som noe som handler om å gardere seg mot det utenkelige – å tenke den tanken at det utenkelige kan inntreffe. Da er det slik at noe av det utenkelige i sikkerhetspolitikk ofte inntreffer med en hastighet og med en styrke som en ikke klarer å ta inn over seg. Under den kalde krigen mente vi alle sammen som levde da, at en hadde en forutsigbarhet i det som skjedde. Deretter var vi inne i en periode hvor vi regnet med at ting kanskje var roligere. Så er vi i en situasjon hvor forutsigbarheten åpenbart er mindre, og hvor det inntreffer utfordringer, for et land som Norge, som er betydelige. De utfordringene føler jeg er presentert med et ærlig språk både fra forsvarssjefens side og i det forsvarspolitiske utvalgets utredninger. Jeg velger å si dette i denne debatten, selv om det er en debatt for det kommende budsjettåret.

Det er også slik i dette budsjettet at Venstre har gjort det samme for 2008 som vi gjorde for 2007, vi har forskjøvet noen investeringer, og har gjort det åpent. Det har vi ikke vunnet fram med, slik at vi forholder oss til den rammen som foreligger i dag, når vi behandler forsvarsbudsjettet. Innenfor den rammen er vi glad for at det er gjort prioriteringer for å styrke Hærens mulighet til å oppfylle sine oppgaver. Det er åpenbart at hæren vår har betydelige oppgaver. Det er også åpenbart at den er hardt presset for å klare disse oppgavene, slik at de prioriteringene som er gjort, har bred støtte.

Det har vært en viss debatt her i salen omkring landforsvar – hær – heimevern. I den sammenhengen er Venstre åpen for den tenkning som er presentert i bl.a. Forsvars-

politisk utvalg: å se både Hæren og Heimevernet i en bredere sammenheng i årene som kommer, slik at det blir sett på som et samlet landforsvar – og se på hvordan mange av de historisk betingede grensene som har vært der, ikke lenger skal opereres med. Det er kanskje litt rart at det blir sagt, men jeg synes det er viktig å si det, fordi jeg tror nok vi er nødt til å tenke annerledes på dette området, på samme måte som vi har vært nødt til å tenke – og tenker – annerledes når det gjelder samarbeid med de andre nordiske land, og også er åpne for å tenke samarbeid med andre land når det gjelder viktige forsvarspolitiske investeringer.

Med disse betraktningene vil jeg gå over til et lite påaktet budsjettkapittel, som egentlig burde tilsagt å justisministeren hadde vært her i dag. Men jeg regner med at forsvarsministeren tar med min lille hilsen, som nå kommer, til sin kollega i Regjeringen. Dette er kapittel 451 på Justisdepartementets budsjett, som behandles i forsvarskomiteen. Det er det kapitlet som handler om samfunnsmessig sårbarhet, og som har som sitt bakteppe det første Willoch-utvalget og utredningen som kom i 2000, og deretter det andre utvalget som gikk på kritisk infrastruktur, som ble framlagt av den tidligere Veritas-sjefen, Ullring, i begynnelsen av 2006. Jeg regner med at vi får anledning til å drøfte dette bredt når vi får sårbarhetsmelding nr. 3 neste år. Vi hadde en slik melding i 2002 og en ny i 2004. Da forutsatte forsvarskomiteen at vi skulle ha en slik melding hvert annet år. Den sittende regjering har åpenbart av ulike grunner funnet at det ikke var nødvendig å ha en i 2006, desto viktigere er den som kommer i 2008.

Det er slik, som komiteen understreker, at de organer og strukturer vi har, må gjennomgå sårbarheten, slik at vi ikke plutselig blir utsatt for situasjoner som handler om det utenkelige. Det gjelder akkurat det samme på den sivile beredskaps område som på den forsvarsmessige, at man må tenke tanken at det kan skje noe utenkelig. Noe som var utenkelig, var at vi altså fikk en brann på Oslo S som plutselig tok med seg langt mer enn det den skulle gjøre. Jeg regner med – og jeg henvender meg gjennom presidenten til forsvarsministeren – at denne brannen, gjennomgangen av den og hva vi lærer av den, er ett av de eksempler man tar med seg når man legger fram en sårbarhetsmelding. Den forteller oss jo at vi har en infrastruktur som er, i sin grunn, lagt ut på en slik måte at når noe rammes, tar man med seg veldig mye mer samtidig enn det som kanskje skulle vært rammet. Samtidig lærer vi at det ikke er nok beredskapssystemer for å fange opp dette. Jeg regner med at dette blir drøftet i sammenheng med den brede Øvelse Oslo, som vi har bak oss, og som var en gjennomgang nettopp for å teste alle beredskapssituasjoner i en by som Oslo i forhold til et Madrid-lignende scenario, altså bombene som gikk av i Madrid i 2004. Denne sivile beredskapen er svært viktig, og jeg vil oppfordre forsvarskomiteen, som har saksfeltet etter at Stortinget har vedtatt en slik arbeidsorden, til å bruke mye tid på dette. Jeg vil anbefale at man behandler det særs grundig, for det er viktig.

Denne delen av samfunnsmessig sårbarhet handler også i en annen sammenheng om å tenke totalrisiko for et

samfunn. I samfunnet vårt har vi veldig mange installasjoner som skal beskyttes, også forsvarsmessig og sikkerhetsmessig. Vi har Gassco, og vi har Kårstø-anlegget. La meg si det slik at jeg har foretatt noen inspeksjoner på noen av disse stedene – jeg skal ikke betro Stortinget hva jeg da lærte, men jeg lærte i hvert fall at det er grunn til å være kritisk ettertenksom. Den kritiske ettertenksomhet vil jeg oppsummere på denne måten: På samme måte som vi når det gjelder forsvar, oppfordres til å tenke tanken om det utenkelige litt innimellom, må vi også når det gjelder samfunnets kritiske sårbarhet, innimellom tenke tanken om det utenkelige – hvis ikke risikerer man å snuble borti situasjoner. Med erfaring fra det området vil jeg si det slik at hvis man tenker på det utenkelige hver dag, ender man i psykosen, men hvis man ikke minst tenker systematisk og kvalifisert på det i fem minutter i uka, ender man borti de hendelser som ikke skal inntreffe. Det er mange av disse hendelsene som kan forebygges. Jeg velger å bruke så mye tid av mitt innlegg på dette, fordi jeg har en viss bakgrunn for å vurdere det. Det er med et visst alvor jeg understreker viktigheten av den meldingen som kommer. Den meldingen vil komme samtidig med at vi får en langtidsmelding for Forsvaret. Det vil også gi forsvarskomiteen en sjanse til å se disse to viktige samfunnsområdene i en sammenheng.

På slutten av dette innlegget vender jeg tilbake til der jeg startet. Både forsvarssjefens foredrag og den spontanspørretime vi hadde sist uke, minner oss om at Norge er et lite land i verden, som noen har sagt, men det er et rikt land i verden – vi ligger langt mot nord, og vi ligger som nabo til noen av de rikeste naturressursene som fortsatt er igjen i denne verden. Vi er også nabo til et land som er selvbevisst på mange måter, der ledelsen synes det er pinefullt å ha en opposisjon foran et valg den ser ut til å vinne, og likevel synes det er viktig å herje litt med den opposisjonen. La meg si det slik at dette er klimasignaler som vi bør ta med oss også i en framtidig sikkerhets- og forsvarspolitisk debatt.

G u n n O l s e n hadde her overtatt presidentplassen.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Signe Øye (A) [11:44:10]: Venstre sitter jo ikke i komiteen, så derfor lytter man ekstra når Venstre har innlegg om Forsvaret. Venstre har både i 2007 og 2008 kuttet i forsvarsbudsjettene med flere hundre millioner kroner. Når andre gode formål skulle prioriteres, nådde ikke Forsvaret opp. Snarere kuttet det, og det hentes penger til andre områder som Venstre prioriterer høyere.

Jeg må forstå det slik at Venstre mener at Forsvaret har for høye bevilgninger. Det har man vist gjennom budsjettet både i 2007 og nå også i 2008. Er det slik at Venstre mener at Forsvaret egentlig har nok midler til neste år?

Odd Einar Dørum (V) [11:45:10]: Ja, det vi kuttet i, var investeringer. Jeg må innrømme at vi hadde en debatt om investeringer tidligere i år, hvor Forsvaret plutselig

hadde en ganske betydelig likviditetsramme for å kunne kjøpe nye transportfly. I den sammenhengen valgte jeg å markere Venstres syn på det. Vi har ment at noen av disse investeringene kan forskyves, og det har vi gjort rede for i finansinnstillingen.

Når det gjelder Forsvarets situasjon for øvrig, aksepterer vi den beskrivelsen som er gitt, at man har stramme budsjetter og står overfor en stram situasjon. Det var derfor jeg vektla i mitt innlegg å vise full respekt for forsvarssjefens studie 07 og også for det forsvarspolitiske utvalget. Det var derfor jeg også sa at vi er beredt til å gå inn i drøftinger om det alvor som ligger rundt vårt forsvar, i den situasjonen vi er i.

Men vi driver heller ikke finanspolitiske forhandlinger i stortingssalen. Det har vi ikke gjort. Jeg ber om respekt for det, for skal vi gå inn og ta denne utfordringen, overskrider det det programmet jeg er valgt på. Men vi har fått en utfordring, og den er vi villige til å drøfte.

Per Roar Bredvold (FrP) [11:46:17]: Representanten Dørum var i sitt innlegg innom mange områder, bl.a. Heimevernet. Hvis jeg forstår representanten riktig, vil Venstre nedlegge dagens heimevern og legge det under Hæren.

Det er ikke Fremskrittspartiet enig i. Vi ser på viktigheten av å beholde dagens heimevern. Vi ser på hvor mye forsvar vi får med dagens heimevern. Ikke minst ser vi på den lokalkunnskapen heimevernssoldaten har, som vi kan bruke både ved en militær krise og ved en sivil krise. Jeg kan f.eks. nevne flommen i 1995, hvor Heimevernet gjorde en kjempeinnsats og reddet store ressurser som ikke andre kunne ha gjort på samme måte.

Ser ikke representanten at det kan være dumt å redusere og ta bort heimevernets unike situasjon og muligheter?

Odd Einar Dørum (V) [11:47:06]: Jeg har ikke sagt at vi skal nedlegge Heimevernet. Jeg har sagt at Venstre er åpen for å drøfte det som Forsvarspolitisk utvalg sier, at vi skal se på Heimevernet og den styrken de har. Vi har i Forsvarspolitisk utvalg gjennom vår representant sagt at minimumstallet som vi aksepterer, er 40 000. Jeg er klar over at vi har 50 000 i dag. Vi har sagt at det bør vi se i en sammenheng med den Hæren vi skal ha. Vi har i det utvalget også gått inn for en større hær. Dette er forslag som vi kommer til å drøfte. Dette er ikke for å avskjære den territorialkunnskap som Heimevernet har, men for å prøve å se hvor vi kan ha synergier ut fra systemer og tenkninger.

Vi føler at det har pågått en slik utvikling i de senere årene, og da er vi interessert i å se nærmere på hvordan vi kan lære mer av den utviklingen og se på hvordan vi kan bruke den. Dette er ikke et signal om å avskaffe den territorialkunnskap som heimevernssoldater har, men det er et åpent signal om å tenke på hvordan vi kan se de styrker som vi produserer for å forsvare landet vårt territorialt, og som vi også skal bruke ute, i en sammenheng der det er naturlig og mulig å gjøre det.

Bjørn Jacobsen (SV) [11:48:12]: I utviklingspolitikken er vi alle saman einige om at det utvida tryggingsomgrepet er viktig. Vi snakkar då sjølvsagt om fattigdom, for utan at vi driv fattigdomsbekjemping, kan vi ikkje få noka god trygging. Det er òg ein debatt no om miljøet, at vi tek det inn i utviklingspolitikken. Kan det true fattigdommen?

Men så er Dørum veldig god når han klart og tydeleg seier at dette med sårbarheit og sikkerheit for det sivile samfunnet òg er viktig å dra med inn i denne debatten. Vi veit frå internasjonale operasjonar at ein må gå nokre internasjonale grensegangar. Men vi veit at det kan vere gode samarbeidseffektar mellom militær innsats og sivil innsats. Dersom vi i tillegg gjer det på den rette måten, vil vi kunne få ein dobbel effekt. Ved å pøse på med militære åtgjerder utan å vere der med bistand og utviklingsmidlar, kjem vi ingen veg.

Men mitt spørsmål til Dørum blir: Er Venstre òg med på at miljø- og klimatrusselen absolutt bør høyre med i det utvida tryggingsomgrepet?

Odd Einar Dørum (V) [11:49:13]: Ja, det bør det, for det kan jo tenkes at miljø og klima bare forsterker de situasjoner som vi ser skaper ustabilitet internasjonalt. Vi ser jo nå at når vestlige land skal stille opp for å bidra internasjonalt, har de betydelige problemer. Det ser vi av utfordringene i forbindelse med Darfur. Det vi dessverre kan tenke oss, er at klimaendringer og f.eks. kamp om vann kan føre til at vi får utfordrende og ustabile situasjoner mange, mange steder på denne kloden.

Det er ikke min hensikt å gå i detalj om dette nå, men det er ikke utfordringer som etter min vurdering vil svekke behovet for å ha militære styrker til rådighet. Det vil være svært alvorlige situasjoner, som ikke vil bli mindre ved at vi har en klimakrise i bakgrunnen.

Så er det også slik at vi f.eks. er i Afghanistan. Jeg vil sende en hilsen hjem via representanten til hans partifelle, miljøvernministeren, som jeg synes skulle flytte en del av sin oppmerksomhet fra Latin-Amerika til Afghanistan. Jeg synes han skulle ta med seg en del av bistandsmidlene til Afghanistan og lytte til det forsvarssjefen sa i sin tid. Det er mange intelligente offiserer som sier kloke ting, og da sier de: Sørg for å gi oss et mandat sivilt som gjør at vi vet hva vi slåss for. Dette er en hilsen via representanten til statsråd Solheim.

Presidenten: Replikordskiftet er dermed omme.

Statsråd Anne-Grete Strøm-Erichsen [11:51:00]: Regjeringen følger opp Soria Moria-erklæringens sikkerhets- og forsvarspolitikk, og legger stor vekt på kraftfull videreføring av omstillingen i Forsvaret. Jeg er glad for å registrere at komiteens innstilling – og debatten også så langt her i dag – viser at det er bred og grunnleggende enighet om hovedlinjene i omstillingsarbeidet og i sikkerhets- og forsvarspolitikken generelt. Denne brede enigheten er av vesentlig betydning for at vi skal lykkes i den videre moderniseringen av Forsvaret.

Vi er enige om at en av de største regionale utfordringene for Norge er utnyttelsen av naturressursene i de store havområdene i nord, samtidig som området fortsatt er av stor militærstrategisk betydning. Og nordområdene er Regjeringens viktigste satsingsområde. Den senere tids utvikling når det gjelder militær aktivitet, viser behovet for økt fokus mot nordområdene.

En fortsatt stabil utvikling i nord, basert på en konsekvent og forutsigbar norsk politikk i området, samt et konstruktivt samarbeid både med Russland og med våre allierte og andre partnerland, er sentrale mål for Regjeringen.

Forsvaret er gjennom sin evne til overvåking, suverenitetshevdelse og myndighetsutøvelse et av Regjeringens viktigste redskap for å følge opp målet om en fortsatt stabil utvikling i nordområdene. Regjeringen vil i 2008 videreføre den økte aktiviteten for Forsvaret i nord, en økt aktivitet som det ble lagt til rette for gjennom budsjettøkninger på dette feltet både i 2006 og 2007.

Regjeringen arbeider meget aktivt for at internasjonale sikkerhetsutfordringer løses med bred konsensus forankret i prinsippene i FN-pakten og folkeretten. Samtidig er det et sentralt mål for Regjeringen å bidra til at den kollektive forsvarsgarantien i NATO forblir en troverdig garanti for Norges og allierte lands politiske suverenitet og territorielle integritet. Regjeringen forslår å styrke budsjettkapitlet for norske styrker i utlandet i 2008. Jeg registrerer at komiteen slutter seg til at det kun er påregnelige operasjoner som er lagt inn i budsjettet. Forslag til bevilgning til det felles norsk-svenske bidraget til FN-/AU-operasjonen i Darfur-provinsen i Sudan i 2008 ligger derfor ikke inne i budsjettet, men Regjeringen vil komme tilbake til Stortinget når rammene for et slikt bidrag blir fullt ut klarlagt, slik at kostnadene dermed presist kan beregnes.

Jeg vil svare på komitelederens spørsmål om hvorvidt det blir deployering av denne styrken i januar. Til det er det å si at det er usikkert, men egentlig er planen for å deployere hele UNAMID-styrken 1. januar. Jeg registrerer at det nå pågår en intens diplomatisk prosess, også i Sikkerhetsrådet, for å få på plass den meget tiltrengte FN-operasjonen i Darfur. Det jeg også er kjent med, er at det er et svært sterkt ønske i FN om at det norsk-svenske bidraget må bli en realitet, for selv om det ikke er så stort, er det betydningsfullt i kapasitet, og det vil kunne bety mye i Darfur.

Når det gjelder ISAF-operasjonen, vil vi i 2008, som jeg har konsultert Stortingets organer om tidligere, styrke vårt PRT med inntil 100 personell. I tillegg vil vi sende tre helikoptre, med omkring 70 personell, til støtte for PRT i Meymaneh. Reaksjonsstyrken i Mazar-e-Sharif videreføres første halvår 2008. Vi tar også sikte på å sende en spesialstyrkeavdeling med inntil 150 personell til Kabul-området. Videre vil Regjeringen øke satsingen på trening og oppøving av den afghanske hæren. Økningen vil være på fra rundt 10 personell i dag til omtrent 50 fra og med høsten 2008.

Vedrørende Tsjad har det også vært spekulasjoner om den nordiske innsatsstyrken, EU Battle Group, skulle bli brukt her. Som jeg også redegjorde for i Stortinget i for-

rige uke, kan man ikke utelukke at det blir en realitet, men det har ikke kommet noen formell forespørsel til Norge. Hvis det kommer, vil jeg i så fall komme tilbake til Stortinget med det. Det ville være mulig å bruke denne innsatsstyrken i Tsjad, men så langt er ikke dette avklart. Det er i hvert fall ikke aktuelt for Norge, av kapasitetsgrunner, å delta ytterligere i denne styrken i Tsjad, slik vi nå ser det.

Forsvarspolitisk utvalg og forsvarssjefens Forsvarsstudie 07 har gått grundig inn i de sentrale spørsmålene knyttet til Forsvarets videre utvikling. Regjeringen vil ta de fremlagte vurderingene og anbefalingene inn i de helhetlige avveininger og prioriteringer som nå skal gjøres. Så langt er det ikke trukket noen konklusjoner om Forsvarets fremtidige struktur, heller ikke om geografiske lokaliseringer. Regjeringen vil som kjent legge frem sine vurderinger og anbefalinger samlet i langtidsproposisjonen som fremlegges for Stortinget sen vinteren 2008. Da har jeg forhåpentligvis også svart representanten Dørum, som var bekymret for at vi skulle bruke for lang tid på langtidsplanen. Den vil være avgitt og Stortinget i hende før påske, slik at det burde være rimelig med tid for Stortinget til å arbeide videre med den.

Med et budsjettforslag på 31,5 milliarder kr videreføres et høyt nivå på forsvarsbudsjettet. Den finansieringsmessige oppfyllingsgraden av inneværende langtidsplan blir med dette bedre enn i tidligere langtidsperioder, ca. 98 pst. Realiseringen av omstillingsmål og operativ virksomhet prioriteres i 2008, noe jeg oppfatter at det er bred enighet om. Hæren vil med Regjeringens forslag få en reell budsjettøkning i 2007 og 2008 på til sammen 455 mill. kr. Styrkingen av Hæren har gitt grunnlag for en betydelig økning også på personellsiden. Antallet årsverk er økt med 40 pst. i løpet av de siste to årene, noe som absolutt styrker Hærens operative evne og dermed Norges muligheter til å oppfylle forpliktelsene vi har overfor FN og NATO.

Til tross for at ikke alle innmeldte behov kan dekkes og heller ikke alle mål kan oppfylles i 2008, vil jeg få understreke at alle forsvarsgrenene, inkludert Kystvakten og Heimevernet, i foreliggende budsjettforslag har fått styrket sine budsjetter reelt sett, fordi Forsvarsbygg og Forsvarets logistikkorganisasjon kan levere sine tjenester til en lavere pris enn tidligere.

Kystvaktens budsjett har, som ledd i Regjeringens nordområdesatsing, fått større reelle økninger i 2006 og 2007. Kystvakten er derfor en klar budsjettvinner over flere år. Regjeringen foreslår at budsjettet for 2008 videreføres på samme høye nivå som i 2007. Kystvakten er inne i en periode med nyanskaffelser og restrukturering. Det anskaffes nye helikoptre og nye fartøyer som er tilpasset de endrede oppgavene Forsvaret og Sjøforsvaret skal løse i nord. Vi får en kystvakt som er tilpasset fremtiden, som er effektiv, og som evner å løse de pålagte oppgavene langs kysten og i de tilgrensende havområdene. At vi utfaser nedslitt materiell med nye, større og effektive plattformer, må derfor ses på som meget positivt. Det er i denne sammenheng viktig å påpeke at antall seilingsdøgn, uavhengig av kvalitet, ikke er en fornuftig målestokk på Kystvak-

tens effektivitet. Sjøforsvaret rapporterer at de er meget godt fornøyd med den utviklingen som nå skjer i Kystvakten.

Komiteen registrerer at hovedutfordringene i Sjøforsvaret i 2008 vil være å sikre personell og bygge opp kompetanse til Sjøforsvarets godkjente struktur, med fokus på bemanning av nye fartøy etter hvert som disse fases inn. Denne utfordringen tar vi meget alvorlig, og det er iverksatt flere tiltak. Blant annet foreligger det detaljerte utdanningsplaner for å dekke personell- og kompetansebehovet til fregattene. Sjøforsvaret har også endret sitt utdannings-system med sikte på at fartøyene sikres tilstrekkelig personell med riktig fagkompetanse. Kvotene for opptak ved Sjøkrigsskolen er økt i forhold til i 2006.

De samlede investeringer, eksklusiv NATO-investeringene, foreslås styrket sammenlignet med 2007, og investeringer i eiendom, bygg og anlegg gis særlig prioritet.

Som følge av den betydelige prisstigningen i bygg- og anleggssektoren har det vært behov for å øke kostnadsrammen på flere bygge- og anleggsprosjekter, bl.a. flerbrukshall på Skjold og undervisnings- og ledelsesbygg på Setermoen. Den markedsstyrte prisstigningen skaper et økt press på kostnadsrammen i flere godkjente prosjekt.

Vi er alle enige om at Forsvarets øvingsvirksomhet er svært viktig for utviklingen av operativ evne. Jeg er derfor enig med komiteen i at det ville vært ønskelig å kunne gjennomføre øvelse Cold Response også i 2008, men vil få legge til at det er helt akseptabelt å vente med en ny, større vinterøvelse til 2009.

Forsvarssjefen og Forsvarsdepartementet vil se nærmere på syklusen for de større øvelsene i Norge. Dette arbeidet er iverksatt.

Forsvaret og Forsvarsdepartementet ser det som svært viktig å få gjennomført Økonomiprojektet i LOS-programmet så snart som mulig, og at dette må prioriteres i 2008. Etter forsvarssjefens vurdering vil det være for risikofylt å gjennomføre både Cold Response og Økonomiprojektet i samme tidsrom, fordi det er mye overlappende personell som skal jobbe med de to prosjektene – øvelse og Økonomiprojektet.

Jeg vil få understreke at forsvarsgrenene i noen grad kompenseres for bortfallet av øvelse Cold Response i 2008. Videre vil vertslandsstøtten til utenlandske avdelinger som kommer på trening i Norge, gjennomføres som planlagt.

Jeg registrerer at komiteen har merket seg at det i budsjettforslaget anføres at driftssituasjonen blir krevende for flere avdelinger, ikke minst i Forsvarets logistikkorganisasjon, og at komiteen er gjort kjent med at flere av arbeidstakerorganisasjonene i Forsvaret er bekymret for balansen mellom de reduksjoner FLO blir pålagt, og hva den operative aktivitet krever av logistikk og støttefunksjoner. Representanten Signe Øye var også opptatt av dette.

Selv om operativ virksomhet gis prioritet, noe som jeg oppfatter det er bred enighet om, ser Regjeringen det som viktig å sikre en god balanse mellom operativ aktivitet og logistikk- og støttefunksjoner. I denne sammenheng er det viktig å ta hensyn til at direkte operativt understøttende logistikk er helt nødvendig for den operative evnen, og

derfor bør skje i Forsvarets egen regi. Denne problemstillingen vil vi derfor følge spesielt nøye i 2008.

Innkalling av vernepliktige mannskaper til førstegangstjeneste skal i 2008 gjennomføres i henhold til Forsvarets behov og videreføres på omtrent samme nivå som i inneværende år.

Innkalling av jenter til frivillig sesjon har fått en god start, og antallet jenter som stiller til sesjon i 2008, forventes å bli minst like høyt som i inneværende år.

Den økonomiske godtgjøringen for de soldatene som har gjennomført tolv måneders tjeneste, foreslås økt med 9 pst. til 25 000 kr fra 1. januar 2008. Siden 2005 er denne godtgjøringen dermed økt med 67 pst., fra 15 000 kr til 25 000 kr.

Regjeringen legger vekt på å gjennomføre tiltak som vil sikre rekruttering og tar vare på personellet. Videre arbeider vi med en rekke ulike tiltak for å styrke oppfølgingen av veteraner fra internasjonale operasjoner. Dette er noe som jeg har merket meg at også komiteen understreker viktigheten av i sin innstilling. Her understreker komiteen betydningen av en rask avklaring av disse sakene, og jeg kan bekrefte at dette vil bli fulgt opp nøye. Jeg vil ellers informere om at erstatningsbeløpet for personell som omkommer, men som ikke har forsørgeransvar, ble hevet fra 4 G til 10 G med virkning fra 1. november 2007.

Bevilgningen til Forsvarets musikk foreslås økt, og aktiviteten i 2008 bør dermed øke sammenlignet med 2007.

La meg avslutningsvis understreke at Forsvaret, etter at Stoltenberg I-regjeringen igangsatte omstillingen i 2001, har lyktes med omstillingens hovedmål, dvs. å etablere forbedret evne, altså evne til oppgaveløsning. Vi har dermed fått et betydelig mer relevant forsvar enn da omstillingen startet. I 2008 følges dette opp med et forsvarsbudsjett i samsvar med Regjeringens mål i Soria Moria-erklæringen, som sikrer operative leveranser og beredskap på et høyt nivå, og som samtidig sikrer videreføringen av omstillingen av Forsvaret.

La meg helt avslutningsvis bare svare på et spørsmål fra representanten Dørum om meldingen om samfunnsikkerhet som er forventet neste år. Jeg vil ta med meg de synspunktene som er kommet. Fokuseringen på samfunnsikkerhet er særdeles viktig. Den planlagte meldingen om sivil og militær beredskap skal etter planen være klar i 2008, og all erfaring fra hendelser og øvelser må selvfølgelig bli reflektert i denne meldingen.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Per Ove Width (FrP) [12:07:06]: Statsråden henger seg naturligvis opp i og nevner ganske mye om Soria Moria-erklæringen innledningsvis. Da tenker hun på Forsvarets satsing på nordområdene. Så langt jeg har registrert, er dette bare ord. Da må jeg spørre statsråden: Hvilke konkrete aktiviteter er det hun sikter til i nordområdene? Jeg har vanskelig for å se hva det er.

Likeledes må jeg spørre statsråden hvordan hun mener Regjeringen i det fremlagte budsjettforslaget ivaretar Luftforsvarets behov for driftsmidler. Når vi ser den russiske flyaktiviteten og all den aktiviteten Luftforsvaret er

opptatt av og gjennomfører, kan jeg ikke se at budsjettnivået i 2008 er hevet i forhold til inneværende år. Betyr det da at annen luftforsvarsaktivitet, som f.eks. maritim flyovervåking, må nedprioriteres?

Statsråd Anne-Grete Strøm-Erichsen [12:08:16]: Soria Moria-erklæringen understreker sterkt fokuseringen på nordområdene som Regjeringens viktigste satsingsområde. Det har vi fokusert på fra dag én. Det har vi også gjort gjennom budsjettene våre og politisk vilje til bl.a. økning av Kystvaktens aktivitet. Vi har fokusert sterkt på overvåkingsflyene. For kampflyene våre er det planlagt 9 500 timer for neste år.

Når det gjelder Luftforsvarets budsjett, er det, selv om det er en nedgang i tall på driftsbudsjettet, en reell økning nettopp fordi – som jeg også sa i innlegget mitt – Forsvarets logistikkorganisasjon og Forsvarsbygg tilbyr billigere tjenester. Derved får også Luftforsvaret mer igjen for pengene.

Jan Petersen (H) [12:09:25]: Hver gang statsråden snakker om Soria Moria, får man inntrykk av at det er år null. Det virker litt pussig når man ser det i forhold til realitetene. Men det var for så vidt ikke derfor jeg tok ordet.

Det jeg hadde lyst til å snakke om, var prosessen knyttet til langtidsprogrammet. Det er ikke til å unngå at det blir en del harde tak. FS 07 varsler jo dem. Hvis det skal bli ro og samstemmighet om resultatet, tror jeg det er viktig at alle føler at de har nådd frem, og at de får den nødvendige innsikt i prosessen og i premissene bak konklusjonene. Alle føler det ikke slik på det nåværende stadium.

Derfor er det spørsmål om departementet nå vil sørge for at det blir en åpen, transparent prosess hvor man er villig til å drøfte tall og premisser med alle dem som er spesielt berørt, og om man vil etablere en slik praksis. Alternativet er at Stortinget blir involvert i denne typen prosesser. Det er vi ikke spesielt godt satt opp for, så det hadde vært sterkt ønskelig om disse tingene var sortert ut før saken kommer til Stortinget.

Statsråd Anne-Grete Strøm-Erichsen [12:10:35]: Jeg er veldig opptatt av at prosessen som er knyttet til langtidsplanen, skal bli en god og inkluderende prosess. Samtidig er det slik at i og med at det ikke er lenge siden Forsvarsstudie 07 ble fremlagt og Forsvarspolitisk utvalg la fram sin rapport, er Regjeringen i begynnelsen av sitt arbeid med dette. Jeg ser det som helt rimelig at faktainformasjon som knytter seg til tall, i så stor grad som mulig må gjøres tilgjengelig, slik at alle kan få den informasjonen som er nødvendig.

Så har jeg også lyst til å si at vi nå bestreber oss veldig hardt på å bli ferdig med langtidsplanen, slik at den kan være Stortinget i hende før påske. Påsken kommer tidlig neste år – og jeg håper i hvert fall det skal gi Stortinget den nødvendige tid også etter påske til å gå grundig inn i dette arbeidet.

Jan Sahl (KrF) [12:11:52]: Ministeren la stor vekt på utfordringene i nord i sitt innlegg, noe det også står tydelig i proposisjonen. Samtidig står det at i all hovedsak er dette utfordringer av ikke-militær art, knyttet til utnyttelse av naturressurser i området. Det er også Kristelig Folkeparti enig i. Det handler i stor grad om samfunnssikkerhet.

Mitt spørsmål til forsvarsministeren er om hun vil bidra til at dette blir et viktig tema i samfunnssikkerhetsmeldingen som vi skal få til våren – koblingen mellom Forsvaret og det sivile samfunn for å ta vare på naturressursene i nord.

Erfaringene med den generelle nordområdesatsingen er at det i stor grad er blitt ord og ikke midler. Vi ser også at Forsvarsstudie 07 har en kraftig rasjonalisering innad i nord. Mitt spørsmål til ministeren er om nordområdesatsingen i forsvarsbetydning skal bli noe mer enn ord.

Statsråd Anne-Grete Strøm-Erichsen [12:12:58]: Som jeg også har sagt veldig sterkt, har vår regjering satt nordområdene høyt på dagsordenen på alle områder. Jeg er helt enig i det som sies, at det ikke først og fremst er en militær utfordring i nord, det er like mye en miljøutfordring, en klimautfordring knyttet til olje og gass og utvinning av energi. Ikke desto mindre er det slik at vi må innrette Forsvaret vårt slik at det er mulig å kunne være til stede dersom en uforutsett situasjon skulle oppstå.

Så er det slik at vi bruker Forsvaret i nord hver eneste dag i sivil sammenheng. Kystvakten sørger i fredstid for at vi forvalter fiskeressursene på en god måte. Det drives også miljøovervåking. Vi har også Grensevakten som hver eneste dag vokter grensen i nord. Så Forsvaret brukes i høy grad også i sivil sammenheng.

Odd Einar Dørum (V) [12:14:26]: I Forsvarspolitisk utvalgs innstilling gis det mange vurderinger og råd. Ett av rådene som gis, er hvordan man tenker å arbeide videre med det arbeidet som er utført. Det er selvfølgelig gitt av et uavhengig utvalg. Mitt spørsmål til statsråden er om hun har gjort seg opp noen tanker om hvordan denne delen av rådene som er gitt i Forsvarspolitisk utvalgs utredning, skal håndteres framover?

Statsråd Anne-Grete Strøm-Erichsen [12:14:58]: Det som kanskje var det mest imponerende med resultatet fra Forsvarspolitisk utvalg, var den brede enigheten som ble oppnådd både mellom de politikerne som utgjorde utvalget, og de ekspertene som var tatt inn der.

De følger opp en tradisjon når de i arbeidet med ny langtidsplan ønsker at enigheten om forsvarpolitikken skal være så bred som mulig. Det er selvfølgelig også en målsetting for oss. Det er viktig at det er bred enighet om forsvarpolitikken. Jeg opplever også her i dag at det er en veldig bred enighet om de store linjene, og som jeg nevnte tidligere, er jeg opptatt av at vi her skal jobbe for å få til en så inkluderende prosess som mulig. Så får vi se hvordan det kan skje i praksis, men det er jeg absolutt villig til å diskutere videre.

Per Roar Bredvold (FrP) [12:16:16]: I tidsskriftet «Norges Forsvar» fra november i år kan vi lese følgende:

«Jeg truer ikke»

Og videre:

«Forslag om reduksjoner og nedleggelse er ikke en bevisst svartmaling. Det er heller ikke noe jeg ønsker, eller truer med; Det er konsekvensen av flate budsjetter. – Dette er ren matematikk, sier Forsvarssjefen.

To tunge utredninger ligger nå på bordet – Forsvarspolitisk utvalg og Forsvarsstudie 07. Begge peker på at hvis ikke det bevilges mer penger går det mot styrt nedbygging av forsvaret.»

Er statsråden bekvem med den utviklingen vi har i Forsvaret og Forsvarets økonomi?

Statsråd Anne-Grete Strøm-Erichsen [12:16:58]:

Jeg vil ikke være med på en svartmaling av Forsvaret, og jeg opplever heller ikke at det er det som er forsvarssjefens budskap. Men det er helt klart at vi ser utfordringer på sikt hvis ikke det gjøres noe for å skape den balansen som har vært etterlyst mellom de bevilgninger som er gitt, og den strukturen som vi har.

Så kan det jo hende at det er riktig å endre på noe av den strukturen, uavhengig av hvor mye penger vi har. Det dreier seg bl.a. om personell, hvordan vi bruker personell, hvordan vi klarer å rekruttere personell, og hvordan vi klarer å utnytte det vi faktisk har, som da blir en knapphet. Dette arbeidet er det vi skal jobbe med i forbindelse med langtidsplanen, som også Stortinget i sin tur vil få til behandling.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Per Roar Bredvold (FrP) [12:18:19]: Står Forsvaret ved enda en ny skillevei? Blir det bevilget nok penger til et forsvar vi ønsker, eller blir det bare noen kroner ekstra i forhold til tidligere budsjetter for å få litt ro? Riktignok får Forsvaret en svak økning i kroner, men alle vet at reelt er det en nedgang på grunn av økte priser og økte lønninger.

Forsvarsbudsjettet følger en trend fra tidligere budsjett, nemlig en fortsatt nedprioritering. De løfter som er gitt gjennom de vedtatte langtidsplanene, blir ikke fulgt opp. Forsvaret får derfor ikke den nødvendige forutsigbarhet i forhold til økonomi og organisasjon. Resultatet blir dermed at man setter Forsvaret i en vanskelig situasjon når det gjelder gjennomføring av pålagte oppgaver.

Dagens budsjettforslag vil gå ut over den daglige aktivitet i våpengrenene. Det vil dermed bli færre øvelser og dårligere utstyr enn forespeilet for de kommende og stadig tjenestegjørende i de ulike våpengrener. Det legges opp til at man kutter ut store øvelser for å spare penger til drift, og det vil derfor i 2008 knapt bli øvet i Hæren. Dette vil øge ut over Forsvarets mulighet til å delta i internasjonale operasjoner.

Budsjettet reflekterer ikke Regjeringens såkalte nordområdesatsing. Det er ikke noen større styrking av tilstedeværelse i nordområdene. Budsjettet vil føre til en ny usikkerhet i forhold til den kommende langtidsmelding

om Forsvarets størrelse og form. Kort oppsummert vil vi merke at materialanskaffelsene ikke vil være tilstrekkelige i forhold til vedtatt struktur.

Aktivitetsnivået til våpengrenene vil måtte fortsette på et lavt nivå. Personellsituasjonen vil fortsatt være uavklart i forhold til strukturvedtak. Anskaffelsesprosesser vil bli skjøvet ut i tid. Men den største utfordringen er innfasingen av nye fregatter og de kommende nye MTB-ene. Det er ikke økonomi verken til å drifte fartøyene eller til å ansette mannskap.

I tillegg har vi Forsvarsstudie 07, og det er heller ikke noen lystig lesing for dem som ønsker et sterkt og robust forsvar – et forsvar som kan løse de oppdrag som Stortinget setter dem til å løse. Med mindre økonomiske midler til å løse disse oppdragene blir det såpass dramatisk: For å kunne løse noen av oppdragene på en godkjent måte må man kutte utgiftene, og da kan det bli mindre tilstedeværelse enkelte steder – dvs. på tolv steder – og fartøy kan f.eks. blir lagt til kai for å bli glemte, enda man har investert 5 milliarder kr bare i disse.

Hvis man ser på hvordan forsvarsbudsjettet har forandret seg fra 1970 til i dag, er dette svært dramatisk. I 1970 var det på nesten 14 pst., og i dag er det på ca. 4 pst. Dette sier mye.

Den ubalansen som er mellom struktur og budsjettet, har forsterket seg. Selv om omstillingen har pågått lenge, kan det synes som om Forsvaret likevel ikke har klart å omstille seg fort nok. Forsvaret befinner seg stadig i en situasjon med stor struktur for de økonomiske ressursene som er tilgjengelige. Denne underfinansieringen er ikke noe nytt fenomen. Ubalanse mellom vedtatt forsvarsstruktur og økonomiske rammevilkår var også en reell utfordring før 1990, i en periode da forsvarsbudsjettene økte hvert år.

Heller ikke den nåværende forsvarsstrukturen, som Stortinget vedtok i 2004, ville være bærekraftig over tid dersom den historiske budsjettutviklingen som vi har erfart den siden 1990, fortsetter. FFIs beregninger viser at de årlige kostnadene knyttet til å drifte og fornye dagens vedtatte forsvarsstruktur vil ligge ca. 4 milliarder kr over et slikt årlig budsjettnivå i perioden 2009–2012.

I den påfølgende perioden blir forskjellen enda større. Ubalansen rammer først og fremst Forsvarets operative evne, fordi materiellinvesteringer, øvelser og annen treningsaktivitet må utsettes eller kanselleres for å skaffe penger til å drifte en for stor struktur.

En annen konsekvens av ubalanse mellom forsvarsstruktur og tilgjengelige ressurser er at økonomiske beslutninger kan bli preget av kortsiktighet og ende opp som tilsynelatende sløsing, noe vi dessverre har sett flere eksempler på de siste årene. Det skaper heller ikke troverdighet til Forsvaret hos folk flest.

Ubalansen mellom struktur og budsjett har også ført til en ubalanse mellom kapasiteter i Forsvaret. Store investeringsbeslutninger har ofte blitt tatt ut fra en forventning om at Forsvarets størrelse skulle være uendret i framtiden. Men mens de enkelte plattformene, som fly og fartøy, er blitt stadig dyrere, har ikke budsjettene holdt følge.

Når alt dette er sagt, hva kan redde Forsvaret og gjøre Forsvaret i stand til å klare å utføre alle de ordrer de får, på en tilfredsstillende måte og kunne si til Stortinget og det norske folk at ordren er utført? Jo, det svaret har tre bokstaver, og det er FrP.

Fremskrittspartiet ønsker en forsvarspolitik og et forsvar som bygger på de utfordringene vi står overfor i dagens og morgendagens samfunn, og er opptatt av at Forsvaret må være av en slik karakter at det lett kan tilpasses de ulike trusselbilder. Fremskrittspartiet mener dette best kan sikres ved å beholde et grunnleggende forsvar med kjerneoppgaver på norsk jord, men med kapasitet til å delta i operasjoner også andre steder i verden.

Vi ser utfordringer i at det i de senere år er oppdaget store og meget verdifulle forekomster av olje og gass i de store havområdene vi har ansvar for, i tillegg til de rike fiskeforekomstene i norsk farvann. Vi ser at Norges uavklarte grense- og ansvarsforhold i disse områdene øker risikoen for konflikter og kriser – kriser som det vil kunne være sterkt ønskelig at vi kan håndtere selv, med egne ressurser, fordi det vil kunne virke eskalerende dersom vi trekker inn allierte.

Fremskrittspartiet minner om at helt siden Norge tiltrådte FN-traktaten, har vi vært forpliktet til å delta i internasjonale fredsoperasjoner. Da NATO gikk inn for å utvide sitt engasjement til også å gjelde dette, økte våre forpliktelser på dette området tilsvarende. Vi ser nødvendigheten av denne type engasjement innenfor et nivå som er forsvarlig med tanke på våre mannskaps- og materiellressurser. I denne sammenheng er det spesielt viktig å videreføre og utvikle det strategiske partnerskap med USA. Dette forutsetter at de generelle bilaterale relasjonene til USA må håndteres slik at båndene styrkes.

Fremskrittspartiet er opptatt av at Norge i størst mulig grad skal kunne ha et forsvar med bredest mulig forankring i befolkningen. Dette kan best sikres gjennom et vernepliktforsvar. Vi mener det er viktig å stimulere til at flest mulige gjennomfører førstegangstjeneste, og at førstegangstjenesten er meningsfylt.

Profesjonalitet er noe som i større grad aktualiseres gjennom Forsvarets nye og utvidede oppgaver. Det må stimuleres til større grad av verving av personell til utenlandstjeneste og beredskapstjeneste.

Vi er opptatt av at de ansatte i Forsvaret, både militære og sivile, må sikres forutsigbare arbeidsforhold.

På grunn av alt dette har Fremskrittspartiet økt forsvarsbudsjettet med 2 milliarder kr, og spesielt til den spisse enden av Forsvaret, samt hatt et større fokus på våre nordområder.

Fremskrittspartiet registrerer at det bare i Hæren er behov for 500 nye befall for å løse de oppgavene Hæren har. Vi har styrket Sjøforsvaret med driftsmidler, da vi ønsker at bl.a. våre fregatter og etter hvert MTB-er skal kunne brukes. Vi øker bevilgningen til Luftforsvaret, bl.a. for overvåking av våre nordområder, og til internasjonale oppdrag. Vi styrker Heimevernet for å gjennomføre nødvendige og tidsmessige treninger og utdanning: Fremskrittspartiet forstår også at utstyret Heimevernet har, må fornyes hele tiden. Fremskrittspartiet ser også med be-

kymring på at FLO ikke alltid er i stand til å levere materiell og tjenester de operative avdelinger etterspør.

Slik kan jeg fortsette.

I disse tider er det også viktig å ha et sterkt fokus på alle jenter og gutter som er utenlands på oppdrag. Trening og utstyr skal være i orden og av beste sort. Og når de kommer tilbake, skal det være et apparat som kan hjelpe dem som trenger det, samt at alle rettigheter skal være til stede. Det skylder vi dem som er villige til å ofre livet for freden.

Bendiks H. Arnesen (A) [12:27:07]: Vår rød-grønne regjering har lagt fram sitt andre helhetlige statsbudsjett. Med dette budsjettet tar vi nye, viktige skritt på veien mot å nå målene vi har satt i Soria Moria-erklæringen.

Soria Moria-erklæringen fastslår at nordområdene er Norges viktigste strategiske satsingsområde i årene som kommer. Regjeringen arbeider målrettet for at regionen skal preges av sikkerhet, stabilitet og en bærekraftig utvikling. Forsvarets løpende virksomhet i regionen er en helt sentral del av arbeidet for denne målsettingen. Det legges vekt på synlig militær tilstedeværelse med relevante kapasiteter for suverenitetshevdelse, myndighetsutøvelse, overvåking, etterretning og evne til krisehåndtering. En styrket militær tilstedeværelse skal være en del av satsingen i nord.

I forsvarsbudsjettet for 2008 viser Regjeringen at den satser på Forsvaret, ved å bevilge 31,5 milliarder kr. Konkret innebærer dette at Hærens budsjett prioriteres, med en betydelig reell styrking, sammenlignet med 2007. Det er også en reell styrking av de øvrige forsvarsgrenene, inkludert Kystvakten og Heimevernet. Jeg vil likevel understreke at det også vil bli utfordringer for Forsvaret i 2008, noe som gir seg utslag i stramme prioriteringer på bl.a. driftssiden.

I det følgende vil jeg gå nærmere inn på de enkeltkapitlene i budsjettet der jeg har hatt saksordføreransvar.

Når det gjelder Hæren, er jeg tilfreds med at bevilgningen reelt styrkes med 3,9 pst., eller 146 mill. kr, sammenlignet med 2007. Den reelle budsjettøkningen for 2007 og 2008 blir dermed samlet på 455 mill. kr. Dette har medført at Hæren har kunnet øke antall årsverk med over 40 pst. over to år. Etter mitt skjønn må dette anses som en betydelig styrking.

Nå skal ikke jeg si at alt er perfekt, og at det ikke finnes noen utfordringer i Hæren. Budsjettet for 2008 peker på et antall årsverk som minimum skal videreføres, og at den videre oppbyggingen av Hæren vil ta noe lengre tid og derfor strekke seg inn i den neste langtidsperioden.

Når det gjelder den foreslåtte økningen i Hærens budsjett for 2008, skal den bidra til å styrke evnen til operativ aktivitet og utdanning til deltakelse i flernasjonale freds- og stabiliseringsoperasjoner i FN- og NATO-regi.

Forsvarets logistikkorganisasjon, FLO, står overfor en særs krevende driftssituasjon i 2008. Årsaken er at FLOs budsjett er foreslått redusert med reelt 142,8 mill. kr fra saldert budsjett i 2007. I den åpne høringen om budsjettet ble forsvarskomiteen gjort kjent med at flere av arbeidstakerorganisasjonene i Forsvaret er bekymret for at det ikke

er samsvar mellom de reduksjonskrav FLO blir pålagt, og hva den operative aktivitet krever av logistikk- og støttefunksjoner. Jeg er glad for at disse signalene også er fanget opp av statsråden, og at utviklingen og kostnadssituasjonen i FLO følges nøye i tiden som kommer.

I år som i fjor vil jeg vise til budsjettinnstillingens merknad om at «årsverksrammer må betraktes som et verktøy, men at de ikke må stå i veien for å etablere løsninger som er totaløkonomisk gunstige». Til tross for dette er vi gjort kjent med at det innføres tilsetningsstopp, samtidig som det er utstrakt bruk av innleie. Jeg synes det er uforståelig at det sendes ut brev fra FLO om at fastsatte årsverksrammer skal overholdes til tross for at ordreboekene er fulle og det klart vil lønne seg å ansette folk fast i stedet for å bruke store summer på innleie. Jeg forventer derfor at man har en tett og god dialog med arbeidstakerorganisasjonene på dette området.

Når det gjelder Kystvakten, er jeg tilfreds med at Regjeringen gjennom prioritering av nordområdene har tilført Kystvakten betydelige reelle bevilgningsøkninger i de senere år. Dette høye nivået foreslås videreført i 2008.

Kystvaktens sentrale oppgaver i fredstid er å hevde norsk suverenitet i norsk sjøterritorium og suverene rettigheter i havområder under norsk jurisdiksjon. Gjennom tilgjengelighet, tilstedeværelse og kompetanse skal Kystvakten medvirke til troverdig norsk suverenitetshevdelse og ivaretagelse av norske rettigheter og forpliktelser i disse områdene.

Jeg har merket meg at Kystvaktens struktur moderniseres gjennom planmessig utskifting av eldre fartøyer, og at inntil 15 fartøyer skal seiles i 2008. Videre ser vi at en forsinket innfasing av NH-90-helikoptre medfører at Lynx-helikoptre fortsatt må operere, noe som vil gi en redusert helikoptertilgjengelighet i 2008.

Av budsjettet for 2008 framgår det at Kystvakten må tilpasse aktivitet og seilingsmønster til de nye fartøyene som skal settes i drift, og som er noe dyrere å drifte enn de gamle. Jeg vil imidlertid vise til at dette i stor grad kompenseres av at de nye fartøyene har økt kapasitet og rekkevidde.

I media den siste tiden har det blitt framført klager om at det ikke satses på Kystvakten fordi antall patruljedøgn går ned. Til dette vil jeg si at jeg har merket meg at produksjonen i Kystvakten bl.a. måles i antall patruljedøgn. Patruljedøgn alene sier imidlertid lite om effekten av Kystvaktens arbeid. Man bør i stedet være enige om at rett kontroll på rett sted til rett tid også avhenger av det totale situasjonsbildet og beslutningsgrunnlaget som etableres, bl.a. gjennom overvåking, og at Luftforsvarets maritime patruljefly er en viktig del av Kystvaktens virksomhet. Jeg vil derfor igjen understreke at Kystvakten har fått betydelige reelle bevilgningsøkninger både i 2006 og i 2007, og at dette høye nivået foreslås videreført i 2008. Jeg er også tilfreds med at Kystvaktens aktivitet i nord prioriteres i 2008.

Vi har styrket Kystvakten fordi alle ser hvilken viktig samfunnsoppgave den representerer, og vi må følge utviklingen nøye med hensyn til den framtidige driften.

I framtiden er det viktig å etablere en langsiktig balanse mellom Forsvarets oppgaver, struktur og økonomi. Både Forsvarssjefens studie FS 07 og Forsvarspolitisk utvalg har pekt på at en fortsatt budsjettutvikling for Forsvaret som fra 1990 og fram til i dag, uavhengig av regjering, vil bety en gradvis nedbygging og avvikling av Forsvaret som følge av synkende kjøpekraft. Av den grunn vil jeg understreke behovet for et langsiktig og forutsigbart økonomisk løft hvis vi ønsker et robust og sterkt forsvar.

Forsvaret har vært gjennom en periode med betydelige omstillinger, der belastningen på Forsvarets organisasjon har vært stor, ikke minst når det gjelder de menneskelige ressursene. Vi må innse at det ikke lenger er rom for «ostehøvling» når det gjelder besparelser i Forsvaret. Vi må også ta hensyn til ansatte som er slitne av de vedvarende omstillingene.

For Forsvaret er det nå viktig at vi staker ut en kurs med langsiktighet og med forutsigbare rammevilkår for morgendagens utfordringer. Vi må skape ro og trygghet rundt Forsvaret – internt og ikke minst i samfunnet som helhet. Jeg er glad for at vår rød-grønne regjering arbeider målbevisst for dette.

Olemic Thommessen (H) [12:37:26]: Økt aktivitet i nord og et Russland som har kommet til hektene og igjen ønsker å demonstrere sin rolle som stormakt, har fått mange til å åpne øynene for den utviklingen vi ser i Forsvaret. Jeg tror at vi vil se en opinion som på en annen måte enn tidligere vil komme til å være interessert i forsvarspolitiske spørsmål, og det skal vi være glade for.

Det er ingen grunn til å mane frem fiendebilder, og vi får endelig håpe at våre relasjoner til Russland vil være slik at vi ikke skal behøve å ha sabelrasling som en del av språket oss imellom. Men igjen er russiske ubåter i våre farvann, og igjen prøver russiske fly vårt forsvars oppmerksomhet gjennom stadige tokt langs norskekysten.

I våre ønsker om å bygge gode og fredelige relasjoner må vi ikke bli historieløse og naive. Vi har sterke interesser å ivareta, og vi må vise vilje og ha evne til et synlig militært nærvær.

Dessverre har vi sett at forsvarsbudsjettet har hatt en lei tendens til å bli salderingspost i budsjettkampen om midler til mange gode formål. Oppmerksomheten om Forsvaret i opinionen har dessverre i betydelig grad handlet om støy i forbindelse med omlegginger til nye oppgaver og kanskje ikke i ønskelig omfang vært fokusert på hvilke viktige oppgaver Forsvaret skal ha for Norge. Festtalene har vært mange, og ved alle korsveier har midlene blitt redusert uten at myndighetene har tatt tilstrekkelig inn over seg at oppgavene også må tilpasses dette. Denne utviklingen må snus. Og den må snus før vi har kommet så langt i nedtrapping at en revers blir et uoverkommelig løft.

Som representanten Petersen har gjort rede for, har Høyre tatt inn over seg dette og foreslår en økning av Forsvarets budsjett. Om ikke regjeringspartiene ved denne korsvei vil følge Høyres eksempler, håper jeg i det minste at det kan være til inspirasjon i forhold til å stoppe den videre nedbyggingen vi har sett.

Den første viktige prøvestenen blir behandlingen av Forsvarssjefens studie, eller rulleringen av langtidsplanen. Forsvarssjefens studie er preget av å være en berettiget påpekning fra forsvarssjefen om at vi ikke over tid kan leve med et misforhold mellom pålagt kapasitet på den ene siden og manglende bevilgninger på den andre. Forsvarssjefen har foreslått drastiske tiltak, som nedleggelse og kraftige kutt, dersom Stortinget ikke gir andre signaler. Ett eksempel på dette er nedleggelsen av Jørstadmoen, som i dag huser Forsvarets kompetansesenter for kommando-, kontroll- og informasjonssystemer. Base Jørstadmoen er totalleverandør av operativ strategisk kompetanse, systemer og materiell innenfor moderne kommunikasjon og informasjonssystemer til Forsvaret. Denne enheten ble opprettet for få år siden og er spesiell for så vidt som den går på tvers av våpengrenenes tradisjonelle inndeling.

Denne og flere andre saker som vil komme opp til behandling ved rulleringen av langtidsplanen, vil dreie seg om nedleggelse og omlegginger med vidtrekkende grep og langsiktig stor betydning for Forsvaret. Det er maktpåliggende at Stortinget i denne prosessen får seg forelagt et transparent tallmateriale som beskriver alternativer og de militærfaglige og tallmessige premisser som ligger i bunnen for dem. Hovedpremisset må selvsagt være hvilket forsvar Norge skal ha, og ikke hvor langt bevilgningene rekker. Forsvaret må ikke fremstå som en vingeklippet konklusjon av en spareplan.

Vi ønsker et styrket forsvar som står seg også etter at festtalene er over i forbindelse med de forestående behandlingene. Da er det et viktig poeng at Stortinget og opinionen føler en forankring og et eierskap til de vedtak man gjør. Her ligger selvfølgelig poenget, nemlig at man også må få seg forelagt alternativer og et tallmateriale som man føler seg trygg på. Vi vet vi kommer til å komme inn i tøffe diskusjoner i mange sammenhenger. Det er viktig at man når man går ut av de slagene, har en god følelse rundt dem, og at man vet at man har bidratt til Forsvarets beste. Uten dette er faren stor for at Forsvaret igjen vil bli en salderingspost når de årlige budsjettene skal vedtas.

Henning Skumsvoll (FrP) [12:42:24]: Fremskrittspartiet ønsker en forsvarspolitik og et forsvar som bygger på de utfordringer vi står overfor i 2008 og senere år. Forsvaret må være av en slik karakter at det lett kan tilpasses og håndtere de ulike trusselbilder.

Forsvarets hovedoppgave må være å ivareta alle forsvarssituasjoner som kan oppstå på norsk jord. En del av Forsvaret må ha kapasitet til å delta i internasjonale operasjoner hvor NATO eller FN har behov for norske styrker.

Det er særdeles viktig at norske styrker på vann, på land og i luft kan arbeide med våre allierte. Dette er vår beste forsikring om at når vi trenger bistand, får vi den gjennom våre allierte. Bilaterale forsterkningsavtaler om personell og materiell vil i framtiden utgjøre hjørnesteinen i vårt forsvar. Norge må utvikle og videreføre det strategiske partnerskap med USA. For at dette skal lykkes, er det viktig at generelle bilaterale relasjoner til USA hånd-

teres på en slik måte at båndene mellom landene våre styrkes. Forhåndsgring av amerikansk militært utstyr samt felles trening med amerikanske styrker på norsk jord er umåtelig viktig.

Fremskrittspartiet har de siste årene foreslått betydelige påplussninger på de rød-grønne budsjettene, slik også for 2008-budsjettet. Den negative trenden i forsvarsbudsjettene de senere år fikk forsvarssjef Diesen i 2006 til å si i sin årlige tale at Forsvaret kunne bli avvirket i løpet av 15–20 år dersom utviklingen fortsatte. Det er derfor viktig å peke på at 2008-budsjettet ikke kan være normgivende for den økonomiske ramme i neste langtidsperiode.

Fremskrittspartiet er bekymret for at den stadige reduksjonen av forsvarsbudsjettet vil gå ut over den spisse enden av Forsvaret. Et tydelig bevis er at den store allierte øvelsen Cold Response ikke avvirket i 2008. Slike samøvinger med våre allierte danner ryggraden i felles operasjoner. Det er vanskelig å forstå at innfasingen av Økonomiprojektet i LOS-programmet i Forsvaret er den viktigste årsaken til at en stor alliert øvelse må avlyses.

I Soria Moria-erklæringen fra 2005 slår Regjeringen fast at nordområdene er Norges viktigste strategiske satsingsområde i de nærmeste årene. Grunnen til det er at nordområdene har gått fra bare å være et sikkerhetspolitisk område til også å bli et meget stort energipolitisk område.

Fremskrittspartiet støtter Regjeringens Soria Moria-erklæring hva angår viktigheten av sterk norsk aktivitet i nordområdene. Forsvaret må vise tilstedeværelse og suverenitetshevdelse i havområdet og i Svalbardsonen. Til dette trengs både fregatter, MTB-er, kystvaktskip og ubåter i tillegg til støtte fra Orion-, AWACS- og jagerfly. Føringer fra begge forsvarsrapportene fra november 2007 om å redusere antall fregatter og skrape MTB-ene i Skjold-lassen må avvises.

Fremskrittspartiet vil under utarbeidelsen og behandlingen av den kommende langtidsplan arbeide hardt for at Marinen ikke blir svekket verken med mannskap eller utstyr. Uten en sterk marine blir vår beredskap i nordområdet lite troverdig.

Ut fra dagens aktiviteter vil fokuseringen på nordområdene i den generelle sikkerhetsdebatt bli større og større i årene som kommer.

Hæren er i dag sterkt til stede i Troms, og det vil bli stadig større behov for Hærens tilstedeværelse også i Finnmark. Verving av våre rikdommer i havet og under havbunnen er minst like viktig i Finnmark som i resten av nordområdet. I tillegg kommer den politiske situasjonen man skal verne om.

Fremskrittspartiet vil arbeide for et sterkt forsvar, som vil være i stand til å utføre alle pålagte oppgaver i landet. I tillegg vil vi også sikre at norske styrker til internasjonale oppdrag blir satt opp med det beste utstyret som finnes på markedet. Disse skarpe oppdrag er svært krevende, og våre soldater som er villige til å ofre sitt liv i landets tjeneste, skal ha topp moderne utstyr. Dette betinger større forsvarsbudsjetter i framtiden enn tilfellet har vært de senere år. Som et av verdens rikeste land har vi råd til dette.

Presidenten: De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Bent Høie (H) [12:47:05]: Det er ikke til å unngå at denne budsjettdebatten også blir preget av prosessen som følger av forsvarsstudien. I 2001 valgte den daværende arbeiderpartiregjeringen å gå inn for integrasjon av Forsvarsdepartementet og Forsvarssjefens stab. Dette var omstridt og møtte motstand i Stortinget. Jeg tror at vi i debatten og oppfølgingen av Forsvarsstudie 07 for alvor vil se utfordringen denne organiseringen er for den politiske beslutningsprosessen.

Når forsvarssjefens hovedprinsipp også for denne forsvarsstudien er å legge til grunn at man skal få mest mulig forsvar ut av de økonomiske rammene som stilles til disposisjon, blir det en klar diskusjon om de økonomiske premissene i studien. Da er Stortinget i den situasjonen at de som skal kvalitetssikre forsvarsstudiens premisser, er de samme menneskene som er ansvarlige for selve studien. Jeg vil advare mot en slik strategi. Hvis vi sammenlikner hvilke krav som legges til grunn i forkant av samferdselsinvesteringer, er det åpenbart at Regjeringen må bruke ekstern kompetanse for å få regnet på forsvarssjefens studie, for at Stortingets beslutningsgrunnlag skal bli godt nok som grunnlag for store investeringsbeslutninger.

I 2001 vedtok Stortinget å etablere et felles operativt hovedkvarter på Jåttå, for bl.a. å sikre NATOs tilstedeværelse i Norge. Dette ble kombinert med en landsdelskommando for Nord-Norge, som skulle ivareta Forsvarets innenlandske virksomhet som foregår i all hovedsak i den landsdelen.

Store investeringer er foretatt, og blir fortsatt foretatt på Jåttå, både fra norsk side og av NATO-alliansen. Ved forsvarsstudiens forslag vil faktisk anlegget stå ferdig omtrent på det tidspunktet utflyttingen skal begynne. Disse investeringene regnes ikke med i studien. Forholdet til NATO er ikke et tema. I tillegg begrunnes flyttingen med satsing på nordområdet. Antallet personer som skal rasjonaliseres vekk som følge av flyttingen, tilsvarer dagens bemanning i landsdelskommandoen. Resultatet av dette er at det samme antallet mennesker som i dag leder våre operasjoner i utlandet, også skal lede aktiviteten innenlands. Man trenger ikke stor bakgrunn fra Forsvaret for å forstå at med den intensiteten som preger våre operasjoner i utlandet, vil ikke disse klare å fokusere mer på nordområdene enn sine nåværende kollegaer på Reitan. Å selge en omlegging som innebærer at landsdelskommandoen for Nord-Norge nedlegges som en styrking av vår fokusering på nordområdene, er mildt sagt oppsiktsvekkende.

NATO blir uansett ikke med på flyttelasstet. Dårligere infrastruktur på Jåttå som følge av flytting kan fort føre til at deres flyttelasst går sørover istedenfor. Da er det verd å minne om at én av utfordringene vi har i NATO-samarbeidet, er å holde oppmerksomheten på Norge og nordområdene. Dette arbeidet vil bli enda vanskeligere hvis NATO ikke er permanent til stede på norsk jord. Dermed kan SV si at de ikke lyktes med å få Norge ut av NATO, men i regjering lyktes de med å få NATO ut av Norge.

Bjørn Jacobsen (SV) [12:50:35]: Dagens debatt har vore prega av ei stor bekymring for budsjettet i Forsvaret. Men dette har jo gått føre seg sidan 1990. Ein har hatt ein klar nedgang i budsjettet i forhold til BNI og i forhold til statsbudsjettet. Forsvaret har likevel klart seg utmerkt.

Så har det komme fram, når ein ser på det Forsvaret gjer i praksis, at Forsvaret endrar seg utan at ein heilt legg merke til det i denne salen. Barents Rescue er ei øving i forhold til dei nye oppgåvene, ikkje gamle slagmarksøvingar. Så ser vi også at dei gamle, sjølvpålagde avgrensingane som har vore norsk linje heile tida, er der. Det verkar ikkje som denne salen heilt har fått dette med seg, når nokon kan få seg til å seie at dei amerikanske forhandlingslagra som i dag er i bruk, ikkje er i nordområda, men i Afghanistan og Irak, og er noko som vi må halde hardt på. Det er eg ikkje så sikker på.

Så ser vi at ute er Forsvaret i front med sin innfallsport SIMIC, og følgjer opp det som ein verkeleg skal gjere i forhold til gjenoppbygging og stabilisering. Ein klarer å vere til stades og skape sikkerheit, slik at frivillige organisasjonar, bistandsorganisasjonar, kan gjere sitt arbeid best mogleg. Eg er imponert over at Forsvaret så tydeleg, i praksis og via dei som er ute operativt, klarer dette. Eg synest at denne salen skal få med seg at det gjer Forsvaret kvar dag: samarbeider med bistandsorganisasjonar, med kriminalomsorga, med norsk politi og med europeisk politi ute. Vi må jo ta inn over oss kva dei faktisk gjer i praksis, og dei endringane som er i praksis. Det vil vere rart dersom vi ikkje skulle kunne gjere det.

Så ser eg også at andre land legg merke til at vi kan spare masse pengar på å samarbeide med andre land, som Sverige. Her ligg det jo eit enormt potensial. Eg registrerer at denne salen ikkje heilt har teke inn over seg at det i dette året er skrive under avtalar både av forsvarssjefen og av forsvarsministeren. Det er to bilaterale avtalar. Samtidig har vi skrive under ein avtale med Island. Vi var riktignok 14 dagar etter danskane der. Det er store endringar som er på gang. Det er litt skuffande å sjå at det verkar som at veldig mange parti, spesielt frå opposisjonen, ikkje registrerer desse store endringane i norsk forsvars- og tryggingsspolitikk – og aller mest at det faktisk skjer i praksis, utan at ein frå mange parti her eingong adresserer det.

Signe Øye (A) [12:53:27]: Jeg har merket meg at under debatten i salen i dag er også avstanden mellom Høyre og Fremskrittspartiet meget stor, og det eneste som gjenstår nå, er at de begynner å ta replikker på hverandre – igjen.

Når det gjelder representanten Dørum, som var opptatt av samfunnssikkerhet og beredskap, er det veldig positivt at han tar opp det. Jeg er saksordfører på området, og jeg burde også ha sagt noe i innlegget mitt. Men justisministeren har allerede satt i gang et arbeid på dette, så meldingen kommer, og den kommer til å bli bra. Men det er også all grunn til å se på hvordan vi nå får til en god melding ikke minst i forhold til hendelser i det siste.

Når det gjelder Kristelig Folkeparti og representanten Sahl, føler jeg meg ikke overbevist om at han mener at

Forsvaret trenger mer penger. Det vil alltid være slik – det er ikke bare i 2007 og 2008 at man har behov for å prioritere andre ting. Han sier at innenfor stramme rammer ønsker Kristelig Folkeparti å prioritere andre områder. Ja, det kan også gjenta seg i 2009.

Representanten Bredvold svartmaler jo fra a til å. Men det er faktisk ikke slik at Hæren ikke skal øve til neste år. Hæren har jo et bra budsjett. Det burde være all grunn til at Hæren skal kunne øve slik at den er i stand til å ivareta de oppgavene de skal. Vi merker jo at det er en hær som blir bedre år for år.

Jeg har merket meg at flere Høyre-representanter allerede i dag har lyst til å starte lokaliseringdebatten når det gjelder neste langtidsplan. Det er litt tidlig. Vi skal behandle dette veldig grundig. Men det viser og gir håp om at Stortinget igjen blir opptatt av forsvar – og det gleder jeg meg til.

Jan Petersen (H) [12:55:58]: Bare to poenger – det ene er til Bjørn Jacobsen. Jeg tror nok hans oppfatning av hva andre i salen har oppfattet, vel ikke helt stemmer med virkeligheten, men jeg tror kanskje han heller får finne ut det på egen hånd, istedenfor at jeg skal bruke Stortingets tid på å forklare det én gang til. Det var det ene.

Det andre, som for så vidt er viktigere, er at jeg observerer en ganske interessant forskjell i måten Arbeiderpartiets hovedtaler, Signe Øye, uttaler seg på, og måten statsråden uttaler seg på. Det dreier seg om behovet for og ønsket om et bredt forlik, som Signe Øye fortjenestefullt mange ganger har snakket om. Jeg konstaterer at statsråden for sin del praktisk talt er taus på det området, og nå er det ikke mange måneder igjen før saken kommer til Stortinget. Det er en interessant observasjon.

Per Ove Width (FrP) [12:57:15]: I likhet med Jan Petersen undrer jeg meg over Bjørn Jacobsens innlegg. Det er klart at han har noen poeng, bl.a. at det er godt å samarbeide med andre nordiske land. Men vi må ikke for enhver pris gjøre det, og det er mange ting når det gjelder Forsvaret som vi ikke kan samarbeide med nordiske land om. Jeg tror Bjørn Jacobsen ønsker seg at vi skal samarbeide om nær sagt alt. Det er bare ikke mulig. Det er veldig mange strategiske ting som det er helt umulig å samarbeide om. Vi tenker på våre egne nordområder, våre egne fartøy osv., som i en sammenheng skal kunne brukes på helt andre områder – og det samme gjelder Sverige og andre nordiske land.

Jeg og andre har gjennom denne debatten etterlyst innholdet i Soria Moria-erklæringen. Det er sagt mange pene ord, men det er kun ord, så langt vi i opposisjonen har opplevd dette. Vi har ikke fått noen opplæring vedrørende de konkrete tiltakene som er gjort i denne regjeringperioden når det gjelder innholdet i Soria Moria-erklæringen og nordområdene. Jeg kan ikke se at det er noen ting som så langt er gjort. Jeg har derimot hørt om en del ting som skal gjøres, men det hørte jeg også da Regjeringen tiltrådte.

Signe Øye gjør et poeng av at avstanden nå er så stor mellom Fremskrittspartiet og Høyre at det er like før vi tar

replikker på hverandre. Nei, avstanden er ikke så stor. Jeg forstår ikke hvordan Signe Øye kan oppfatte dette på den måten. Når det derimot gjelder Regjeringspartiene SV og Arbeiderpartiet, vet vi at avstanden er skikkelig stor. De tar heller ikke replikker på hverandre her, men de gjør det på en annen måte – de går ut og demonstrerer mot hverandre på plenen foran Stortinget.

Presidenten: Representanten Bjørn Jacobsen har hatt ordet to ganger tidligere, og får ordet til en kort merknad.

Bjørn Jacobsen (SV) [12:59:38]: OK, eg har masa mykje om at miljøet og klimaet er trua i dag, men eg synest det er rett å seie at fleire ting som har endra seg i praksis, har ikkje dei andre partia fått med seg.

Og når ein frå Høgre faktisk kan få seg til å seie at SV har fått Noreg ut av NATO, er det så feil som det i det heile kan bli. Det er jo NATO sjølv som har bestemt seg for å dra. Dette er sterkt underkommunisert. Vi veit at det som skjer med det militære nærværet på Jättå i Rogaland – det var Bent Høie, rogalandrepresentanten, som var lei seg for det – har sjølv sagt ikkje SV hatt noko med.

Eg vil likevel stresse ein gong til at det skjer store endringar i praksis, og da må også denne salen vise seg både moden og verdig til å vere med på utviklinga når det gjeld både oppgaver og struktur for Forsvaret.

Presidenten: Per Roar Bredvold har hatt ordet to ganger og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Per Roar Bredvold (FrP) [13:00:42]: Det var for så vidt litt interessant å høre siste innlegg fra representanten Øye med karakteristikk av de forskjellige innleggene. Nå er vel ikke dette noen Idol-konkurranse eller lignende. Så det den enkelte har sagt, får vel den enkelte stå for.

Jeg mener det jeg sa i innlegget mitt, at Forsvaret er i en kritisk situasjon. Når forsvarssjefen sier at hvis vi ikke øker budsjettene, må vi legge ned noe, så gjenspeiler vel det hvilken situasjon Forsvaret er i. Det håper jeg representanten Øye på en måte tar til seg – det er f.eks. bare å lese «Norges Forsvar».

For øvrig synes jeg det er litt synd at ikke flere av oss prater mer om de jentene og guttene som er i utenlandsoppdrag. Det har vært sagt litt om det, selvfølgelig. Vi har altså personell som reiser ut for å bevare verdensfreden med livet som innsats, og det er ikke er nok sikkerhetsstyr til dem. Det er bl.a. mangel på pansrede kjøretøyer og skuddsikre vester. Og når det ikke er noe sted soldatene kan møtes når de kommer tilbake, når det ikke er nok ettervern, når de økonomiske rettigheter ikke er til stede – selv om det har vært en økning fra 4 G til 10 G, som vi fikk høre her i stad – er det ganske mye å se på her. Så jeg hadde håpet at flere kunne prate litt mer om det.

S i g v a l d O p p e b ø e n H a n s e n hadde her teke over presidentplassen.

Statsråd Anne-Grete Strøm-Erichsen [13:02:17]: Jeg brukte en stor del av innlegget mitt på å beskrive inn-

holdet i Soria Moria-erklæringen og den sterke satsingen i Luftforsvaret, i Sjøforsvaret og ikke minst når det gjelder Kystvakten og Hærens tilstedeværelse i nord. Regjeringen har vist gjennom sine budsjettforslag at den følger opp det som står i Soria Moria-erklæringen.

Jeg skal ikke begi meg ut på å forskuttere en lokaliseringsdebatt i forbindelse med Forsvarspolitisk utvalg, men jeg ble litt overrasket da forsvarskomiteens leder etterlyste mitt ønske om et bredt forlik. Jeg sa i innlegget mitt at debatten her viser at det er stor enighet om både omstillingen i Forsvaret og de sikkerhetspolitiske og forsvarspolitiske utfordringene vi står overfor.

Jeg svarte på to replikker – én fra representanten Petersen og én fra representanten Dørum – om dette med prosessen i forbindelse med langtidsplanen. Jeg er selvfølgelig opptatt av at vi skal jobbe for et så bredt forlik som det er mulig å få til. Jeg sa også at Regjeringen er i begynnelsen av dette arbeidet. Men jeg er opptatt av at når det gjelder faktainformasjon som ikke minst er knyttet til beregninger – som jeg skjønner det er stor etterspørsel etter – vil vi selvfølgelig gjøre vårt beste for å komme med opplysninger når det blir bedt om det.

For øvrig har jeg lyst til bare å komme med en liten kommentar til representanten Bredvold, som nærmest svartmaler situasjonen for soldatene i internasjonale operasjoner. Representanten Signe Øye var i sitt første innlegg inne på viktigheten av godt utstyr og materiell. Jeg vil understreke at det er noe vi fokuserer på hver eneste dag, og som jeg selv er svært opptatt av. Det er krevende å holde tritt med den teknologiske utviklingen. Like fullt er det viktig – og det har vi full fokusering på – at de soldatene vi sender ut, skal ha det beste utstyret og være godt trent for den oppgaven.

Presidenten: Jan Petersen har hatt ordet to ganger og får ordet til ein kort merknad, avgrensa til 1 minutt.

Jan Petersen (H) [13:05:07]: Dette svaret fra statsråden foruroliget meg virkelig. Hvis det er slik at hun tror at hun med det hun har sagt, har adressert de problemstillingene som er knyttet til et forlik, tar hun sørgelig feil. Det virker som om hun rett og slett ikke har tenkt igjennom hvor vanskelig det vil være å oppnå det, og hvor store problemstillinger vi skal gå inn på.

Jeg minner om at både Signe Øye og jeg har snakket om at disse budsjettene må økes. Og det blir jo ikke noen enkel sak, i hvert fall ikke etter at Finansdepartementet har fått sin hånd på det. Jeg ser for meg at den prosess som da skal foregå åpent i Stortinget, hvor vi eventuelt skal bli invitert til å sprengte løs et kompromiss i Regjeringen, ikke blir enkel. Derfor tror jeg statsråden kanskje burde tenke igjennom hvordan og på hvilket tidspunkt vi mest hensiktsmessig kan komme inn, slik at vi kan få en reell prosess, hvor alle har innflytelse på sluttresultatet.

Presidenten: Fleire har ikkje bedt om ordet til sak nr. 1

(Votering, sjå side 938)

Stortinget har no kome til behandlinga av sak nr. 2 på dagsorden nr. 26.

Saka som her skal behandlast, har ikkje lege ute i den reglementsbestemte tida, dvs. 48 timar. Med heimel i forretningsordenens § 32 vil presidenten foreslå at Stortinget likevel behandlar denne saka no.

Ingen innvendingar er kome mot presidenten sitt forslag. – Det er vedteke.

S a k n r . 2

Innstilling fra forsvarskomiteen om endringer i statsbudsjettet for 2007 under Forsvarsdepartementet (Innst. S. nr. 62 (2007-2008), jf. St.prp. nr. 22 (2007-2008))

Jan Petersen (H) [13:07:22] (komiteens leder og ordfører for saken): Bare tre poenger. For det første har jeg lyst til å gi ros fordi omfanget av disse omgrupperingene er mindre enn de har vært en tid, og det tyder på at det er bedre kontroll på økonomien. Det synes jeg det er hyggelig å kunne notere. Som komiteen også sier, er denne omgrupperingsproposisjonen et nødvendig instrument på slutten av året, men samtidig må det understrekes at de bevilgningene Stortinget gir, også gir uttrykk for Stortingets vilje. Det er ikke en hvilken som helst saldering av eventuelle merforbruk Stortinget vil akseptere, og jeg vil tro at Stortinget i stigende grad vil være opptatt av sine intensjoner i tiden som kommer, slik at det vil bli stadig mer problematisk å foreta endringer som ikke er godt begrunnet. I den sammenheng er det vel også grunn til å nevne at våre forsvarsbudsjetter er veldig grovmaskede, så grovmaskede at de gir både Forsvaret og Forsvarsdepartementet betydelig handlefrihet. Spørsmålet er om ikke denne grovmasketheten er drevet for langt, og om Stortinget – ut fra ønsket om å få kontroll over hvordan pengene brukes – kanskje burde overveie å få mer finmaskede budsjetter. Dette får vi komme tilbake til.

Min andre kommentar dreier seg om fredsbevarende operasjoner. Jeg la merke til at statsråden i forrige sak hadde en noe annen formulering enn komiteen med hensyn til når bevilgningsforslagene skal fremmes. Jeg tror ikke det behøver å være noen stor uenighet om dette. Det er når det er påregnelig at operasjonen kommer, at bevilgningene skal komme. Men det må understrekes at bevilgningene skal komme før de pådras, og altså ikke som i UNIFIL-saken i fjor, hvor Stortinget meget vel kunne latt være å foreta bevilgningen. Det ville gitt Riksrevisjonen et og annet å stille med. Det betyr at det ikke er nok å vente helt til en eventuell deployering skjer, hvis utgiftene påløper fortløpende i løpet av året og ikke kan dekkes over andre poster.

Så til slutt: Det er litt opp og ned hva som står i dokumentene fra Forsvarsdepartementet. I investeringsproposisjonen i våres fikk vi inn to viktige saker som ikke hadde noe med investeringsproposisjonen å gjøre. Dem behandlet vi separat i forrige uke. Denne gang har omgrupperingsproposisjonen en investeringssak i seg som, så langt jeg kan forstå, ikke har noe med selve omgrupperingen å gjøre, men som man har fremmet fordi man allikevel skul-

le sende en proposisjon til Stortinget. Det gjør det litt vanskeligere å behandle sakene. Ikke minst ville nok dette ene elementet vært noe som i hvert fall deler av komiteen ville hatt ønske om å bruke noe mer tid på enn det som er til disposisjon i forbindelse med en omgrupperingsproposisjon. Derfor vil jeg oppfordre statsråden til å være noe mer konsekvent med hensyn til *hvor* de forskjellige saker puttes inn, slik at det er en rimelig sammenheng mellom hva saken selges inn som, og hva den virkelig inneholder. Der bør det være bedre overensstemmelse. Det gjør saksbehandlingen lettere for Stortinget.

Signe Øye (A) [13:11:14]: Omgrupperingsproposisjonen er et viktig virkemiddel for å fange opp uforutsett utvikling innenfor et års budsjett. Omfanget av forslag til omgrupperinger i Forsvaret er vesentlig mindre denne gang enn tidligere, noe en samlet komite ser på som positivt. Det er jo ikke så rart, for jo mindre omfang omgrupperingene har, jo nærmere er vi Stortingets opprinnelige bevilgninger, som er bindende og gir uttrykk for Stortingets intensjon.

Derfor synes jeg det er noe merkelig at opposisjonen denne gangen peker på «at det ikke er gitt at forslag til omgrupperinger vil kunne aksepteres». Den eneste måten jeg kan skjønne det på, er at man her vil markere seg i forhold til Stortingets funksjon. For når vi går inn i realiteten her, er det faktisk slik at forslag til omgrupperinger er vesentlig mindre denne gang enn tidligere. Da burde man være mer fornøyd, ikke mindre. Men slik er det altså ikke.

En samlet komite slutter seg til forslaget om å dekke merkostnader i 2007 ved fredsoperasjonen UNAMID i Sudan på 184 mill. kr. Samtidig merker en samlet komite seg at det i budsjettet for 2008 ikke er foreslått noen bevilgning, fordi denne operasjonen ikke er påregnelig. Så kommer uenigheten. Høyre og Fremskrittspartiet mener at det ikke er tilfredsstillende at bevilgning søkes på tidspunkt hvor kostnadene eventuelt har påløpt, og krever derfor at Regjeringen snarest kommer tilbake til Stortinget med et forslag til bevilgning for 2008 basert på en forutsetning om at styrken blir deployert.

Arbeiderpartiet og SV er i motsetning til opposisjonen godt fornøyd med at Regjeringen legger opp til å komme tilbake til Stortinget når de presise rammene og kostnadene for en eventuell norsk deltakelse i Sudan er endelig avklart.

Mitt poeng i denne sammenheng er at vi burde være fornøyd med at Regjeringen legger opp til tilleggsbevilgninger til ikke-påregnelige internasjonale operasjoner når de presise rammene og kostnadene er endelig avklart. I motsatt fall kan vi risikere at kostnadene til slike operasjoner vil kunne gå ut over det ordinære vedtatte forsvarsbudsjettet. Jeg håper ikke det er det Høyre og Fremskrittspartiet ønsker.

Jeg vil også framheve at komiteens flertall, alle partier unntatt Fremskrittspartiet, slutter seg til forslaget om å bevilge penger til lettvektstorpedoer. Det er merkelig, synes jeg, at det er Fremskrittspartiet, som til vanlig ønsker å bruke store summer på Forsvaret, som foreslår å utsette

prosjektet, og som prøver å holde igjen. Det gjør de altså denne gangen også.

Per Ove Width (FrP) [13:14:56]: Innledningsvis en liten replikk til Signe Øye: Ja, Fremskrittspartiet ønsker å bruke penger på Forsvaret. Vi ønsker å bruke mye penger på materiell. Når vi har sagt at vi i vårt alternative budsjett ønsker å bruke 2 milliarder kr mer enn det Regjeringen ønsker, synes jeg hennes framstilling var ganske underlig. Men vi sier også at vi skal bruke penger på det vi vet vi skal bruke dem på, og ikke på uforutsette eller ikke-gjennomtenkte ting, som Signe Øye og Arbeiderpartiet ønsker å gjøre i denne situasjonen.

Ellers er alle komiteens medlemmer enige om at omgrupperingsproposisjonen er et viktig virkemiddel for å fange opp en uforutsett utvikling, men vil samtidig understreke at Stortingets bevilgning er bindende og gir uttrykk for Stortingets intensjon, som det står i innstillingen. Komiteens flertall, representert ved Fremskrittspartiet og Høyre, peker på at det derfor ikke er gitt at forslag til omgrupperinger vil kunne aksepteres.

Det som imidlertid er positivt, og som også komiteens leder nevnte, er at omfanget av forslag til omgrupperinger er vesentlig mindre enn tidligere.

Til fredsoperasjonen i Sudan er det i 2008-budsjettet ikke foreslått noen bevilgning, fordi operasjonen ikke er såkalt påregnelig. Det synes vi er underlig. Det er ikke gitt at styrkene blir deployert, men det er påregnelig at kostnader vil påløpe. Det kan det vel ikke være noen tvil om. Det er ikke tilfredsstillende at bevilgningen søkes på et tidspunkt hvor kostnadene allerede er påløpt – som jeg har sagt tidligere her i dag – slik det skjedde i 2007 med bevilgningen til UNIFIL-bidraget. Regjeringen må derfor snarest komme tilbake med forslag til bevilgning for 2008 basert på en forutsetning om at styrkene blir deployert. Det er det Regjeringen ønsker, og da må de også kunne budsjettere med det.

Fremskrittspartiet er derimot ikke positive til norsk deltakelse i Sudan. Vi kan ikke se at det er en primær oppgave å sende norsk ungdom til Darfur under rådende omstendigheter. Vi har imidlertid registrert at Regjeringen har bestemt at en norsk styrke skal sendes til Sudan. Denne situasjonen tilsier at vi vil støtte den foreslåtte tilleggsbevilgningen. Vi vil understreke at det er avgjørende at innsatsstyrken er utstyrt på en best mulig måte hva angår personlig beskyttelse, avdelingsmateriell og annet nødvendig materiell. Videre forutsettes det naturligvis at styrken er trent og forberedt for oppdraget.

I forbindelse med prosjekt 6401, lettvektstorpedo, vises det til brevvekslingen mellom forsvarskomiteen og departementet, hvor vi ikke kan se at Regjeringen har gitt tilstrekkelig oversikt over de økonomiske sider ved prosjektet. Vi kan derfor ikke støtte en videreføring av prosjektet ut fra de framlagte økonomiske opplysningene. Det burde etter vår mening vært innhentet tilbud fra leverandører på oppgradering av dagens Sting Ray-torpedoer, da dette er beskrevet som en mulig løsning, framfor en nyanskaffelse. Vi finner det ikke riktig å behandle et så omfattende og kostbart prosjekt i forbindelse med denne pro-

posisjonen, da dette etter vår mening vil høre inn under anskaffelser i det ordinære forsvarsbudsjettet. Vi foreslår derfor at prosjektet tas ut av proposisjonen, og at det senere fremmes en ny sak for Stortinget vedrørende prosjektet.

Til slutt framsetter jeg forslaget fra Fremskrittspartiet som er inntatt i innstillingen.

Presidenten: Representanten Per Ove Width har teke opp det forslaget han sjølv refererte til.

Per Roar Bredvold (FrP) [13:19:04]: St.prp. nr. 22 for 2007-2008 tar for seg mange områder og flytter på en del penger. Dette er det stort sett enighet om. Fordi denne saken er så viktig, vil jeg nå gjenta litt: Fremskrittspartiet er usikker på Prosjekt – 6401 Erstatning av Sting Ray-torpedoer. Det er sikkert riktig at vi må gjøre noe med dem vi har, det er ingen tvil om det. Men det som det står om, er om det blir oppgradering eller om det blir erstatning med nye. Det som gjør meg usikker, er selvfølgelig kostnadsrammen på hele 1647 mill. kr samt 20 mill. kr i gjennomføringskostnader. Men det er også – og det er det viktige – en usikkerhet ved prosjektet med hensyn til integrering av torpedoene på fregattene, helikoptrene og Orion-flyene. Denne usikkerheten burde ikke være der når vi bevilger langt opp mot 2 milliarder kr på prosjektet. Det er derfor Fremskrittspartiet ønsker en egen proposisjon om prosjektet.

En liten ting i tillegg: Kapittel 4740 sier litt om salg av drivstoff, utleid EBA, salg av proviant og forpleining til allierte styrker på øving i Norge. Spørsmålet mitt går til statsråden, hvis det passer statsråden å svare på det: Koster dette Norge noe – eller er det et pluss/minus null-spill? Jeg håper at det er det siste.

Statsråd Anne-Grete Strøm-Erichsen [13:20:39]: For alle partier som er opptatt av forsvarsbudsjettet, må det være en stor fordel at det tilleggsbevilges til de internasjonale operasjoner som ikke er påregnelige, og som dermed ikke kan beregnes når man jobber med eller legger fram budsjettet. Det var faktisk forholdet med UNIFIL i fjor. Bare for inneværende år er det en tilleggsbevilgning på forsvarsbudsjettet på totalt 374 mill. kr. Budsjettet er faktisk økt med det – slik at budsjettet fra 2006 til 2007 er videreført.

Jeg ønsker å komme med en kommentar når det gjelder prosjektet lettvektstorpedo som var tatt inn i omgrupperingsproposisjonen. Jeg har lyst til å si at jeg har forståelse for komitelederens bemerkning om hvilke saker som skal inn i omgrupperingsproposisjonen. Jeg merker meg absolutt synspunktet. Jeg vil bare understreke at når det likevel er gjort, var det for å spare tid i prosessen med et viktig prosjekt som ikke var klart i forbindelse med utarbeidelsen av St.prp. nr. 1.

Presidenten: Fleire har ikkje bedt om ordet til sak nr. 2.

(Votering, sjå side 942)

S a k n r . 3

Innstilling fra forsvarskomiteen om endringar i statsbudsjettet for 2007 under Justis- og politidepartementet (Innst. S. nr. 43 (2007-2008), jf. St.prp. nr. 18 (2007-2008), kap. 451)

Presidenten: Ingen har bedt om ordet til sak nr. 3 (Votering, sjå side 945)

S a k n r . 4

Interpellasjon fra representanten Kenneth Svendsen til arbeids- og inkluderingsministeren:

«I Norge har vi bedre velferdsordninger enn i mange andre land vi sammenligner oss med. Vi har en gunstig sykelønnsordning, vi har en arbeidsmiljølov som beskytter arbeidstakerne, vi har et arbeidstilsyn som skal bidra til å forebygge arbeidsrelaterte sykdommer, skader og ulykker, og vi har HMS-ordninger som også skal bidra på disse områdene. Vi har relativt lange ferier og feriepenger som bidrar til at de fleste har anledning til å ta ferie minst en gang i året. Samtidig er vi blant dem som har de høyeste uføretallene i vår del av verden. I NOU 2007:4 påpekes det at andelen sysselsatte som går over på sykepenger og uføreytelser, er blant de høyeste i OECD. Ikke noe OECD-land bruker så mye penger som Norge på rehabilitering og attføring. Likevel er andelen som kommer tilbake i arbeid, ekstremt lav.

Hvordan mener statsråden vi best kan sørge for å bringe flere tilbake til arbeidslivet og få ned tilgangen på nye uføre?»

Kenneth Svendsen (FrP) [13:24:28]: Det er noe som ikke stemmer når Norge med alle sine velferdsordninger ligger på verdenstoppen, og i OECD-sammenheng i det øverste sjiktet, når det gjelder personer som enten går sykmeldt eller får innvilget uføretrygd. Ifølge NOU 2007:4, Ny uførestønad og ny alderspensjon til uføre, er offentlige utgifter til ytelser ved sykefravær og uførhet rundt 4 pst. av BNP i Norge. Dette er mer enn to ganger gjennomsnittet i OECD-landene.

I Norge har vi en sykelønnsordning som er meget gunstig for personer som lider av en eller annen form for sykdom. Det er mulighet til å skrive egenmelding, det er ingen reduksjon i lønn av noe slag, og det er heller ingen karensdager, slik de fleste land det er naturlig å sammenlikne oss med, har. Det betyr at muligheten for å komme tidlig under behandling og dermed redusere risikoen for at sykdomsforløpet skal få utvikle seg til en uføregrad, skulle være langt mindre i Norge enn i sammenliknbare land.

Arbeidstakerne er også beskyttet gjennom arbeidsmiljøloven. Om ikke den norske arbeidsmiljøloven er verdens strengeste og mest omsegripende, så ligger den i hvert fall helt i toppsjiktet. Denne loven reduserer nesten alle sider i arbeidslivet og beskytter arbeidstakere mot nesten alt og alle. Jeg nevner bare regulering av arbeidstid og den gjennomgående reguleringen av overtid. Det betyr at selv om arbeidspresset for mange grupper kan være

stort, vil det i de aller fleste andre land være langt større for tilsvarende gruppe mennesker.

Det burde derfor ikke være noe som skulle tale for at arbeidsforholdene er verre i Norge enn i andre land, snarere tvert imot. Det burde bety at det er langt større muligheter i Norge for å beholde arbeidstakere lenger i arbeid med mindre sykdom og mindre slitasjeskader enn i sammenliknbare land.

I tillegg har Norge et avansert arbeidstilsyn som følger opp arbeidsplassen, slik at arbeidsplassen skal være trygg og sikker slik at ulykker unngås, men også slik at en kan forebygge arbeidsrelaterte sykdommer. Arbeidstilsynet følger også opp etter en ulykke for å avklare hendelsesforløpet slik at slike ulykker i framtiden kan unngås. Dette gir Arbeidstilsynet stadig mer kunnskap, slik at de kan spre informasjon både til arbeidstakere og arbeidsgivere om hvordan ulykker og slitasjeskader blant arbeiderne kan unngås. Også på dette området ligger Norge langt fremme i OECD-sammenheng. Med et sterkt arbeidstilsyn som har både kunnskap og virkemidler, burde også det bane veien for færre ulykker og belastningsskader, noe som igjen burde gi færre sykmeldte og færre uføretrygdede i forhold til sammenliknbare land.

Norge ligger også langt framme når det gjelder HMS-arbeid – alle bedrifter skal ha en HMS-ansvarlig. Arbeidet med helse, miljø og sikkerhet skal gå som en rød tråd gjennom bedriftens arbeid. I tillegg har alle større bedrifter som en del av dette arbeidet en egen bedriftshelsetjeneste, som har spisskompetanse på helse, miljø og sikkerhet. Ikke mange land, om noe, ligger så langt framme i dette arbeidet som Norge. Likevel ser det ikke ut som dette har noen virkning i form av færre uføre eller sykmeldte, sammenliknet med i andre land.

Hvis en skulle komme i den ulykksalige situasjon å bli syk eller komme ut for en ulykke som fører til skade, er det utallige ordninger som skal være med på å få folk tilbake i arbeid. Det kan være omskolering til annen type arbeid, rehabilitering eller attføring tilbake til samme arbeidsplass som en hadde før skaden eller sykdommen. Ifølge NOU 2007:4 er det intet OECD-land som bruker så mye penger på rehabilitering og attføring som Norge. Vi har innført ordninger som skal legge forholdene til rette på arbeidsplassen, uten at dette skal koste arbeidsgiveren eller arbeidstakeren noe. Ja, jeg vet ikke om noe land som har så sjenerøse ordninger som Norge på dette området, ordninger som vi for så vidt alle er enige om.

I tillegg til det jeg har gjennomgått, har ansatte i Norge forholdsvis lange ferier, og en feriepengeordning som setter alle i stand til å ta ferie minst en gang i året.

Selv om vi har innført alle disse ordningene, bruker en masse penger på forebyggende arbeid gjennom bl.a. bedriftshelsetjenesten for at folk skal holde seg friske, og bruker en masse penger på rehabilitering for å få folk tilbake til arbeidsplassen, er andelen av sysselsatte som går over til sykepengen og uføretrygd blant de høyeste i OECD-landene. Dette er et dilemma, og jeg går ut fra at det også er det for statsråden.

Det er dette dilemmaet denne interpellasjonen dreier seg om. Virker ikke alle de ordningene vi har i Norge?

Hva skal til for å få flere ut fra et passivt liv som ufør, hvis en er i stand til å arbeide i en eller annen grad?

Jeg er sikker på at mange som i dag er uføre, vil tilbake i arbeid. Det viser også tallene i St.prp. nr. 1 fra Arbeids- og inkluderingsdepartementet som vi skal behandle torsdag. Der vises det til at det i 2006 var kontakt med 8 000 uføre med spørsmål om de ville tilbake til arbeidslivet. Av disse svarte ca. 5 000 personer at de ønsket seg tilbake til arbeidslivet. Bare 2 700 av disse kom tilbake på heltid eller deltid eller trappet opp sin arbeidsinnsats. Dette tyder på at altfor få av dem som ønsket seg ut i arbeidslivet, fikk tilbud om det.

Jeg tror at hvis vi skal nå lenger med dette, nytter det ikke bare å spørre en som har uførepensjon, om han ønsker å komme tilbake i arbeid. Jeg tror at det må stilles krav. Ett av kravene må være at en jevnlig får vurdert arbeidsevnen. Dette må gjelde alle som har uføretrygd, ikke bare dem med midlertidig uføretrygd.

Jeg er sikker på at det ved gjennomgang av alle som i dag er erklært uføre, vil vise seg at det er mange som ikke burde ha vært det, og mange som burde ha hatt en annen uføregrad. Gjennom jevnlig vurdering ville en kunne legge til grunn den forandringen som skjer i samfunnet, med nye tekniske løsninger, nye hjelpemidler, nye måter å arbeide på, nye yrker og kanskje framfor alt nye holdninger.

Mange av dem som jeg kjenner som har en eller annen funksjonshemning, er uføretrygdet – helt uten grunn. De er faktisk akkurat som deg og meg. De har bare en annen måte å komme seg fram på, og da må vi legge til rette på en langt bedre måte enn i dag for at de kan delta i arbeidslivet.

Ifølge arbeidskraftundersøkelsen, AKU, er sysselsettingen blant funksjonshemmede under 45 pst., mens den for den øvrige del av befolkningen er 83 pst. Det er for dårlig.

En stor gruppe av dem som har en eller annen form for funksjonshemning, ønsker seg inderlig ut i arbeid, og vi bør legge alle gode krefter til for å tilrettelegge slik at de når det som jeg tror flertallet i denne salen også har som mål, nemlig å komme seg ut i arbeid.

Jeg har hatt møte med flere bedriftseiere i Nordland, ja, faktisk vært på møte med Bedriftsforbundet i Nordland, hvor flere bedriftseiere var til stede. På slike møter unnlater jeg ikke å nevne hvilke ressurser næringslivet går glipp av ved ikke å ansette godt utdannede personer med funksjonshemning. På slike møter er det nedslående å få vite at bedriftseiere ikke kjenner til de gode ordningene som finnes for å legge til rette for personer som har en funksjonshemning og som mottar uføretrygd, men som ønsker seg ut i arbeid og burde få komme ut i arbeid. Derfor har Fremskrittspartiet både i årets budsjettbehandling og tidligere år tatt opp forslag om at organisasjonene skal få et langt større ansvar for å informere om slike ordninger. Jeg er sikker på at hvis FFO, Handikapforbundet og de andre særorganisasjonene fikk et særlig ansvar for å informere om de tiltakene som faktisk ligger der, ville de i egeninteresse nå langt flere enn departementet eller andre offentlige instanser med denne informasjonen.

(Svendsen)

Nå kan det kanskje høres ut som om alle som i dag mottar uføretrygd, skal tilbake i arbeid. Det er ikke tilfellet. Mange av dem som i dag er uføre, vil ikke komme tilbake til arbeidslivet og bør det heller ikke. Men vi skylder å gi dem som på en eller annen måte på et eller annet nivå kan delta i arbeidslivet, mulighet til å delta på den sosiale arena som arbeidsplassen er. Vi skylder også dem som ikke kan komme tilbake til arbeidslivet, en trygd som det går an å leve av. Én måte å gjøre det på, er å få alle som er i stand til å arbeide, ut av uførhet. Da vil det bli rom for å øke nivået på pensjonen.

Jeg ser spent fram til statsrådens svar på hvordan vi skal klare å nå det målet som jeg tror kanskje alle er enige om, men der det spriker litt når det gjelder løsningen, nemlig å få flere uføre tilbake til arbeid.

Statsråd Bjarne Håkon Hanssen [13:33:56]: Interpellasjonen berører på mange måter noen av de mest sentrale utfordringene vi står overfor, ikke bare i velferdspolitikken, men også i arbeidsmarkedspolitikken, fordi vi jo går veldig klart i retning av en situasjon der mangel på arbeidskraft er den største utfordringen som norsk arbeidsmarked står overfor. På mange måter kan vi si at vi allerede er i den situasjonen, fordi det i dag er langt flere ledige stillinger i norsk arbeidsmarked enn det er antall ledige.

Stadig flere bedrifter sier at det som først og fremst hemmer deres mulighet til utvikling, er mangel på arbeidskraft, samtidig som det faktisk er slik at når norsk næringsliv ikke greier å utvikle seg som følge av mangel på arbeidskraft, er det hemmende for landets utvikling. Vi lever av det arbeidet som utføres hver dag, og det er ikke bra for de individene som ikke kan livnære seg av eget arbeid når de ønsker det. Den situasjonen som beskrives i interpellasjonen, er kjerneproblemstillingen i utviklingen av det norske samfunnet i tiår som kommer. Derfor preger denne type problemstillinger så til de grader både Regjeringens politikk og engasjementet i Stortinget.

Det gjøres svært mye på mange områder. La meg bare kort ta noe av det viktigste. For det første mener jeg at avtalen om inkluderende arbeidsliv, IA-avtalen, er svært viktig. Det kan alltid diskuteres om IA-avtalen har gitt oss de resultatene som vi har ønsket oss, og som vi har hatt grunn til å forvente. Det er helt åpenbart i forhold til en del av målformuleringene at vi ikke har nådd målene. Men allikevel mener jeg at avtalen om et inkluderende arbeidsliv er positiv, fordi den nettopp forholder seg til det faktum at den viktigste arenaen er arbeidsplassen, og at de viktigste aktørene er partene i arbeidslivet. Det er møtet på arbeidsplassen, mellom arbeidsgiver og arbeidstaker, som er den viktigste arenaen for å møte de utfordringene som utstøting av arbeidslivet medfører. Ingenting er så galt at det ikke er godt for noe. Altså: Den turbulens som vi hadde om IA-avtalen og sykelønnsordningen i fjor høst, har tross alt ført til nytt liv i IA-arbeidet. Vi ser det ved at sykefraværet har utviklet seg veldig positivt i 2007, men ikke minst har vi sett det gjennom at det har blitt politisk aksept for en ny måte å tenke på når det gjelder arbeidet

med å få ned sykefraværet. Punkt én er altså samarbeid i arbeidslivet.

Da er vi over på det som jeg mener er punkt to, som handler om å komme mye tidligere i inngripen med personer som er sykmeldt. I altfor mange år har tradisjonen i Norge vært at når folk har blitt sykmeldt, skulle de få være i fred. Ingen skulle ringe og spørre, ingen skulle ta kontakt, og først når man hadde vært sykmeldt i ett år, startet det offentlige aktiviteten overfor den sykmeldte. Det all erfaring viser oss, er at når folk har vært sykmeldt i ett år, er sjansen for å komme tilbake i jobb veldig liten.

Det som skjedde i Sykefraværutvalget, som ble ledet av statsministeren i fjor høst, har vært veldig viktig – i den forstand at vi har fått et veldig oppstrammet system når det gjelder tidlig aktivitet i forhold til den sykmeldte, i form av krav om oppfølgingsavtaler, i form av krav om dialogmøte og ikke minst i form av krav om at hvis man er utenfor aktivitet i seks måneder, skal NAV ta initiativ til et møte med arbeidsgiver, arbeidstaker og behandlende lege på NAV-kontoret der man allerede etter seks måneders sykefravær begynner å snakke om hvorvidt det er attføring utenfor egen bedrift som er nødvendig for å komme tilbake. Det er et kjempestort og viktig grep, som jeg har veldig stor tro på, nemlig at vi kommer mye tidligere i inngripen med den sykmeldte.

Dette følges nå opp ved at vi som følge av den samme prosessen har fått til vesentlig forbedrede ordninger knyttet til helse- og rehabiliteringstjenester for sykmeldte, der hensikten er å bringe personer som mottar sykepenger, raskere tilbake i arbeidslivet, og dermed få redusert sykefravær og tilgang til uføreordninger. Innenfor denne ordningen tilbyr de regionale helseforetakene og Arbeids- og velferdsetaten tjenester over et bredt spekter. Det er pr. 22. november henvist om lag 5 245 sykmeldte arbeidstakere til behandling ved norske sykehus, og det er en økning på 1 245 pasienter siden utgangen av oktober. Vi ser nå at ordningen, etter å ha vært i en klar innkjøringsfase, er i sterk vekst. Det viser at ordningen begynner å falle på plass. I tillegg kommer nye tjenester innen avklaring, arbeidsrett og rehabilitering og oppfølging fra Arbeids- og velferdsetaten, som er under etablering. Så tidligere intervensjon overfor den sykmeldte vil jeg si er et hovedgrep to.

Hovedgrep tre som vi jobber etter, er hele omorganiseringen av velferdsforvaltningen og et nytt innhold i velferdsforvaltningen. Hele NAV-reformen handler om at vi ikke kan møte disse menneskene stykkevis og delt, der vi sender folk fra kontor til kontor og bruker mye tid og krefter på å argumentere for at man er på feil kontor. Nå ruller vi ut NAV-kontorer i et betydelig omfang, noe som gjør at vi ved utgangen av året har vel 110 NAV-kontorer på plass, og ved utgangen av neste år nærmer vi oss 300. Hele tenkningen bak er at vi skal ha ett kontor der ansvaret er. Det er fortsatt mye å jobbe med og diskutere, men ikke hvorvidt man er på riktig kontor eller ikke. Man er garantert på riktig kontor når man går til NAV-kontoret!

Hele grepet med NAV-reformen handler jo om at vi ikke kan være fornøyd med hvordan velferdsforvaltningen har løst utfordringene knyttet til utstøting av arbeids-

livet, all den tid vi i løpet av de 20 siste årene har fått fordoblet antall uføretrygdede. Fra 1985 til 2005 er antall uføretrygdede fordoblet! Da kan vi ikke lene oss tilbake og si at vi er fornøyd med den måten velferdsforvaltningen har håndtert denne utfordringen på. Og det har vi ikke gjort heller! Vi har vedtatt tidenes omorganisering av velferdsforvaltningen, og så fyller vi på med innhold i NAV-kontorene i tråd med det som Stortinget har sagt seg enig i gjennom behandlingen av St.meld. nr. 9 for 2006-2007, Arbeid, velferd og inkludering: kvalifiseringsprogram, ny tidsbegrenset inntektssikring til erstatning for rehabiliteringspenger, attføringspenger og tidsbegrenset uførestønad, oppfølging og bistand fra etaten som skal bygge på en vurdering av den enkeltes arbeidsevne, situasjon og behov, med aktiv medvirkning fra den enkelte bruker, forsøk med tidsbestemt lønnstilskudd i fem fylker som er i gang i år – og som vi foreslår å gjøre landsomfattende fra 2008 – og de nye avklarings- og oppfølgingstiltakene som skal utvide og supplere dagens ordninger, altså innholdspakken i NAV-reformen.

Så hovedgrep tre er omorganisering, nytt innhold i velferdsetaten.

Når vi har gjennomført disse tiltakene – og det er jo ikke en fullstendig liste jeg nå har greid å legge fram, men det er i hvert fall et fokus som jeg mener er det aller viktigste – føler jeg meg overbevist om at vi skal greie å snu en negativ trend.

Men vi skal være klar over at vi har en aldrende befolkning. Vi vet at statistisk sett er tendensen til å bli uføretrygdet økende med alder, og vi får nå noen store kull som når 60-årsalderen. Det er veldig viktig at vi nå ikke kommer i en situasjon der dette fører til en automatisk vekst i antall uføretrygdede.

Kenneth Svendsen (FrP) [13:44:16]: Det siste som statsråden sa, at vi har en aldrende befolkning, er vel et faktum som ikke er til å bestride.

Men det er også et faktum at en aldrende befolkning er noe man har over hele Europa – det er ikke noe som bare gjelder Norge. Det er fremdeles slik at man har dobbelt så mange uføretrygdede i Norge som i andre land, som har mye dårligere ordninger. Det er, som statsråden var inne på, en veldig mangel på arbeidskraft ute i samfunnet i dag, så det er et stort dilemma at man ikke får flere tilbake i arbeid.

Fremskrittspartiet er enig i IA-avtalen. Det er fornuftig at man starter med å følge opp arbeidstakere som er sykmeldt, på et langt tidligere tidspunkt, slik at man kan lede dem tilbake til arbeid hvis de går mot utføretrygd. NAV-reformen er jo også et viktig arbeidsredskap for å komme i mål. Det tar tid å løse disse problemene, og det er mange som ønsker seg tilbake til arbeidslivet.

Vi ser i dagens Aftenposten at handikappede får dårligere kår. Det står der:

«Vi trenger jobb, ikke flere fagre løfter og honnørord. Det vi ser, er økende avstand mellom politiske ambisjoner og realitetene, sier generalsekretær Lars Ødegård i Norges Handikapforbund.»

Det er lagt fram en rapport som viser at arbeidet med å få handikappede tilbake til arbeidslivet går veldig dårlig.

Mellom 40 000 og 50 000 av de 271 000 funksjonshemmede vil gjerne jobbe, viser arbeidskraftsundersøkelsen til Statistisk sentralbyrå. Hittil har fokus vært på kvalifisering av den enkelte arbeidssøker, mens rapporten viser at det er arbeidsgiversiden som må kvalifiseres gjennom informasjon og kunnskap. Regelverket må forenkles. Det er særlig viktig å få små og mellomstore bedrifter som ikke har en stor administrasjon, til å forstå og håndtere papirarbeid. Det er derfor utfordrende, synes jeg, at statsråden ikke legger større vekt på å dra med de frivillige organisasjonene, som kan gjøre en innsats her. La dem på vegne av staten informere og kvalifisere arbeidsgivere rundt om i dette landet.

Som jeg sa i min innledning: Jeg har vært på en del møter med forskjellige bedrifter og med Bedriftsforbundet i Nordland, der ikke én av de bedriftseierne som sitter i salen når jeg forteller om de ordningene som staten har for å legge til rette for å få flere handikappede tilbake til arbeid – gi dem muligheten til arbeid – vet om at disse ordningene fungerer. Det viser jo at vi ikke har nådd i mål med den informasjonen som vi skal i mål med. Da får ikke disse arbeid. Det håper jeg statsråden tar med seg og gjør noe med.

Statsråd Bjarne Håkon Hanssen [13:47:33]: Ja, jeg tar med meg det og hører hva representanten Svendsen sier. Samtidig vil jeg også si til landets arbeidsgivere, og det er både privat og offentlig sektor, at tiden nå er preget av mangel på arbeidskraft, og tiden kommer til å bli preget av mangel på arbeidskraft. Det er ikke en spesielt konjunkturavhengig prognose. Nettopp fordi befolkningsutviklingen er som den er, vil Norge mangle arbeidskraft selv i konjunkturturnedgang. Derfor er det slik at de virksomhetene, enten de er offentlige eller private, som evner å legge en slagplan for å rekruttere bredt, er de som vil lykkes i framtiden. Vi fra myndighetenes side skal stille opp med virkemidler for å koble de ledige hendene med arbeidsgivere som får øynene opp for rekrutteringsutfordringene.

Jeg kommer rett til Stortinget fra et bedriftsbesøk hos Stormberg, som har en stor butikk her i Oslo, men som har selve hovedanlegget sitt i Kristiansand. Det er en bedrift som har en målsetting om at 25 pst. av alle ansatte skal rekrutteres fra såkalt marginale grupper i arbeidslivet: rusmisbrukere, folk med psykiske lidelser, folk som kommer rett ut fra fengsel, osv. – 25 pst. av arbeidsstokken. Jeg hadde en svært interessant samtale med lederen for Stormberg, som sier at jo, det ligger et sosialt engasjement bak, men det ligger først og fremst en god forretningsmessig tenkning bak. For gjennom å rekruttere fra disse gruppene får Stormberg tilgang på arbeidskraft som ingen andre ser. Og de får svært lojale medarbeidere, som har et svært lavt sykefravær, og som er dedikert i forhold til arbeidsplassen sin. Jeg har såpass tillit til norsk næringsliv at jeg tror at stadig flere nå vil få øynene opp for det faktum at det er i disse gruppene potensialet ligger – alle andre er i jobb. Så trenger man flere, må man søke i de gruppene som ikke er i jobb, og det er altså funksjonshemmede, innvandrerbefolkningen, og det er folk som har en historie knyttet til rus, psykiatri, fengselsopphold, osv.

Jeg er optimist, men det betyr jo ikke at vi bare skal stå og følge utviklingen. Som sagt: Jeg tar med meg det representanten Svendsen sier om at vi må trykke på med informasjon.

Lise Christoffersen (A) [13:50:49]: Interpellanten tar opp et viktig spørsmål, og har fått et fyllestgjørende svar på sine spørsmål fra statsråden: inkluderende arbeidsavtale, tidlig inngripen, NAV-reformen, med sine endringer i stønadssystem og tiltakssammensetning, og det nye fokuset i NAV med vekt på mestring istedenfor sykdom. Så kunne vi også ha tatt med arbeidet som nå pågår med en ny antidiskrimineringslov og en lov om universell utforming, som altså er under arbeid.

Så nevnte interpellanten i sitt første innlegg, eller kanskje det var i det andre, at vi spriker når det gjelder lønninger. Ja, det gjør vi. Men det interpellanten ikke nevnte, var at Fremskrittspartiet lanserte sitt eget svar i forbindelse med finansdebatten i forrige uke, dessverre ikke en endring til det bedre. Der foreslo altså Fremskrittspartiet å innføre en helt ny type uførepensjon i Norge, en uførepensjon utelukkende basert på medisinske kriterier. Jeg kan ikke skjønne annet enn at det vil medføre en kraftig innstramming i retten til uførepensjon.

Vi har alltid hatt en ervervsmessig uførepensjon i Norge. Ved at evnen til arbeid er nedsatt på grunn av sykdom, skade eller lyte, har du altså krav på uførepensjon. Det er ikke slik i seg selv at du får penger fordi du er syk, men du får kompensasjon for tapt arbeids- eller ervervsevne. Uførepensjon er altså en ytelse for personer som ikke kan arbeide på grunn av varig helsesvikt. Det sier seg selv at evnen til å skaffe seg utkomme av eget arbeid varierer med det utgangspunktet du har. Der noen kan fortsette å arbeide til tross for en diagnose, vil andre få store problemer. Særlig vil det gjelde dem med tungt fysisk arbeid og med lav utdanning. Og vi vet at uføre og funksjonshemmede har en lavere utdanning enn befolkningen for øvrig. Vi vet at mulighetene for alternativt arbeid er mindre for en del grupper. Mulighetene for å komme i mål med et omskoleringsløp er mindre dersom du har lite å bygge på fra før. Mulighetene vil også variere med alder.

Mange av dem som vil rammes av Fremskrittspartiets forslag, vil være eldre arbeidstakere, kvinner med tungt fysisk arbeid, f.eks. i omsorgs- eller renholdsbransjen. Dessuten fremmet også Fremskrittspartiet i forrige uke et forslag om krav om at alle uførepensjonister skal delta i tiltak, arbeidstrening eller opplæring. Jeg synes også det er en form for mistenkeliggjøring av uførepensjonistgruppen som sådan, at det er noen her som har fått uførepensjon på feil premisser. Det ligger liksom og vibrerer mellom linjene her.

Vi er alle bekymret for veksten i antall uføre, men svarer et neppe å stramme inn uføreordningen, slik Fremskrittspartiet går inn for. Vi vet også at årsakene til veksten i uførepensjoneringen er mange. Forskerne peker f.eks. på rent demografiske endringer, som forklarer bl.a. halvparten av veksten i uførepensjoneringen hos menn. De forklarer det med at det er blitt vanskeligere for personer med helsesvikt å leve opp til arbeidslivets krav, altså

utstøting. Nye diagnoser kommer til å anerkjennes, f.eks. de såkalt diffuse muskel- og skjelettplagene. Og så vet vi på den annen side at andelen sysselsatte med nedsatt funksjonsevne er svært lav sammenlignet med resten av befolkningen, og at mange som vil, ikke slipper til. Vi snakker om alt fra ren diskriminering til diffuse, ureflekterte holdninger om manglende produktivitet hos en gruppe mennesker, og videre til manglende kjennskap til regler og støtteordninger fra arbeidsgiverhold og kanskje også fra arbeidstakerhold.

Det er altså mulig å dele inn svarene på den utfordringen i ulike typer svar. Du kan påvirke individet ved å motivere, ved å bygge opp kompetanse og ved å tilføre hjelpemidler. Du kan jobbe for å fjerne samfunnskapte barrierer. Du kan gå inn på frivillige avtaler. Og så har du den fjerde muligheten, som er å stramme inn på folks rettigheter.

Jeg synes konklusjonen er åpenbar. Statsrådets linje, slik som den framgår av hans svar, er den rette: bruke positive virkemidler, slik at arbeidsgivere ser seg tjent med å ansette personer med funksjonsnedsettelse eller helsesvikt. Og det må bli lettere å kombinere arbeid og trygd.

Jeg har altså veldig liten tro på Fremskrittspartiets pisk i form av innstramninger i folks rettigheter i trygdesystemet.

Bjørn Sturla Hovden (FrP) [13:55:36]: I dagens situasjon er det viktig at vi tar vare på de arbeidstakerne som er i arbeid. Det er ikke uopprettelige fysiske begrensninger som gir oss høye uføretall. Stressende arbeidssituasjoner, dårlige varslingsrutiner og en teknologi- og samfunnsutvikling som gjør at mange føler seg utgått på dato, er ofte en bakenforliggende årsak til at mange rimelig friske mennesker velger å legge inn årene.

Dette stiller store krav til dagens ledere. Jeg tror at nøkkelen til arbeidsglede og lengre innsats i arbeidslivet ligger i lederutvikling. Jeg har opplevd at sykefraværet i en barnehage ble halvert da man fikk ny leder i barnehagen. Det ble ikke foretatt investeringer eller store rutineendringer. Reduksjonen i sykefraværet kom av noen enkle holdningsendringer og noen enkle tiltak.

Man opprettet kommunikasjon. Den nye lederen snakket om de positive tingene på arbeidsplassen, om alt som han hadde å glede seg over. Lederen bygget sammen med de ansatte et godt inkluderende miljø som alle følte tilhørighet til. Man laget påkleddningsbenker og foretok andre tiltak som reduserte hverdagsproblemer og belastninger. Dette gjorde man i samarbeid med og etter råd fra de ansatte. Med andre ord: Man lyttet til de ansatte og tok dem på alvor.

Stort sykefravær er faktisk et målbart sykdomstegn for en arbeidsplass. Det er svært ofte sammenheng mellom sykefravær og uføretrygd, så det er viktig å analysere årsakene til fravær og se på mulighetene for forebyggende tiltak.

Det er tankevekkende at vi, med dagens hjelpemidler og arbeidsbesparende tiltak, med streng kontroll av arbeidsmiljø og detaljerte beskyttende regelverk, likevel opplever utbredte og utslitte arbeidstakere allerede i 40-

årene. Folk blir faktisk tidligere utslitt nå enn før hjelpe-midlene og de beskyttende regelverkene ble innført. Dette er et livsstilsproblem som vi må ta på alvor.

God ledelse inspirerer og gir arbeidsglede. Problemer som oppstår, skal fanges opp og løses umiddelbart. Man må foreta arbeidstilpasninger, stimulere og gi de ansatte nye utfordringer som de har forutsetninger for å mestre. Da kan man gi dem ros og anerkjennelse og styrke deres selvbilde. Man må informere og gi opplæring slik at arbeidstakerne føler seg kompetente og trygge på sine arbeidsoppgaver og sin egen arbeidssituasjon.

De fleste har hørt om Lotte sykehjem i Danmark. Der gikk sykefraværet ned i nesten null etter en spennende omlegging av drifts- og organisasjonsform.

Mitt råd er at man fokuserer på lederutvikling og konkretiserer de grunnleggende holdningene som god ledelse skal ha som fundament. I tillegg må man i den grad det er mulig, påvirke livsstilsutviklingen i samfunnet vårt. Vårt velferdssamfunn passiviserer oss og gir oss utfordringer som vi må finne løsninger på.

Martin Engeset (H) [13:59:33]: Antallet mennesker i arbeidsfør alder som i Norge i dag lever helt eller delvis av kontantoverføringer fra det offentlige, er urovekkende høyt. Det er det mest sentrale i debatten innen velferdspolitikken nå og i tiden fremover.

Det er særlig to årsaker til at folk havner utenfor arbeidslivet og ender opp med uføretrygd. Den ene er et høyt sykefravær. Sykefraværet i Norge er dobbelt så høyt som gjennomsnittet i EU. En som er sykmeldt i åtte til tolv uker, har bare 50 pst. sjans for å komme tilbake i arbeid. En som er sykmeldt i et helt år, har under 20 pst. sannsynlighet for å komme tilbake i jobb. Dette er ikke bare urovekkende, det er en grell illustrasjon på at vår norske velferdsmodell ikke fungerer etter hensikten og i virkelighetens verden faktisk bidrar til å støte mennesker varig ut av arbeidslivet.

Det som syke mennesker trenger mer enn noe annet for å komme tilbake i arbeid, er behandling. Vi må sørge for rask oppfølging av dem som blir sykmeldt. Vi må sørge for tilgjengelige helsetjenester og for at syke ikke skal være nødt til å vente i månedsvis før behandlingen begynner. Vi må sørge for at det etter kort tid, kanskje tre måneder, foretas en vurdering av om det i det hele tatt er sannsynlig at den sykmeldte vil komme tilbake til arbeidet, og at det så tidlige settes inn tiltak for attføring og rehabilitering, dersom en kommer frem til at slik tilbakeføring ikke er sannsynlig. Høyre har fremmet flere forslag i forbindelse med statsbudsjettet for 2008 som jeg håper statsråden vil se nærmere på.

Den andre innfallsporten til uføretilværelsen er mangel på kompetanse. Alle undersøkelser viser at de som først blir langtidssykmeldte eller langtidsarbeidsledige, ofte er mennesker med svak basiskompetanse. Nettopp derfor er en styrking av kunnskapen i skolen også en investering i fremtidens velferd. En bedre skole, med skikkelig tilrettelagt undervisning som sørger for at ingen faller fra, vil bety at færre støtes ut av arbeidslivet og blir uføretrygdet.

Like fullt må vi erkjenne at det også er andre forhold som spiller inn. For Høyre er det viktig å slå fast at det alltid skal lønne seg å jobbe. I dagens Aftenposten blir arbeids- og velferdsdirektør Tor Saglie stilt følgende spørsmål:

«Er gode økonomiske ordninger årsaken til at antallet med nedsatt arbeidsevne holder seg høyt?»

Han svarer bl.a.:

«For noen grupper kan de økonomiske motivene virke i retning av å passivisere dem. For ufaglærte i lavlønnsyrker vil den økonomiske gevinsten ved lønnsarbeid være lavere enn for andre grupper.»

Her tror jeg at Saglie er det jeg vil kalle i nærheten av et poeng – dette er et såkalt understatement. Mange vil faktisk tape økonomisk på å gå fra trygd til arbeid. Dersom en har en i utgangspunktet brukbar ytelse, kanskje med noe bostøtte og/eller forsørgertillegg, og på toppen av det kan tjene 1 G uten avkortning, skal en faktisk opp i en relativt betydelig årslønn for at det skal lønne seg å jobbe. Da har vi et akutt behov for å gjøre noe med skattepolitikken, slik at det blir lavere skatt for grupper med lav og middels inntekt, og vi er nødt til å ha en kritisk gjennomgang av ulike velferdsordningers innretning.

Når jeg sier dette, er det ikke fordi jeg anklager trygdede for å spekulere i hva som er mest lønnsomt. Dette er mest et spørsmål om trygghet. Når en trygdet vil ut i arbeid – og vi vet det er mange som nettopp vil det – er det viktig at sikkerheten ikke forsvinner. Mange er engstelige for hva som skjer dersom han/hun ikke lykkes i arbeidslivet. Alle som går fra trygd til arbeid, bør i en periode ha trygdeytelsen å falle tilbake på dersom de ikke makter å stå i den nye jobben.

Statistikk fra NAV viser at andelen sykmeldte og uføretrygdete er høyest i områder av landet med liten etterspørsel etter arbeidskraft, og gjerne i kommuner og områder som har hatt en ensidig næringsstruktur, ofte med én stor og dominerende industribedrift. I min egen kommune, Sarpsborg, viser tallene at det var dobbelt så mange uføretrygdete som stemte på Høyre ved siste valg – over 15 pst. av befolkningen i arbeidsfør alder, altså gruppen 18–67 år, ca. 5 000 mennesker. Det må nok derfor kunne slås fast at en del av våre velferdsordninger skjuler en reell arbeidsledighet.

Jeg ser frem til at Regjeringen kommer til Stortinget med den veldig viktige saken om hvordan uføretrygden i årene fremover skal reformeres. Det blir en veldig viktig og spennende sak, som jeg håper kan invitere til en reflektert debatt om et utrolig komplekst og vanskelig spørsmål, og som vil bety veldig mye for velferdssamfunnets utvikling i årene fremover.

T h o r b j ø r n J a g l a n d hadde her gjeninntatt presidentplassen.

Åse Gunhild Woie Duesund (KrF) [14:04:54]: I interpellasjonsteksten tar representanten Kenneth Svendsen opp det tilsynelatende paradokset at et land med verdens beste velferdsordninger i både samfunnsliv og arbeidsliv likevel har så høy andel personer i yrkesaktiv alder som

mottar uførepensjon. Det er også et tilsynelatende paradoks at på tross av aktiv arbeidsmarkedspolitikk og en rekke tiltak for å få uføre tilbake til arbeidslivet er det slik at relativt få vender tilbake fra selv en midlertidig eller tidsbegrenset uførestønad til arbeidslivet.

Uførepensjonsutvalget blir referert til i interpellasjonen. I denne sal vil vi nok være mest opptatt av de konkrete forslagene til utvalget, og da særlig de forslagene som vil bli gjentatt av Regjeringen. Men utvalget har også levert en analyse av årsakene til den såkalte uføretilgangen. Denne analysen er det relevant å vurdere, for tiltakene for å begrense uføretilgangen bør nødvendigvis rettes mot årsakene til at folk faktisk går fra arbeidsliv til uførestønad.

Medisinske årsaker er den viktigste grunnen til at uførestønad gis. Men Uførepensjonsutvalget peker på at dette neppe kan forklare endringen i, eller veksten i, antall søknader. Folks alminnelige helsetilstand er bedre enn noensinne. Endringer i arbeidsmiljøet kan heller ikke forklare det – vi har, som interpellanten nevner, et strengt arbeidsmiljølovverk, som har bidratt til at sikkerheten på norske arbeidsplasser er blitt bedre, ikke verre.

Men utvalget peker på at en betydelig del av veksten kan forklares med at arbeidsstyrken er blitt eldre. Det er i seg selv ikke noen automatisk grunn til økt omfang av uførhet i medisinsk forstand, men utvalget mer enn antyder at uførehyppigheten egentlig er en indikator på at ren og skjær aldersdiskriminering har et betydelig omfang i næringslivet. I tillegg peker utvalget på at mindre stabile familieforhold og kulturelle forhold, som mindre lojalitet overfor storsamfunnet, også kan forklare noe av veksten. Utvalget viser også til at økonomiske faktorer som pensjonsytelse kan ha en innvirkning.

Vi vil få rikelig anledning til å diskutere utformingen av det framtidige uførepensjonssystemet senere. Jeg skal ikke foregripe diskusjonen her. Også på dette feltet er det viktig å bevare hovedtanken med pensjonsreformen, at arbeid skal lønne seg. Men samtidig vil vi alle, i hvert fall Kristelig Folkeparti, protestere på et samfunn der personer som faktisk er uføre, skal bli en økonomisk underklasse. Enkeltmenneskets verdighet skal gjenspeiles i velferdsordningene også i framtiden.

Men jeg synes det er interessant at utvalget så klart peker på verdier – på menneskesyn og samfunnssyn – i arbeidsliv og i samfunnsliv som så viktige forklaringsfaktorer. Derfor vil jeg advare mot en ensidig vektlegging av økonomiske forklaringsfaktorer og en ensidig vektlegging av såkalte rasjonelle økonomiske tiltak innenfor pensjonssystemet for å snu utviklingen. Det er kampen mot den skjulte aldersdiskrimineringen, mot presset til uførepensjonering av de eldste arbeidstakerne som virkemiddel i nedbemanningsprosesser, som må fortsette, og forsterkes. Både uførepensjonsordningen og AFP-ordningen er viktige velferdsgoder. Men vi må være observante på at slike ordninger kan danne eller forsterke diskriminerende holdninger til eldre arbeidstakere i arbeidslivet generelt.

Når vi i nær framtid skal behandle den framtidige utformingen av disse to ordningene, må sammenhengen mellom utforming og holdningsdannelse i arbeidslivet få en mer framskutt plass enn den har fått til nå. Jeg ser fram

til å fortsette med å konkretisere innholdet i dette ytterligere når disse to store sakene kommer til Stortinget.

Dagfinn Sundsbø (Sp) [14:09:33]: Representanten Svendsen reiser et viktig tema som vi skal diskutere mange ganger framover i denne salen. Men det er viktig at vi øyensynlig er enige om en hovedlinje, at arbeidslinjen skal gjelde i velferdspolitikken. Det må gis anledning til å komme i arbeid. Å bruke sin arbeidsevne, på heltid eller deltid, er et gode for den enkelte og et mål for den velferdspolitikken som vi skal levere som politikere. Så er jeg mer i tvil om vi er enige om hvilke virkemidler som skal til, for å hjelpe den enkelte og for å nå de politiske mål vi har satt. Jeg synes nok representanten Svendsen gjør målet om flere i arbeid til et ansvar for den enkelte i større grad enn jeg er redd det er grunnlag for.

I likhet med representanten Svendsen leste jeg også Aftenposten i dag, som har en instruktiv artikkel om funksjonshemmedes situasjon. En undersøkelse som Statistisk sentralbyrå har gjennomført, viser, slik det ble nevnt, at det er 50 000 av 271 000 funksjonshemmede som ønsket seg ut i arbeid. Jeg leste også hva som ble sagt av direktøren for Nasjonalt dokumentasjonssenter for personer med nedsatt funksjonsevne: Vi må ikke bare kvalifisere arbeidssøkeren, men også arbeidsgiversiden må kvalifiseres.

Statsråden viste til IA-avtalen og den positive utvikling som vi nå ser som følge av den avtalen som vi inngikk i fjor. Men så vet vi alle at IA-avtalens mål om flere funksjonshemmede i arbeid, som er et av de tre hovedmålene, på ingen måte kan sies å være etterlevd og oppfylt gjennom det arbeidet som skjer. Jeg tror vi må sette et søkelys på arbeidslivets evne til å leve opp til de mål det selv har vært med på å nedfelle i forpliktende avtaler mellom arbeidsgiver- og arbeidstakersiden og myndighetene. Det må skje noe på den siden også fra arbeidslivets side.

Så er jeg også veldig glad for den understrekingen av NAVs ansvar som statsråden hadde i sitt innlegg. Jeg, og også de funksjonshemmedes organisasjoner, mener at for mange som oppsøker NAV, blir hjulpet over på trygd istedenfor det de kom for, nemlig å få hjelp til å komme seg ut i arbeidslivet. Det er for enkelt for myndighetene å vise til at det beste for deg er kanskje trygd. Det er altfor mange som møter det som alternativ når de ber om hjelp til å komme over i arbeid. Det er en kjempeutfordring for det arbeidet vi skal få ut av en omorganisert velferdsetat. Det er en kjempeutfordring for det arbeidet som stat og kommune skal gjøre framover – etter hvert som vi etablerer NAV-kontorene.

Jeg forstår at statsråden har tenkt å ha et klart blikk, et sterkt blikk, rettet mot hvordan en klarer å oppnå de målsettingene vi har, om at arbeidslinjen i større grad skal prege velferdspolitikken. Men så vil jeg også understreke at vi skal ha en arbeidslinje som skal prege velferdspolitikken, men som ikke skal gå ut på at vi skal strupe velferdsordningene for den enkelte. Som representanten fra Kristelig Folkeparti er jeg nervøs dersom det vi gjør, er å gå løs på sykepengeordningene og på trygdeordningene for på den måten å presse folk ut i et arbeidsliv som ikke

spør etter den arbeidskraften. Det betyr at det blir svært dårlige vilkår å komme ut i arbeidslivet på. Vi har så mye ugjørt når det gjelder å bruke våre egne offentlige ordninger, når det gjelder å få et arbeidsliv som viser dynamikk på dette området, at vi må peke på det før vi retter et kritisk blikk mot den enkelte som gjerne vil, men som ikke får den assistanse som en ønsker.

André N. Skjelstad (V) [14:14:05]: Det er et stort tema som interpellanten tar opp, altfor stort til at et kort innlegg kan berøre alle problemstillingene, men jeg vil trekke fram noen av de viktigste, slik som Venstre ser det.

Det er helt riktig at vi har sjenerøse velferdsordninger i Norge sammenlignet med andre land. Det er det viktig å si noe om, siden fokuset i denne salen stort sett har vært problemfiksert. Samtidig har vi mange mennesker som står utenfor arbeidslivet og en vekst i antall uføre, spesielt blant unge, som er bekymringsfull. Vi har et høyt sykefravær for folk med muskel- og skjelettsykdommer. Her er det mulig å gjøre mer ved å forebygge skader på den enkelte arbeidsplass, og gi særlig kvinner i omsorgsykker mulighet til å arbeide i mer fleksible turnuser.

Så kan man spørre seg hva det er som er grunnen til særlig økningen i antallet som står utenfor arbeidslivet. Venstre tror det er mange individuelle grunner til at folk står utenfor arbeidslivet, men det finnes noen grupper som i større grad enn andre ikke kommer seg inn. Det finnes mange unge gutter som i altfor ung alder havner på uførepensjon. I forrige generasjon var det mulig for dem som var skoleleie, å ta seg en tur til sjøs, eller gå i lære i andre praktiske yrker. I dag skal alle gjennom den samme teori-mølla, og det er svært ødeleggende for dem som er mer praktisk anlagt.

Det er mennesker med ulike funksjonsnedsettelse som ikke kommer seg inn, fordi en rekke forhold i arbeidslivet hindrer dem.

Det er ikke alle forhold ved arbeidslivet som lar seg lovregulere, men problemet med fysisk tilgjengelighet er et område hvor Venstre har tro på at lovverket kan gjøre en forskjell. Det hjelper ikke for en funksjonshemmet å skaffe seg arbeid hvis det er umulig å komme seg dit, det er vanskelig å finne fram fordi heisen ikke har blindeskrift eller etasjeteller, eller det ikke finnes en mulighet for å komme seg inn i selve bygget.

Så er det også forhold ved selve arbeidslivet som er problematiske i dag. Hvor mange steder kan vi vise til der psykisk utviklingshemmede f.eks. arbeider med postombæring eller andre oppgaver knyttet til forefallende arbeid? Vårt arbeidsliv er blitt så strømlinjeformet at det i liten grad tar inn dem som ikke er strømlinjeformet.

Som flere har nevnt her i dag, må de som er innenfor arbeidslivet, helst yte opptil 130 pst. Det står mange utenfor med innvandrerbakgrunn, som fortsatt ikke blir innkalt til intervju fordi de har feil navn. Det står kvinner og menn utenfor med feil alder. Nå tror Venstre at arbeidsgivere blir tvunget, enten de vil eller ikke, til å ta inn folk, fordi mangelen på arbeidskraft begynner å bli så stor, og er bare økende. Venstre er positiv til at alle som skal få

folk ut i arbeidslivet, fokuserer på hva mennesker kan, og kan være i stand til, i stedet for hva de ikke kan.

Velferdstilbudene må alltid bygge på respekt for det enkelte menneskets integritet, og i størst mulig grad tilpasses den enkeltes ønsker og behov. Jeg tror at ordningen med tidsbestemt lønnstilskudd, både for å sikre dem som er i ferd med å falle ut av arbeidsmarkedet på grunn av sykdom eller av andre årsaker, og for å gi mer fleksible muligheter til dem som er ute av arbeidsmarkedet, er et positivt tiltak.

En rekke urovekkende undersøkelser har pekt på at arbeidsgivere og ledere i praksis i altfor liten grad ansetter folk med minoritetsbakgrunn eller funksjonsnedsettelse. Jeg tror vi aldri vil komme dette til livs bare gjennom lovgivning. Her må det holdningsendringer til hos den enkelte arbeidsgiver. Arbeidsgivere kjenner tvil ved å skulle ta sjansen på å ansette en person med innvandrerbakgrunn eller funksjonsnedsettelse. Vi ønsker alle at det skal være annerledes, men Venstre tror at andre virkemidler enn bare lovverk må til. Her må i større grad holdningskampanjer brukes.

Vi må ikke glemme at den generelle politikken for å skape nye arbeidsplasser er et viktig bidrag for at utestengte fra arbeidslivet skal komme inn på arbeidsmarkedet. Gjennom en bedre politikk for gründere, et nytt syn på etablerere og enklere regler for nye bedrifter kan mange nye arbeidsplasser oppstå – også for dem som i dag har problemer med å komme inn. I tillegg må det stilles strengere krav til at alle bygg må tilrettelegges, gjennom universell utforming.

Per Rune Henriksen (A) [14:18:40]: Årsakene til at folk blir uføretrygdet, er mange og sammensatte. I NOU 2007:4, om ny uførestønad, finner vi dokumentasjon på at yrkesdeltakelsen i aldersgruppen 50–64 år gjennomgående er høyere i Norge enn i mange andre sammenliknbare OECD-land. Vi har flere uføretrygdete i denne aldersgruppen, mens i andre land går de som er ute av arbeidslivet, i større grad over til ordinær pensjon, arbeidsledighet eller andre løsninger – som det står, uspesifisert, i statistikken. Det betyr at vi har en uførestønad som i stor grad fanger opp dem som av en eller annen grunn faller utenfor arbeidslivet, og slik sett kan vi antakelig si at det er et sikkerhetsnett som fungerer. Utviklingen i andre land som har svakere faglige rettigheter, svakere arbeidsmiljølovgivning og svakere velferdssystemer enn Norge, er faktisk mer dramatisk enn i Norge når det gjelder yrkesdeltakelsen for eldre arbeidstakere.

Det er likevel nødvendig at vi fokuserer på hvordan vi kan sørge for at folk holder lenger ut i jobben sin. Arbeidsmiljø og jobbsikkerhet er forhold som har stor innvirkning på risikoen for å bli uføretrygdet. La oss ta verkstedindustrien som eksempel. Det er hevet over enhver tvil at det er en slitsom bransje, med tungt fysisk arbeid, høye krav til tempo og yteevne, gjerne kombinert med jobbsikkerheten svinger sterkt med konjunktorene. På Aker Stord har det i perioden 1998–2007 vært 163 personer som har gått av med en eller annen form for pensjon. 60 pst. har gått av med avtalefestet pensjon, 2 pst. – 2 pst.!

– har stått til de er 67 år, og hele 38 pst. har blitt uføretrygdet.

I rapporten «Arbeid, velferd og samfunn 2006», som er utgitt av NAV, påviser Knut Røed fra Frischsenteret at nedbemannings- og omstillingsprosesser øker sannsynligheten for at ansatte blir uføretrygdet. Deler av kostnadene ved omstillinger og nedbemanninger veltes over på samfunnet. Sterke fagforeninger som bidrar til et systematisk og godt helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid og skånsomme omstillingsprosesser, blir viktige bidragsytere i arbeidet med å redusere tilgangen på uføretrygdede.

Med andre ord trenger vi mer av Arbeiderpartiets og mindre av Fremskrittspartiets politikk i arbeidslivet. Fremskrittspartiet er konsekvente motstandere av det lov- og avtaleverk som gir fagbevegelsen styrke og rett til å framforhandle godt arbeidsmiljø og god jobbsikkerhet for sine medlemmer. Det er derfor grunnlag for å hevde at Fremskrittspartiets arbeidslivspolitikken vil føre til at flere faller utenfor arbeidslivet enn i dag. Spørsmålet blir om de med Fremskrittspartiets politikk vil ha et sikkerhetsnett som fanger dem opp.

Kenneth Svendsen (FrP) [14:22:09]: Først vil jeg takke for debatten.

Så vil jeg gå litt igjennom det som er blitt sagt her. Blant annet vil jeg gå inn på det som representanten Lise Christoffersen sa, at Fremskrittspartiet i sitt forslag til statsbudsjett har lagt fram forslag om at det skal være en medisinsk begrunnelse. Det er helt korrekt, og det er faktisk det som står i loven i dag også, selv om det har sklidd litt ut. Det står i folketrygdloven § 12-6:

«Sosiale eller økonomiske problemer gir ikke rett til ytelse etter dette kapitlet.

Den medisinske lidelsen må ha medført en varig funksjonsnedsettelse av en slik art og grad at den utgjør hovedårsaken til nedsettelsen av inntektsevnen/arbeidsevnen.»

Det må være et dilemma også for Arbeiderpartiets Lise Christoffersen og Per Rune Henriksen at vi har to ganger høyere avskalling til uføretrygd i Norge enn i andre OECD-land. Det har vi altså selv om vi har alle disse gode ordningene som er laget nettopp for at man ikke skal få den arbeidsbelastningen etter arbeidsmiljøloven som representanten Henriksen viste til i stad.

Så sa Lise Christoffersen at hun har liten grunn til å bruke pisk og stille krav til arbeidstakere. Det er det stikk motsatte når det gjelder avgifter. Når det f.eks. gjelder miljøavgifter, er det ikke snakk om at man skal stille noen gulrot til disposisjon – på det området er det kun pisk som gjelder, for det er inntekt til staten.

Statsråden har sagt at sosialhjelpsmottakere må stå opp om mårra'n, noe som vi er enige om. Jeg tror ikke at statsråden sa det for å mistenkeliggjøre noen, jeg tror faktisk han sa det for å hjelpe disse personene til å få et bedre liv, gjennom å stille krav. Jeg håper at statsråden er med på å stille krav også til uføretrygdede – ikke på grunn av at man skal mistenkeliggjøre dem, eller være slem på noen måte, men det er faktisk sånn at det skjer mange forand-

ringer i samfunnet. Det er mange yrker – representanten Henriksen var inne på industriarbeidsplasser – som var tunge yrker før. I dag er de tunge yrkene innenfor omsorgsyrkene. Det foregår en stadig forandring. Det kommer nye yrker, og det er nye måter å arbeide på. Derfor bør det stilles krav om at det skal være en jevnlig gjennomgang av uføregraden.

Fremskrittspartiet har i finansinnstillingen fremmet følgende forslag, som jeg også skal komme tilbake til i debatten på torsdag:

«Stortinget ber Regjeringen sørge for at NAV innfører individuell plan for alle mottakere av uføreytelser som har en mulig restarbeidsevne.»

Og:

«Stortinget ber Regjeringen sørge for at uførepensjon/tidsbegrenset uførestønad tildeles utelukkende på medisinske kriterier.»

Og videre:

«Stortinget ber Regjeringen innføre en ordning der alle som mottar uføreytelser, både permanente og midlertidige, etterprøves minst hvert 4. år.»

Jeg håper statsråden tar det med seg. Jeg skal ikke fortelle til noen at det opprinnelig var Fremskrittspartiets forslag, hvis han legger dem fram senere.

Statsråd Bjarne Håkon Hanssen [14:25:29]: Jeg tar det med meg.

Men uansett, når vi skal vurdere problemstillingen om hvor det nå er vi skal sette inn støtet, hvor det er vi først og fremst skal satse, for det vil alltid være en prioritering hvor vi først og fremst skal bruke de ressursene vi har, tror jeg vi må erkjenne at det er en betydelig enklere – ikke enkel, men altså enklere – oppgave å forsøke å begrense tilgangen på nye uføretrygdede enn det er å få folk som har blitt uføretrygdet, tilbake i jobb.

Derfor er min hovedinnfallsvinkel til den utfordringen som representanten Svendsen tar opp i sin interpellasjon, ikke å avvise den fokuseringen som representanten Svendsen har på å få uførepensjonister tilbake i jobb, men innfallsvinkelen min vil i mye sterkere grad være å fokusere på tiltak for å begrense tilgangen. For jeg tror at det er enklere enn det andre.

Jeg er enig med representanten Svendsen i at situasjonen på arbeidsmarkedet er såpass ny at det er veldig viktig med informasjon ut til de uføretrygdede også. Det er viktig at folk er klar over at hvis man prøver seg i arbeidslivet, betyr ikke det at man må starte på nytt igjen for å få uføretrygd, dersom det ikke går. Man kan få tilbake trygden hvis man har prøvd og det ikke gikk.

Man må få ut massiv informasjon om det nye varige lønnstilskuddet, som kan bli et veldig effektivt og viktig virkemiddel, for jeg tror det er mange uføretrygdede som har lyst til å gå til arbeidsgiveren sin og si at de har en arbeidsevne, men den varierer litt – en uke er den ganske stor, neste uke er den ikke like stor. Man kan få et varig lønnstilskudd som tar høyde for at det svinger litt i arbeidsevne, og det varige lønnstilskuddet tar høyde for at arbeidsinnsatsen kan variere litt fra uke til uke, fra måned til måned i løpet av året. Man kan få et varig lønnstilskudd

som gjør at arbeidsgiveren får kompensasjon for det og den trygdede får sin tariff lønn.

Så vi gjør nye ting med nye virkemidler også overfor dem som er uføretrygdet. Men hvis vi skal prioritere knappe ressurser, som det alltid vil være snakk om her, tror jeg mer på tiltak for å forhindre tilvekst enn på det andre.

Presidenten: Debatten i sak nr. 4 er dermed over.

Etter at det var ringt til votering, uttalte

presidenten: Stortinget skal nå votere i sakene nr. 1, 2 og 3.

Votering i sak nr. 1

Presidenten: Jan Petersen har bedt om ordet til stemmeforklaring.

Jan Petersen (H) [14:36:04]: Bare for ordens skyld: Det er jo litt ulik praksis for hva man gjør når det et parti har varslet i finansinnstillingen, avviker fra det man stemmer over når det kommer til fagbudsjettene. Høyre, og også Kristelig Folkeparti og Venstre, har kommet til at det i dag ikke vil være naturlig å stemme imot innstillingen fra komiteen. Fremskrittspartiet vil, så vidt jeg vet, vurde det annerledes. Det vil sikkert presidenten opplyse om.

Komiteen hadde innstilt:

Dette betyr ikke at Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre med hver sine standpunkter mener noe annet enn det som stod i finansinnstillingen, men det var altså ikke naturlig å dra det til å stemme imot selve innstillingen i dag.

Presidenten: Under debatten har Per Ove Width satt fram tre forslag på vegne av Fremskrittspartiet.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen utrede mulighetene for delt innkjøp av nye kampfly, og ber Regjeringen utrede konsekvensene ved split-buy-forhold til de nå aktuelle leverandører av nye kampfly.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen likestille utviklingskontraktene mellom Norge og de tre prosjektene JSF, Eurofighter og JAS/Gripen, økonomisk og politisk.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen utrede en tilstandsrapport på dagens Orion-fly. Stortinget ber Regjeringen fremlegge for Stortinget en plan for anskaffelse av tilsvarende kapasitet.»

V o t e r i n g :

Forslagene fra Fremskrittspartiet ble med 82 mot 24 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 14.37.12)

Rammeområde 8 (Forsvar)

I

På statsbudsjettet for 2008 bevilges under:

Kap.	Post	Formål	Kroner	Kroner
U t g i f t e r				
42		Forsvarets ombudsmannsnemnd		
	1	Driftsutgifter	4 800 000	
451		Samfunnssikkerhet og beredskap		
	1	Driftsutgifter	505 344 000	
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	2 339 000	
	70	Overføringer til private	4 700 000	
1700		Forsvarsdepartementet		
	1	Driftsutgifter	319 113 000	
	73	Forskning og utvikling, <i>kan overføres</i>	14 273 000	
1710		Forsvarsbygg og nybygg og nyanlegg		
	24	Driftsresultat	-511 000 000	
	47	Nybygg og nyanlegg, <i>kan overføres</i>	1 500 000 000	
1716		Forsvarets forskningsinstitutt		
	51	Tilskudd til Forsvarets forskningsinstitutt	150 191 000	

Kap.	Post	Formål	Kroner	Kroner
1719		Fellesutgifter og tilskudd til foretak under Forsvarsdepartementet		
	1	Driftsutgifter	360 594 000	
	43	Til disposisjon for Forsvarsdepartementet	18 000 000	
	71	Overføringer til andre, <i>kan overføres</i>	57 202 000	
	78	Norges tilskudd til NATOs driftsbudsjett, <i>kan overføres</i>	175 000 000	
1720		Felles ledelse og kommandoapparat		
	1	Driftsutgifter	1 620 280 000	
	50	Overføringer Statens Pensjonskasse, <i>kan overføres</i>	208 000 000	
	70	Renter låneordningen, <i>kan overføres</i>	6 000 000	
1723		Nasjonal sikkerhetsmyndighet		
	1	Driftsutgifter	103 900 000	
1725		Fellesinstitusjoner og -utgifter under Forsvarsstaben		
	1	Driftsutgifter	2 174 458 000	
1731		Hæren		
	1	Driftsutgifter	3 967 421 000	
1732		Sjøforsvaret		
	1	Driftsutgifter	2 846 940 000	
1733		Luftforsvaret		
	1	Driftsutgifter	3 406 254 000	
1734		Heimevernet		
	1	Driftsutgifter	1 082 867 000	
1735		Etterretningstjenesten		
	21	Spesielle driftsutgifter	834 347 000	
1740		Forsvarets logistikkorganisasjon		
	1	Driftsutgifter	2 500 807 000	
1760		Nyanskaffelser av materiell og nybygg og nyanlegg		
	1	Driftsutgifter, <i>kan nyttes under kap. 1760 post 45</i>	881 255 000	
	44	Fellesfinansierte bygge- og anleggsarbeider, nasjonal-finansiert andel, <i>kan overføres</i>	10 000 000	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	7 693 293 000	
	48	Fellesfinansierte bygge- og anleggsarbeider, felles-finansiert andel, <i>kan overføres</i>	260 000 000	
	75	Fellesfinansierte bygge- og anleggsarbeider, Norges tilskudd til NATOs investeringsprogram for sikkerhet, <i>kan overføres, kan nyttes under kap. 1760 post 44</i>	10 000 000	
1790		Kystvakten		
	1	Driftsutgifter	842 563 000	
1791		Redningshelikoptertjenesten		
	1	Driftsutgifter	31 835 000	
1792		Norske styrker i utlandet		
	1	Driftsutgifter	732 090 000	

Kap.	Post	Formål	Kroner	Kroner
1795		Kulturelle og allmenntilgittige formål		
	1	Driftsutgifter	223 589 000	
	60	Tilskudd til kommuner, <i>kan overføres</i>	19 500 000	
	72	Overføringer til andre	1 400 000	
		Totale utgifter		32 057 355 000
I n n t e k t e r				
3451		Samfunnsikkerhet og beredskap		
	1	Gebyrer	109 977 000	
	3	Diverse inntekter	26 251 000	
4700		Forsvarsdepartementet		
	1	Diverse inntekter	200 000	
4710		Forsvarsbygg og nybygg og nyanlegg		
	47	Salg av eiendom	152 000 000	
4720		Felles ledelse og kommandoapparat		
	1	Driftsinntekter	2 216 000	
	70	Renter låneordning	202 000	
4723		Nasjonale sikkerhetsmyndighet		
	1	Driftsinntekter	2 700 000	
4725		Fellesinstitusjoner og -inntekter under Forsvarsstaben		
	1	Driftsinntekter	39 677 000	
4731		Hæren		
	1	Driftsinntekter	3 465 000	
4732		Sjøforsvaret		
	1	Driftsinntekter	23 140 000	
4733		Luftforsvaret		
	1	Driftsinntekter	58 180 000	
4734		Heimevernet		
	1	Driftsinntekter	1 796 000	
4740		Forsvarets logistikkorganisasjon		
	1	Driftsinntekter	225 244 000	
4760		Nyanskaffelser av materiell og nybygg og nyanlegg		
	48	Fellesfinansierte bygge- og anleggsinntekter	273 230 000	
4790		Kystvakten		
	1	Driftsinntekter	375 000	
4792		Norske styrker i utlandet		
	1	Driftsinntekter	10 124 000	
4795		Kulturelle og allmenntilgittige formål		
	1	Driftsinntekter	2 316 000	
4799		Militære bøter		
	86	Militære bøter	500 000	
		Totale inntekter		931 593 000

II

Merinntektsfullmakter

Stortinget samtykker i at Justis- og politidepartementet i 2008 kan:

1. overskride bevilgningen under kap. 451 Samfunnssikkerhet og beredskap post 1 mot tilsvarende merinntekter under kap 3451 postene 3 og 6.
2. overskride bevilgningen under kap. 451 Samfunnssikkerhet og beredskap, post 1 Driftsutgifter, med inntil 75 pst. av inntekter ved salg av sivilforsvarsanlegg. Inntekter inntektsføres under kap. 3451 Samfunnssikkerhet og beredskap, post 40 Salg av eiendom mv.

III

Nettobudsjettering

Stortinget samtykker i at Justis- og politidepartementet i 2008 kan trekke salgsomkostninger ved salg av faste eiendommer fra salgsinntekter før det overskytende inntektsføres under kap. 3451 Samfunnssikkerhet og beredskap, post 40 Salg av eiendom mv.

IV

Avhending av sivilforsvarsanlegg

Stortinget samtykker i at Justis- og politidepartementet i 2008 kan overdra sivilforsvarsanlegg til en verdi av inn-

til 100 000 kroner vederlagsfritt eller til underpris når særlige grunner foreligger.

V

Merinntektsfullmakter

Stortinget samtykker i at Forsvarsdepartementet i 2008 kan:

1. benytte alle merinntekter til å overskride enhver utgiftsbevilgning under Forsvarsdepartementet, med følgende unntak:
 - a. inntekter fra militære bøter kan ikke benyttes som grunnlag for overskridelse.
 - b. inntekter ved salg av større materiell kan benyttes med inntil 75 pst. til overskridelse av bevilgningen under kap. 1760 Nyanskaffelser av materiell og nybygg og nyanlegg, post 45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold.
2. ta med ubrukte merinntekter ved utregning av overførbart beløp.

VI

Bestillingsfullmakter

Stortinget samtykker i at Forsvarsdepartementet i 2008 kan:

1. foreta bestillinger ut over gitte bevilgninger, men slik at samlet ramme for nye bestillinger og gammelt ansvar ikke overstiger følgende beløp:

Kap.	Post	Betegnelse	Samlet ramme
1725		Fellesinstitusjoner og -utgifter under Forsvarsstaben	
	1	Driftsutgifter	80 mill. kroner
1731		Hæren	
	1	Driftsutgifter	900 mill. kroner
1732		Sjøforsvaret	
	1	Driftsutgifter	800 mill. kroner
1733		Luftforsvaret	
	1	Driftsutgifter	1 600 mill. kroner
1734		Heimevernet	
	1	Driftsutgifter	300 mill. kroner
1740		Forsvarets logistikkorganisasjon	
	1	Driftsutgifter	300 mill. kroner
1760		Nyanskaffelser av materiell og nybygg og nyanlegg	
	1	Driftsutgifter	125 mill. kroner
	44	Fellesfinansierte bygge- og anleggsarbeider, nasjonalfinansiert andel	100 mill. kroner
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold	24 000 mill. kroner
	48	Fellesfinansierte bygge- og anleggsarbeider, fellesfinansiert andel	150 mill. kroner
	75	Fellesfinansierte bygge- og anleggsarbeider, Norges tilskudd til NATOs investeringsprogram for sikkerhet	150 mill. kroner
1790		Kystvakten	
	1	Driftsutgifter	5 000 mill. kroner
1791		Redningshelikoptertjenesten	
	1	Driftsutgifter	90 mill. kroner
1792		Norske styrker i utlandet	
	1	Driftsutgifter	100 mill. kroner

2. gi Forsvarets forskningsinstitutt fullmakt til å ha økonomiske forpliktelser på inntil 60 mill. kroner ut over det som dekkes av egne avsetninger.

VII

Tilsagnsfullmakt

Stortinget samtykker i at Forsvarsdepartementet i 2008 kan gi tilsagn om økonomisk støtte utover bevilgningen, men slik at samlet ramme for nye tilsagn og gammelt ansvar ikke overstiger følgende beløp:

Kap.	Post	Betegnelse	Samlet ramme
1700		Forsvarsdepartementet	
	73	Forskning og utvikling	10 mill. kroner

VIII

Nettobudsjettering av salgsomkostninger

Stortinget samtykker i at Forsvarsdepartementet i 2008 kan trekke salgsomkostninger ved salg av materiell og fast eiendom fra salgsinntekter før det overskytende inntektsføres under kap. 4760 Nyanskaffelser av materiell og nybygg og nyanlegg, post 45 Store nyanskaffelser og kap. 4710 Forsvarsbygg og nybygg og nyanlegg, post 47 Salg av eiendom.

IX

Organisasjon og verneplikt

Stortinget samtykker i at:

1. Forsvarsdepartementet i 2008 kan fastsette Forsvarets organisasjon slik det går frem av redegjørelsen i St.prp. nr. 1 (2007-2008).
2. Forsvarsdepartementet i 2008 kan fastsette lengden på førstegangstjenesten, repetisjonstjenesten og heimevernstjenesten slik det går frem av St.prp. nr. 1 (2007-2008).
3. Forsvarsdepartementet i 2008 kan gi øvrige bestemmelser slik det går frem av St.prp. nr. 1 (2007-2008).
4. Forsvarsdepartementet i 2008 kan verve personell innenfor rammen av de foreslåtte bevilgninger.
5. tidspunkt for yrkestilsetting etter gjennomført og bestått 3-årig grunnleggende offisersutdanning endres slik det går frem av St.prp. nr. 1 (2007-2008).
6. enheter oppsatt med frivillige heimevernssoldater kan overføres til forsvarsgrener eller fellesinstitusjoner, og nyttes i operasjoner i utlandet.

X

Investeringsfullmakter

Stortinget samtykker i at Forsvarsdepartementet i 2008 kan:

1. starte opp nye investeringsprosjekter, herunder større bygg- og eiendomsprosjekter, som presentert under Nye prosjekter i St.prp. nr. 1 (2007-2008), innenfor de kostnadsrammer som er anført i St.prp. nr. 1 (2007-2008).
2. endre tidligere godkjente prosjekter som anført i St.prp. nr. 1 (2007-2008), herunder endrede kostnadsrammer.
3. starte opp og gjennomføre materiellinvesteringer av lavere kategori, samt byggeprosjekter med en nasjonal andel som ikke overstiger 100 mill. kroner.

4. nytte bevilgningen på den enkelte investeringspost, hhv. post 44, 45, 47 og 48 fritt mellom formål, bygg- og eiendoms kategorier, anskaffelser og prosjekter som presentert i St.prp. nr. 1 (2007-2008).
5. gjennomføre konsept- og definisjonsfasen av planlagte materiellanskaffelser.
6. igangsette prosjektering av byggeprosjekter med en samlet utgift tilsvarende 5 pst. av bevilgningen på de respektive poster.

XI

Fullmakter vedrørende fast eiendom

Stortinget samtykker i at Forsvarsdepartementet i 2008 kan:

1. avhende fast eiendom uansett verdi til markedspris når det ikke foreligger annet statlig behov for eiendommen. Eiendommene skal normalt legges ut for salg i markedet, men kan selges direkte til fylkeskommuner eller kommuner til markedspris, innenfor EØS-avtalens bestemmelser. Dersom eiendommene er aktuelle for friluftsf- eller kulturformål, kan de selges på samme vilkår til Statskog SF hvis ikke fylkeskommuner eller kommuner ønsker å kjøpe eiendommene.
2. avhende fast eiendom til en verdi av inntil 100 000 kroner lagsfritt eller til underpris når særlige grunner foreligger.

Presidenten: Fremskrittspartiet har varslet at de ønsker å stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble bifalt med 82 mot 24 stemmer.
(Voteringsutskrift kl. 14.37.37)

Votering i sak nr. 2

Presidenten: Under debatten har Per Ove Width satt fram et forslag på vegne av Fremskrittspartiet.

Komiteen hadde innstilt:

I

I statsbudsjettet for 2007 blir det gjort følgende endringer:

Kap.	Post	Formål	Kroner
U t g i f t e r			
1700		Forsvarsdepartementet	
	1	Driftsutgifter, v e r t r e d u s e r t med frå kr 323 690 000 til kr 320 799 000	2 891 000
1719		Fellesutgifter og tilskott til foretak under Forsvarsdepartementet	
	1	Driftsutgifter, v e r t r e d u s e r t med frå kr 384 523 000 til kr 361 403 000	23 120 000
	43	Til disposisjon for Forsvarsdepartementet, v e r t r e d u s e r t med frå kr 20 000 000 til kr 9 779 000	10 221 000
1720		Felles leiings- og kommandoapparat	
	1	Driftsutgifter, v e r t r e d u s e r t med frå kr 2 057 475 000 til kr 2 014 607 000	42 868 000
	50	Overføringer til Statens Pensjonskasse, <i>kan overføres</i> , v e r t r e d u s e r t med frå kr 237 400 000 til kr 224 400 000	13 000 000
	70	Renter låneordning, <i>kan overføres</i> , v e r t r e d u s e r t m e d frå kr 6 000 000 til kr 3 000 000	3 000 000
1723		Nasjonal sikkerhetsmyndighet	
	1	Driftsutgifter, v e r t a u k a med frå kr 103 167 000 til kr 106 087 000	2 920 000
1725		Fellesinstitusjonar og -utgifter under Forsvarsstaben	
	1	Driftsutgifter, v e r t a u k a med frå kr 2 087 782 000 til kr 2 151 178 000	63 396 000
1731		Hæren	
	1	Driftsutgifter, v e r t r e d u s e r t med frå kr 3 786 008 000 til kr 3 765 002 000	21 006 000
1732		Sjøforsvaret	
	1	Driftsutgifter, v e r t a u k a med frå kr 2 687 953 000 til kr 2 713 490 000	25 537 000
1733		Luftforsvaret	
	1	Driftsutgifter, v e r t r e d u s e r t med frå kr 3 380 741 000 til kr 3 363 654 000	17 087 000
1734		Heimevernet	
	1	Driftsutgifter, v e r t a u k a med frå kr 1 066 269 000 til kr 1 066 328 000	59 000
1735		Etterretningstenesta	
	21	Spesielle driftsutgifter, v e r t r e d u s e r t med frå kr 829 103 000 til kr 809 103 000	20 000 000
1740		Forsvarets logistikkorganisasjon	
	1	Driftsutgifter, v e r t a u k a med frå kr 2 632 508 000 til kr 2 938 647 000	306 139 000
1760		Nyskaffing av materiell og nye bygg og anlegg	
	1	Driftsutgifter, <i>kan nyttast under kap. 1760 post 45</i> , v e r t r e d u s e r t med frå kr 810 590 000 til kr 776 590 000	34 000 000
	48	Fellesfinansierte byggje- og anleggsarbeid, fellesfinansiert del, <i>kan overføres</i> , v e r t r e d u s e r t med frå kr 160 000 000 til kr 10 000 000	150 000 000
1790		Kystvakta	
	1	Driftsutgifter, v e r t r e d u s e r t med frå kr 830 873 000 til kr 829 973 000	900 000
1791		Redningstenesta	
	1	Driftsutgifter, v e r t a u k a med frå kr 45 015 000 til kr 130 525 000	85 510 000

Kap.	Post	Formål	Kroner
1792		Norske styrkar i utlandet	
	1	Driftsutgifter, v e r t a u k a med frå kr 1 000 389 000 til kr 1 151 430 000	151 041 000
	45	Større nyskaffingar av utstyr, <i>kan overførast</i> , v e r t a u k a med frå kr 0 til kr 56 000 000	560 00 000
1795		Kulturelle og allmennyttige formål	
	1	Driftsutgifter, v e r t a u k a med frå kr 224 747 000 til kr 225 747 000	1 000 000
I n n t e k t e r			
4700		Forsvarsdepartementet	
	1	Driftsinntekter, v e r t a u k a med frå kr 0 til kr 109 000	109 000
4710		Forsvarsbygg og nye bygg og anlegg	
	47	Sal av eigedom, v e r t a u k a med frå kr 354 200 000 til kr 430 200 000	76 000 000
4719		Fellesutgifter og tilskott til foretak under Forsvarsdepartementet	
	1	Driftsinntekter, v e r t a u k a med frå kr 0 til kr 6 500 000	6 500 000
4723		Nasjonal sikkerhetsmyndighet	
		Driftsinntekter, v e r t a u k a med frå kr 0 til kr 2 700 000	2 700 000
4732		Sjøforsvaret	
	1	Driftsinntekter, v e r t a u k a med frå kr 5 742 000 til kr 23 069 000	17 327 000
4733		Luftforsvaret	
	1	Driftsinntekter, v e r t a u k a med frå kr 57 467 000 til kr 72 467 000	15 000 000
4740		Forsvarets logistikkorganisasjon	
	1	Driftsinntekter, v e r t a u k a med frå kr 240 248 000 til kr 442 121 000	201 873 000
4760		Nyskaffingar av materiell og nybygg og nyanlegg	
	48	Felles finansierte byggje- og anleggsinntekter, vert redusert med frå kr 260 000 000 til kr 110 000 000	150 000 000

II

Avskrivning av differanse i Forsvarets rekneskap

Stortinget samtykker i at Forsvarets mellomvere med statskassen (gjeld til statskassen) vert avskreven med 363,5 mill. kroner mot konto for forskyving i balansen.

III

Stortinget samtykker i at Forsvarsdepartementet vert gitt fullmakt til å starte opp nyskaffingsfasen av prosjekt

6401 – Erstatning av Sting Ray-torpedoar innanfor ei kostnadsramme på 1 647 mill. kroner.

IV

Bestillingsfullmakter

Stortinget samtykker i at Forsvarsdepartementet i 2007 kan gjere bestillingar utover dei gitte løyvingane. Den samla ramma for nye bestillingar og gammalt ansvar skal ikkje overstige følgjande beløp:

Kap.	Post	Samla ramme
1733		Luftforsvaret
	1	Driftsutgifter, v e r t r e d u s e r t med frå kr 1 600 000 000 til kr 1 440 000 000
1734		Heimevernet
	1	Driftsutgifter, v e r t a u k a med frå kr 30 000 000 til kr 150 000 000
1760		Nyskaffing av materiell og nye bygg og anlegg

Kap.	Post		Samla ramme
	45	Større utstyrsinnkjøp og vedlikehold, v e r t r e d u s e r t med	100 000 000
		frå kr 24 000 000 000 til kr 23 900 000 000	
	48	Fellesfinansierte bygge- og anleggsarbeid, fellesfinansiert del, v e r t a u k a med	100 000 000
		frå kr 150 000 000 til kr 250 000 000	
1792		Norske styrkar i utlandet	
	1	Driftsutgifter, v e r t a u k a med	40 000 000
		frå kr 10 000 000 til kr 50 000 000	

Presidenten: Til III foreligger det et forslag fra Fremskrittspartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber Regjeringen fremme en egen proposisjon vedrørende prosjekt 6401- Erstatning av Sting Ray-torpedoer, på et senere tidspunkt.»

Det voteres først over innstillingens I, II og IV, deretter alternativt mellom innstillingens III og forslaget fra Fremskrittspartiet.

V o t e r i n g :

1. Komiteens innstilling til I, II og IV ble enstemmig bifalt.
2. Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling til III og forslaget fra Fremskrittspartiet ble innstillingen bifalt med 83 mot 23 stemmer.
(Voteringsutskrift kl. 14.38.22)

Votering i sak nr. 3

Komiteen hadde innstilt:

I statsbudsjettet for 2007 blir det under Justis- og politidepartementet, kap. 451, gjort følgende endringer:

Kap.	Post	Formål	Kroner
		U t g i f t e r	
451		Samfunnssikkerhet og beredskap	
	1	Driftsutgifter, forhøyes med	11 000 000
		fra kr 497 809 000 til kr 508 809 000	

S a k n r . 5

Referat

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Presidenten: I sak nr. 4 foreligger det ikke noe voteringstema.

Presidenten: Det foreligger ikke noe referat. Dermed er dagens kart ferdigbehandlet.

Forlanger noen ordet før møtet heves? – Møtet er hevet.

Møtet hevet kl. 14.39.